

Täysistunto

Torstai 8.11.2018 klo 16.01—19.58

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 19.58.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.01—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.59—19.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ulkoministeri Timo Soini
työministeri Jari Lindström
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys poliisin oikeudesta potilastietojen käyttöön (Sirpa Paatero sd)

Suullinen kysymys SKT 173/2018 vp

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kysymykset aloittaa sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ja edustaja Paatero.

Keskustelu

16.02 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Luimme tiistaina hieman hämmennyneinä Helsingin Sanomista, että sisäministeriö on lehden tietojen mukaan antamassa poliisille oikeuksia potilastietojen käyttöön. Perustelu on ihan ymmärrettävä — turvallisuuden lisääminen — ja se on tietysti aina kaikkien osalta kannatettavaa, mutta tässä esityksessä näyttäisi olevan kyllä enemmän riskejä kuin hyötyjä. Potilaan ja lääkärin välinen luottamus on tärkeätä, ja esimerkiksi perheväkivallan uhreilla, huumeidenkäyttäjillä, mielenterveyspotilailla luottamus terveydenhuoltoon on edellytys hoitoon hakeutumiselle.

Lääkäriliitto totesi aika tiukkaan, että terveydenhuoltojärjestelmä ei ole rikoskontrollijärjestelmä, terveydenhuolto on potilaan parhaaksi. Ministeri Saarikko, onhan nyt niin, että on ymmärretty jotenkin eri tavalla tämä terveydenhuollon varsinainen tehtävä, ja lupaattehan, että sisäministeriö ei vie suomalaista terveydenhuoltojärjestelmää tämmöiseen rikoskontrollijärjestelmään?

16.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että pääsemme nyt eduskunnan suuressa salissa käymään läpi tätä aihetta, jossa lehtitietojen varassa asiaan on otettu kantaa.

Haluan ensiksi aika avoimesti kuvata tilanteen. Helsingin Sanomien lähestyessä minua toimittajalla oli käytössään pykälät, minulla ei. [Paavo Arhinmäki: Hallituksessa ei tietoa liiku!] Oli tilanne, jossa ministeriön valmistelussa on ollut meidän ministereiden yhteistyössä antama toimeksianto siitä, onko tässä aihepiirissä jotakin, mitä olisi selvitettävä, onko jo olemassa olevan lainsäädännön ohjeistuksessa jotakin, missä voisimme parantaa työntekijöiden käytännön arjen tueksi niitä säännöksiä ja niiden tulkintaa: mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Olemme keskustelleet tästä nyt tällä viikolla kollegaministeri Mykkäsen kanssa ja tulleet siihen tulokseen, että lainsäädännön muutokset tässä vaikeassa, aivan perustavanlaatuisen ytimeen menevässä aiheessa eivät ole mahdollisia tämän vaalikauden aikana.

16.05 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella olimme tässä yhteisessä haastattelussa viime viikolla, ja ne pykäläluonnokset, mihin toimittaja viittasi, eivät olleet tuttuja sen enempää minulle kuin ministeri Saarikolle. [Naurua — Paavo Arhinmäen välihuuto] Yhteinen toimeksianto on ollut ja on: nyt STM-vetoisesti asiantuntijat selvittävät, miten sellaisissa vakavissa tilanteissa kuin perheväkivaltakierteissä tai vaikkapa kadonneen dementikon etsinnöissä, joissa meillä on nykyisen lainsäädännön tulkinnassa vaihtelua maan eri puolilla, voidaan kuntia ohjeistamalla tilannetta selkeyttää. Tietosuojavaltuutettu otetaan mukaan. Lisäksi selvitetään myöhempää käyttöä varten, onko lainsäädännössä sellaisia asioita, joita on syytä tarkistaa, ja tähän työhön otetaan alan järjestöt, siis terveydenhuoltoalan järjestöt, mukaan yhtä lailla.

Tämä tahtotila on täysin yhteinen, ja jos jotkut ovat riidelleet, niin emme ainakaan me vastuuministerit tässä missään vaiheessa. Todella tässä kohtaa ehkä poikkeuksellisen sel-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

keästi julkisuudessa on ollut tietoja, jotka eivät ole olleet [Puhemies koputtaa] kenenkään esityksiä vaan ainoastaan ajatuksia, mutta tahtotilan mukaisesti [Puhemies: Aika!] edetään hyvässä yhteistyössä.

Puhemies Paula Risikko: No niin, pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, [Oikealta: Kysymys tuli selväksi! — Ben Zyskowitz: Tämähän tuli nyt selväksi!] ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Täällä on kuitenkin kysymyksiä, niin että otetaan muutama, ja sitten jatketaan.

16.06 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hienoa, että tätä lakiesitystä ei tule tällä hallituskaudella. Nyt jää tietysti kysymykseksi, peruuntuuko se Helsingin Sanomien vuoksi vai mistä syystä. Mutta pääasia, että sitä ei tule, sillä meillä on jo velvollisuus ilmoittaa poliisille monista asioista: ajo-oikeuksiin, ampumaseisiin, lastensuojeluun, törkeisiin rikoksiin liittyvistä asioista ovat jo lääkärit ja terveydenhuolto velvollisia ilmoittamaan poliiseille ja muissakin kohdin oikeuksia. Tämä linjaus siitä, että pystytään keskustellen toimintatapoja muuttamalla parantamaan tätä tilannetta terveydenhuollon ja poliisin kohdalla, on erittäin hyvä.

Mutta nyt kuitenkin on tullut tietosuojalaki — tai siis se on täällä tällä hetkellä vielä käsittelyssä, ei ole vielä kokonaan päätetty. Miten se suhtautuu tähän ajatteluun, että haluaisitte kuitenkin löysentää tätä käsittelyä?

16.07 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Enemmän kuin itse tästä prosessista olisi hyvä puhua itse asiasta. Tässä on keskustelussa suomalaisten monin tavoin arvostamat ammattiryhmät, monelle ehkä yksi syy maksaa veroja ja kokea Suomi hyväksi maaksi: poliisit ja lääkärit. Kummallakin on erittäin vahva ammattietiikka, vahva käsitys siitä, että haluaa toimia oikean ja hyvän puolesta, turvallisuuden ja hyvinvoinnin puolesta. Arkipäiväistä yhteistyötä on paljon: ajokorttiin tarvitaan lääkärintodistus iäkkäämmällä iällä, aselupa, ja, niin kuin todettiin, vaikkapa kadonneen muistisairaalan etsimisessä yhteistyö on monesti onneksi luontevaa.

Mutta ongelma, josta sisäministeriö otti yhteyttä meihin ja me ikään kuin sanoimme, että tätä kannattaa ministeriöiden välillä pohtia, on ymmärtääksemme ongelma, joka on ollut enemmän tai vähemmän pinnan alla ja huonossa keskusteluyhteydessä toimijoiden välillä noin parinkymmenen vuoden ajan. Ehkä oleellista on huomata, että meillä on lainsäädäntö vuodelta 2015, viime hallituskaudelta, ja te, edustaja, olitte siinä mukana. Silloin lainsäädäntöön todettiin itse asiassa jo, että lain mukaan terveydenhuollon ammattilainen saa ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia [Puhemies koputtaa] ja uhkaavan teon estämistä varten ne välttämättömät tiedot, jos hänellä on syytä epäillä, että joku on vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. [Ben Zyskowitz: No niin, tuohan on ihan järkevää!]

Puhemies Paula Risikko: Sitten seuraava lisäkysymys. Koska myöskin vihreällä eduskuntaryhmällä oli samaan teemaan liittyvä kysymys, niin edustaja Haavisto. [Ben Zyskowitz: Tämähän tuli jo valmiiksi!]

16.09 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeätä keskustelua, ja laajentaisin sitä vähän katsomaan näitä oikeusvaltioperiaatteita.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Kansalaisilla on oikeus omiin tietoihinsa, he omistavat ne. He omistavat omat henkilötietonsa, omat terveystietonsa — ne eivät lähtökohtaisesti ole yhteiskunnan omistuksessa. Nyt kun on tullut digitalisaatiota ja uusia teknisiä menetelmiä, tiedonvaihto ja tiedonkeruu helpottuvat. Näin me tässä sote-uudistuksen yhteydessä tulimme juuri sille rajapinnalle, kuinka paljon tietoa henkilöistä voi kerätä.

Nyt olisin vähän peräänkuuluttanut hallituksen ajattelutapaa juuri tästä tietosuojasta ja kansalaisten henkilötietojen kunnioittamisesta. Tämä on tullut vastaan tietysti tiedustelulainsäädännössä ja tämäntyyppisissä asioissa. Olisi tärkeää, että hallitus linjaisi ja täällä selvästi sanoisi kuitenkin tämän oikeusturvaperiaatteen kansalaisten näkökulmasta. Ei voi olla niin, että silloin, kun tietoa voidaan kerätä ja sitä voidaan jakaa, sitä tehdään kansalaisten tietosuojasta piittaamatta.

16.10 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eritäin hyvä ja ajankohtainen kysymys.

Tietosuoja on Suomessa tällä hetkellä ja myös tulevina vuosina maailman kärkipäätä. Eli jos me vertaamme muihin mantereisiin, niin Euroopassa on kärkipäätä, mutta jos taas verrataan Euroopan sisällä, niin Suomi on ehdottomasti tietosuojan ja yksityisyydensuojan kannalta aivan kärkipään maita. Siitä pitää itse asiassa huolta tässä talossa jo meidän perustuslakivaliokunta, joka on linjannut erittäin kireäksikin suomalaisen yksityisyydensuojan ja tietojenkäsittelyn. Eli se tulee säilymään sellaisena myös näissä uusissa uudistuksissa.

Tietosuojan osalta: Siis se on itse asiassa yksi keskeisimpiä länsimaisen avoimen yhteiskunnan perusarvoja. Mitään valvontayhteiskuntaa, kontrolliyhteiskuntaa, ei pidä lähteä tekemään, niin että oikeusvaltiorajotteet eivät ole mukana siinä, mutta samassa hengenvetossa pitää ymmärtää ja tietää se, että esimerkiksi poliisin pitää saada tiettyjä tietoja yhteiskunnassa, jotta voidaan turvallisuutta edistää, ja samalla tapaa tiedon pitää liikkua viranomaisten kesken, jotta vaikkapa koulumaailmasta saadaan vakavia sosiaalitapauksia ja -kysymyksiä ennaltaehkäistyä, estettyä isompia ongelmia. Näiden yhteensovittaminen ja tasapaino [Puhemies: Aika!] on se kysymys, jota ratkotaan tässä talossa.

16.11 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveystietosuojan ilmoitusoikeudet ja -velvollisuudet poliisille ovat tällä hetkellä varsin laajat ja toimivat. Kyllä niitä todellakin tarvitaan, niin kuin täällä ministeri Häkkänen totesi, mutta samalla on todettava se, että niitä ei ole syytä laajentaa, ja siksi oli hyvä, että ministeri Saarikko nyt selkeän ilmoituksen tästä antoi eduskunnalle.

Te, ministeri Mykkänen, kuitenkin tällä viikolla tiistaina — kuuntelin vierestä, kun annoitte haastattelua — annoitte ymmärtää, että tällainen lakiesitys olisi voinut olla tulossa vielä jopa tänä syksynä, ja nimenomaan tämä aiheutti tämän hämmennyksen. Näyttää todella siltä, että oli hyvä, että asia tuli julkiseen keskusteluun, jolloin muun muassa asiantuntijoiden, esimerkiksi Lääkäriliiton, taholta pystyttiin selkeästi tuomaan esiin se huoli, että esimerkiksi mielenterveysongelmaiset ja päihdeongelmaiset saattaisivat varoa lääkäriin tulemistä ja lääkärille asioistaan kertomista, jos tätä ilmoitusvelvollisuutta edelleen [Puhemies: Kysymys!] laajennettaisiin. Kysynkin, ministeri Mykkänen, mistä tämä hämmennys teillä johtui: miksi teillä oli nämä ajatukset silloin tiistaina vielä?

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

16.12 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä nyt todella mistään hämmennyksestä ole kysymys. Meillä on sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmässä jo huhtikuussa sovittu, että virkamiehet yhdessä katsovat tätä, kuten ministeri Saarikko sanoi, 20 vuotta eri vaiheissa ollutta kysymystä siitä tasapainosta, minkä ministeri Häkkinenkin mainitsi, joka on aivan vääjäämätön. Jos meillä tällä hetkellä tapahtuu esimerkiksi potilaiden välinen pahoinpitely, tällaisesta poliisi ei aina saa tietoja. Maan sisällä käytännöt vaihtelevat.

2015 tehtiin terveydenhuollon ammattilaisia koskeva laintarkistus, jonka osalta nyt on tänään todettu, että ohjeistusta ei ole kuntiin eikä toimijoille mennyt riittävästi, ja nyt tätä sitä kautta sitten pyritään parantamaan. Tämä hanke on ollut pyyntö virkamiehille, että katsokaa, mitä tehdään, ja sen jälkeen tehdään johtopäätökset. Nyt sitten valmistelussa joitain versioita tuli ulos. Tämä keskustelu lähti aivan omille raiteilleen, ja nyt on sitten tehty nopeasti ne johtopäätökset, millä mennään eteenpäin.

Mutta minä uskon, että me olemme kaikki tässä talossa samaa mieltä siitä, että törkeissä rikoksissa tai vaaranaiheuttamistilanteissa täytyy tehdä kompromisseja sen kanssa, missä kohtaa potilassalaisuus ja meidän yhteinen [Puhemies koputtaa] hengen ja turvallisuuden intressi yhteensovitetaan. Sen osalta tässä on ohjeistuksesta kysymys, ei mistään hämmennyksestä.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi lisäkysymys.

16.13 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri tuossa sanoi, puutteita tuntuu olevan enemmänkin ohjeistuksessa ja koulutuksessa, nimenomaan poliiseilla, terveydenhuollon ammattihenkilöillä, sosiaaliviranomaisilla. Se on se suurin puute tällä hetkellä, minun mielestäni ei niinkään lainsäädäntö. Meillä viime kaudella tehtiin hyvää lainsäädäntöä, millä saadaan tietoa jo tapahtuneista rikoksista lapsiin kohdistuen ja uhkaavista rikoksista. Sen lisäksi meillä on rikoslain 15 luvussa 10 §, joka velvoittaa ilmoittamaan hankkeilla olevia rikoksia, muun muassa törkeän pahoinpitelyn, raiskauksen, ryöstön ynnä muut. Eli lainsäädäntö on ihan kohdallaan, mutta sitten kun mennään siihen käytännön toteutukseen, tiedän, että Suomen tasavallassa on hyvin, hyvin erilaisia käytäntöjä eri paikoissa. Voisi sanoa, että pelotellaan ihmisiä, viranomaisia: jos ilmoitatte tämän, niin joudutte vaikeuksiin. Millä te hoidatte sen, että meillä olisi yhtenäiset käytännöt koko Suomen tasavallassa, ja millä te hoidatte sen, että tämä viranomaisyhteistyö olisi entistä tiiviimpää? Se on hyvää, mutta se ei ole tarpeeksi tiiviistä vielä.

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta tämän viikon keskustelusta, että pidin sitä hyvin vahingollisena. Tietenkin oli tärkeää, että tämä asia puidaan avoimesti, sitä en lainkaan vähättele, mutta toivottavasti tästä ei jää kenellekään sellainen käsitys, että maan hallitus olisi halunnut sellaisten asioiden toteutuvan, jotka heikentävät esimerkiksi ihmisten halua mielenterveysongelmiensa kanssa hakeutua hoitoon. [Eduskunnasta: Se on tärkeää!]

Se on osa tärkeää ammattietiikkaa, mutta samalla toivon, että tämä keskustelu johtaa nyt — lainsäädäntöä ei tule, sen teki jo viime hallitus — parempaan ohjeistukseen tuon lain tulkittamisesta ja sen käytännön työn menetelmästä, se tarvitaan. Se tullaan toteuttamaan yhteistyössä sekä poliisin että sosiaali- ja terveysministeriön kanssa mutta myös alan ammattilaisia juuri näissä käytännön esimerkeissä kuullen, koska meidän käsityksemme mu-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

kaan kentältä, lääkärin vastaanotoilta, tulee palautetta myös siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset aika ajoin kaipaisivat vastaavasti lisää tietoja poliisilta saadakseen hekin oman työnsä ammattimaisesti ja raudanlujasti hoidettua. [Ben Zyskowicz: Käsiraudanlujasti!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys YK:n GCM-sopimuksen käsittelystä (Laura Huhtasaari ps)

Suullinen kysymys SKT 174/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Huhtasaari.

Keskustelu

16.16 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Suomen hallitus aikoo allekirjoittaa Suomen puolesta YK:n GCM-siirtolaissopimuksen joulukuun alussa Marokossa. Sopimuksen voimaantulolla on merkittäviä vaikutuksia Suomen kykyyn hoitaa itsenäistä maahanmuuttopolitiikkaa. Vaikka tämä ei ole laillisesti sitova, niin tästä tulee heikkoa lainsäädäntöä, koska miksi mikään maa allekirjoittaisi kansainvälistä sopimusta, jos sitä ei aiota noudattaa. Tämä sopimus esimerkiksi tyrmää täysin turvapaikanhakijoiden säilöönoton. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät ainakin Yhdysvallat, Itävalta, Puola, Tšekki ja Unkari, mahdollisesti myös Australia ja Tanska. [Paavo Arhinmäki: Haluaako Suomi olla tässä joukossa?] Kunnioittaako hallitus demokratiaa ja tuo tämän asian eduskunnan täysistunnon käsittelyyn, kuten perussuomalaiset vaativat?

16.17 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen iloinen, että nimenomaan perussuomalaiset ottavat tämän asian esille.

Aloitetaan tästä eduskuntakäsittelystä: Se on lähetetty kesäkuussa E-kirjeenä eduskuntaan suureen valiokuntaan, josta se on lähetetty ulkoasiainvaliokuntaan ja hallintovaliokuntaan. Arvoisa edustaja, teidän takananne istuu edustaja Mäkelä, joka on ollut käsittelemässä tätä suuressa valiokunnassa. Teidän edessänne istuu hallintovaliokunnan puheenjohtaja Eerola, jonka johdolla tätä on käsitelty hallintovaliokunnassa ja yksimielisesti hyväksytty, ei aiheuta toimenpiteitä. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Tästä perusasiasta lähdetään, ja jatkokysymyksissä käsitellään vielä tämä sisältö. Ja totta kai hallitus on valmis vielä jatkokirjelmällä tuomaan tämän asian eduskuntaan. Ei meillä ole mitään salattavaa. [Eduskunnasta: Nyt tuli jytky! — Naurua]

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.18 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Soini sanoi, että ei aiheuta toimenpiteitä, joten ilmeisesti sitä ei aiota sitten allekirjoittaa, jos tämä ei aiheuta toimenpiteitä. Selkeästi hallituksella ei ole valmiutta tuoda tätä YK:n maahan-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

muuttosopimusta avoimeen keskusteluun sopimuksen päämääristä ja vaikutuksista. Ja nyt voisinkin kysyä ministeri Soinilta: Te olette sanonut, että palautussopimus Irakin kanssa on teidän prioriteettinne. Teidän aiknanne Irakiin palautukset ovat kuitenkin entistä enemmän takkuilleet. Onko teidän prioriteettinne nyt säilyttää Suomessa jopa 10 000 kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta laittomasti maassa olevaa ja allekirjoittaa GCM-sopimus, joka helpottaa siirtolaisuutta entisestään? Takinkäynnön ennätys! GCM-sopimuksessa on tarkoitus tehdä laittomasta siirtolaisuudesta laillista, ja Suomen ja kaikkien muiden sopimusmaiden käsiä halutaan sitoa niin, ettei kiristyksiä voisi enää tehdä. Arvoisa ministeri, tuokaa tämä sopimus avoimesti eduskunnan käsittelyyn ja päätettäväksi.

16.19 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hän ei ole kysymys sopimuksesta. Tämä on kansainvälisesti neuvoteltu asiakirja. Väitätte, että sitä ollaan allekirjoittamassa jossakin. Ei sitä olla allekirjoittamassa. Se menee normaalin YK:n menettelytavan mukaan YK:n yleiskokouksessa päätöslauselmamenettelyllä äänestykseen. Pitäisi tietää tosiasiat, kun näitä asioita tuo esille ja niistä kysyy. Eli kysymys on ohjenuorasta, neuvotellusta asiakirjasta YK:n piirissä.

Itse asiahan on tärkeä, koska meillä on siirtolaisuutta ja pakolaisuutta. Totta kai me haluamme puolustaa ihmiskaupan uhreja. Totta kai me haluamme säällisiä työoloja ihmisille. Totta kai me haluamme huolehtia siitä, että ihmisarvo toteutuu. Me olemme nähneet 2015 Euroopassa, mihin joudutaan, kun on hallitsematon tilanne, ei ole välineitä, ei ole rakenteita, ei ole ohjenuoria. Sellaista aikaa [Puhemies koputtaa] me emme tapaa emmekä halua takaisin Suomessa.

Tämä asia, arvoisa puhemies, on käsitelty eduskunnassa näissä valiokunnissa myös teidän ja kaikkien meidän muidenkin edustajien läsnä ollessa yksimielisesti.

16.20 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan, niin kuin todettiin, tämä nyt käsiteltävänä oleva GCM-sopimus, eli laitonta ja laillista maahanmuuttoa sekoittava sopimus, tosiaan kävi meillä hallintovaliokunnassa, jossa yksimielisesti päätimme olla ryhtymättä toimenpiteisiin, [Paavo Arhinmäki: Juuri näin!] ja etenkin, arvoisa ministeri, tällaisiin toimenpiteisiin, että Suomi tämän allekirjoittaisi, [Naurua] ei mielestäni pitäisi ryhtyä. Useat maat, muun muassa Itävalta, Australia, Tanska muun muassa, ovat jäämässä tästä sopimuksesta nyt ulos, kun on selvinnyt, mitä se pitää sisällään, sillä nämä maat katsovat sen itselleen vahingolliseksi.

Arvoisa ministeri, eikö tämä sopimus kuitenkin — kuinka sitova se nyt sitten onkaan — pitäisi avata selvällä suomen kielellä ja tuoda tähän täysistuntosalin meidän kaikkien päätettäväksi? [Välihuutoja — Sari Essayah: Eikö se avattu jo?]

16.21 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oetaan tämä nyt oikein perusteellisesti. Minä olen siitä iloinen, että hallintovaliokunnan puheenjohtaja myönsi, mitä te olette siellä tehneet, ja teiltä se on vielä lähtenyt suureen valiokuntaan yksimielisesti. Te voitte hallintovaliokunnan puheenjohtajana kutsua sinne asiantuntijoita, ministereitä tai asiantuntijoita ministeriöstä. Ette kuitenkaan kutsunut. Ja väitätte, että ollaan allekirjoittamassa sopimus. Kompaundi on asiakirja YK-tasolla, se ei ole sopimus. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi se sitten allekirjoitetaan?] — Ei sitä ole kukaan edes allekirjoittamassa. Juuri ensimmäisellä kerralla kerroin, miten tämä YK:n päätöslauselmamenettelyssä menee. [Leena Meri: Saivartelua!]

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Voidaan siitä sisällöstä keskustella, mutta ensin pitää olla faktojen selvillä. Te olette, edustaja Eerola, kannattanut, että ei toimenpiteitä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Mykkänen vielä täydentää.

16.22 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse kyseinen asiakirja ja siihen liittyvä prosessi ovat tietysti ulkoministeriön vastuulla, ja ministeri Soini sitä hyvin tässä avasi. Mutta kun tässä edustaja Huhtasaari viittasi erityisesti maahanmuuttoon, joka on sisäministeriön vastuulla, ja siihen liittyviin prosesseihin, niin sanoisin, että meidän näkökulmastamme olennainen kysymys tämän tyyppisissä asiakirjoissa ja prosesseissa on se, että me saamme globaalisti ja erityisesti meidän kannaltamme oleellisten kehittyvien maiden — Lähi-idän ja Keski-Aasian maiden — sitoutumisen siihen sääntöperäiseen ja järjestäytyneeseen maahanmuuttoon, joka esimerkiksi tämänkin paperin otsikossa jo sinänsä on. [Leena Meri: Ei se otsikko ratkaise vaan sisältö!] Se on meille tietysti keskeistä, koska sehän se pääongelma, kuten edustaja Huhtasaari viittasi, on, että tällä hetkellä palautukset Euroopasta niiden osalta, joiden kohdalla turvapaikkakriteerit eivät ole täyttyneet, ovat hyvin vaikeita. Jos paremmin pystymme sitomaan — tämän tyyppiselläkin työllä mahdollisesti — näitä maita siihen, että sääntöperäinen järjestelmä tarkoittaa kriteereitä ja se tarkoittaa myös niiden toimeenpanoa palautusten kohdalla, niin se on sinänsä myönteinen tekijä tässä. [Puhemies koputtaa] Puhutaan järjestäytyneestä maahanmuutosta, sen säännöistä, [Puhemies: Aika!] ja sitä toivottavasti vahvistamme.

16.24 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailmassa on valtavan paljon siirtolaisuutta ja pakolaisuutta, on laillista rajojen ylitystä, myös epävirallista, laitonta rajojen ylitystä, on salakuljetusvirtoja, meillä on vaikeuksia palauttaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita tiettyihin maihin. Eli oikeastaan kysymys on: onhan hyvä, että meille syntyy edes jonkinlainen kehikko maailmaan siitä ajattelutavasta, että näissä asioissa tarvitaan laajempaa kansainvälistä yhteistyötä, myös valtioiden välisiä sopimuksia? [Ville Tavio: Onko ne sopimuksia?]

Ja toinen kysymys: jos Suomessa tehtäisiin niin kuin perussuomalaiset esittävät, että tämä asiakirja hyväksyttäisiin korkealla profililla täysistunnossa, niin lisäisikö vai heikentäisikö se ministeri Soinin mielestä asiakirjan sitovuutta Suomessa?

16.24 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oteetaan muutama asia, jotka edustaja Vanhanen otti tässä esiin. Esimerkiksi näiden palautusten osalta — readmission, tavoite 21 — joiden pitää olla yksi tavoite, tässä asiakirjassa lukee: ”Kehitetään yhteistyötä, jotta tulevat siirtolaiset voivat palata kotimaahansa. Valtioilla on velvollisuus ottaa vastaan omia kansalaisiaan. Tehdään yhteistyötä kansalaisten tunnistamisessa ja matkustusasiakirjojen myöntämisessä sellaisessa tapauksessa, jossa henkilöllä ei ole oikeudellista perustaa oleskella maassa ja hänen tulisi palata kotimaahansa.” Tämä oli vain yksi esimerkki. Näitä eri kohtia on 23. Ja nimenomaan meillä pitää, koska siirtolaisuus ja pakolaisuus eivät maailmasta lähde, olla sellaisia menettelytapoja, joilla pystytään palauttamaan mutta pystytään myös turvaamaan ihmisarvo ja antamaan suojaa naisille, lapsille, vainotuille ihmisille, jotka ovat hengenhädässä. Tästä on kysymys. [Leena Meri: Siitä siis sovitaan! Sopimus!]

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys tasa-arvoisen vanhemmuuden vahvistamisesta (Kari Uotila vas)

Suullinen kysymys SKT 175/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kysymyksen esittää edustaja Uotila, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.26 **Kari Uotila vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä viikolla on vietetty isänpäivään päättyvää Miesten viikkoa. Miehet ja isät haluavat yhä enemmän osallistua vanhemmuuteen ja lasten hoivaan niin perheiden arjessa kuin myöskin avioerojen jälkeen. Näitä isien toiveita voidaan toteuttaa hyvällä perhevapaauudistuksella mutta etäisien, eroisien osalta myös monella muulla tavoin. Esimerkiksi vuoroasuminen on Ruotsissa mahdollistettu paljon tasa-arvoisemmin kuin meillä. Meillä siihen sisältyy monenlaisia ongelmia etäisille koskien koulukuljetusten järjestämistä, asumistuen kohdentumista, lapsilisien maksatusta ja niin edelleen. Kysyisin arvoisalta tasa-arvoministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä tasa-arvoisemman vanhemmuuden vahvistamiseksi ja isä—lapsi-suhteiden turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa?

16.27 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä, ja hyvää lähestyvää isänpäivää kaikille isille. Mitä tulee tähän tärkeään teemaan, isyyttä on monenlaisissa elämän ja arjen tilanteissa ja lapsella on oikeus molempiin vanhempiin niissäkin tilanteissa, kun isä ja äiti eivät asu — tai joka tapauksessa perhe ei asu — samassa osoitteessa. Vuoroviikkoasumisen yksi vaikeus ensinnäkin on, että tähän mennessä Suomessa ei oikein ole tiedetty, kuinka paljon sellaista eroperheissä toteutetaan. Selkeää tilastointia ei ole ollut. Tämän kaiken vuoksi me kollegaministeri Häkkäsen kanssa teetimme useamman ministeriön yhteistyönä selvityksen siitä, miten vuoroviikkoasumista voitaisiin helpottaa.

Edustaja on aivan oikeilla jäljillä niissä kohdissa, joissa muutoksia tarvitaan: Lapsilisä voi Suomessa tulla vain toiselle vanhemmalle. Asumistuessa huomioidaan lapsi vain toisessa osoitteessa, vaikka tämä käytännössä toimisi ja asuisi kahdessa paikassa. Meillä on hyvä yhteisymmärrys siitä, että nämä muutokset Suomessa tarvitaan, koska ne ovat lapsen edun mukaisia, [Puhemies koputtaa] ja huolto- ja tapaamislaki, josta kollega toivottavasti saa kertoa lisää, viitoittaa tietä tälle tasa-arvoiselle vanhemmuudelle.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.28 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näitä tilanteita, joissa etäisillä, etäivanhemmilla on huono toimeentulo, kuten ministeri viittasi, on paljon. On isiä, jotka elävät toimeentulotuen piirissä. Toimeentulotuessa on mahdollista maksaa pientä korotusta sen mukaan, että tulee kustannuksia niistä viikoista ja siitä ajasta, kun lap-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

si on etäisän luona. Nyt kun toimeentulotuen maksatus on siirtynyt Kelalle, on viime syksynä paljastunut tapauksia, joissa tätä harkinnanvaraista osuutta korvata lapsen vuoroasumisesta tulevia kustannuksia on leikattu, ja tämä on kyllä kohtuutonta, kun ajatellaan niitä kaikista heikko-osaisimpia isiä ja heidän lapsiaan. Onko tämä mahdollista? Pitäisikö tämä ehdottomasti torjua niin, että tällaista tulkintaa toimeentulotuen maksatuksessa ei olisi jatkossa?

16.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että tuotte meille nämä tapaukset puheenvuoronne kautta tietoon. Toimeentulotuen maksatus perusosan osalta siirrettiin Kelalle hyvin laajalla yhteisymmärryksellä eduskunnan päätöksellä viime vuoden alusta alkaen, mutta toimeentulotukeen liittyvät täydentävät ja enemmän harkinnanvaraiset osuudet ovat edelleen kotikuntien maksettavina. En aivan tarkkaan kysymyksestä päässyt käsitykseen siitä, kumpaa osuutta edustaja tarkoitti, mutta joka tapauksessa me tarvitsemme kaikkiaankin toimeentulotuen äärellä selkeämmät yhteistyöpolut kuntiin jäävien harkinnanvaraisempien toimeentulotuen osuuksien ja Kelan myöntämän perusosuuden välille. Sinänsä Kelalle siirretty perusosa on hyvä asia niin etäisien kuin muidenkin ihmisten kannalta, koska se lisää yhdenvertaisuutta ja samankaltaistaa käytäntöjä koko Suomessa.

Mitä tulee oikeudenmukaisuusulottuvuuteen, kyllä lapsella on oikeus molempiin vanhempiinsa ja erityisesti pienituloisuus ei saa olla este siihen, että voisi olla hyvä, läsnä oleva isä.

16.30 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ihan ensiksi myöskin toivottaa jo etukäteen hyvää isäinpäivää kaikille isille. Tärkeä aihe, ja kun puhutaan isien osallisuudesta ja hyvinvoinnista, niin tosi tärkeää on myös pohtia sitä, että jokaisella isällä ja vanhemmalla olisi mahdollisuus toteuttaa itsensä näköistä vanhemmuutta. Isien kohdalla se varmasti liittyy myös meidän käsitykseemme sukupuolesta tai siitä, millainen mies on. Mitä laveampi käsitys meillä on miehenä olemisesta, sitä enemmän siinä on myöskin tilaa jokaiselle miehelle toteuttaa isyyttään itsensä näköisellä tavalla. Tämä varmasti jalkautuu myöskin meidän palvelujärjestelmäämme, kun me kohtaamme vanhempia, että me emme liikaa sukupuolitaisi asioita vaan ymmärrämme, että isällä on tahto ja mahdollisuus ja halu olla yhtäläinen vanhempi kuin äiti.

Yksi tärkeä ryhmä, josta pitäisi ehkä enemmän puhua, on nuoret isät. Miehet tulevat isäksi keskimäärin noin 30-vuotiaana, mutta sitten kun me pohdimme vaikka teini-isiä tai noin kaksikymppisiä isiä, niin kuinka paljon meillä on tällä hetkellä järjestelmiä, tukipalveluita kohdennettu nimenomaan tälle ryhmälle? Olisin kysynyt hallituksen näkemyksiä nimenomaan nuorien isien asemasta osana perhettä ja vanhemmuuden toteutumista.

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maa, jossa syntyy kovin vähän lapsia, on velvoitettu pohtimaan, miten voimme tukea vanhemmuutta kaikissa elämäntilanteissa, niin että kun lasta toivotaan, niin tilanne, johon lapsi syntyy, olisi aina sellainen, että vanhempi kokisi oman elämänhallintansa riittäväksi ja saisi työkaluja vanhemmuuteensa tueksi. Yksittäisenä kysymykseen vastauksena tuon tässäkin esille sen suomalaisen sosiaali- ja terveystalouden kruununjalokiven, neuvolajärjestelmän, jossa on tehty viime vuosina hyvää työtä sen eteen, että tunnistettaisiin ja huomioitaisiin erilaiset perheet, että vastaanotolla ja raskausvaiheessa neu-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

volan terveydenhoitajan katse kiinnittyisi ei vain äidin silmiin vaan myös läsnä olevaan isään, josta myös on tulossa vanhempi. Erityisen arvokkaita ovat ne neuvolan kohtaamistilanteet, joissa isä tavalla tai toisella, syystä tai toisesta, on lapsen kanssa vastaanotolla yksin, ja minulla on korkea luottamus siihen, että suomalaiset neuvolan ammattilaiset kyllä tänä päivänä osaavat tukea erilaisia arjen asioita. [Puhemies koputtaa]

Mitä tulee vaikkapa lapsiperheiden [Puhemies: Aika!] kotiapuun sosiaalihuollon mukaisesti, se ei kysy vanhemmuuden tyyppiä, se on oikeutettua kaikille.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

16.33 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Me sinut tehtiin mutta sinä meidät loit”, lauletaan Yö-yhtyeen Ihmisen poika -kappaleessa, ja se kuvaa aikahienosti sitä, mitä vanhemmaksi, isäksi tai äidiksi, tulo tarkoittaa. Isyys, vanhemmuus, muuttaa ihmistä. Isät kasvavat lapsen myötä.

Tänään oli tilaisuus Säätytalolla, jossa ministeri palkitsi kolme henkilöä Vuoden isäksi. Haluan omasta ja eduskuntaryhmän puolesta onnitella heitä ja samalla toivottaa oikein hyvää isänpäivää kaikille isille, vaareille, isäpuolille ja myöskin heille, jotka haluavat isiksi.

Tässä samassa tilaisuudessa kävi ilmi — ja itse asiassa ministeri esitti myös — että kun nythän on tilanne se, että isänpäivä ei ole vielä virallinen liputuspäivä toisin kuin äitienpäivä, niin tästä on jo useampana vuotena puhuttu, ja itse kannatan sitä, että isänpäivästä tehtäisiin virallinen liputuspäivä. Kysynkin sisäministeri Mykkäselä: miten on, olisitteko valmis lämpenemään tälle ajatukselle, että tässäkin muodossa saataisiin tasa-arvoa lisättyä vanhempien, isien ja äitien, kesken?

16.34 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen paitsi näin mieltä lämmittävälle puheelle myöskin tälle ajatukselle valmis lämpenemään, ja ministeri Saarikko todella tätä aiemmin päivällä esitti. Olemme tiedottaneetkin, että teemme ratkaisun, jolla isän- ja äitienpäivä tuodaan samalle viivalle tässä liputuskysymyksessä. Meillähän on hieman monimutkainen tämä eri liputuspäivien vakiintumisen menettelytapa: osa on valtioneuvoston asetuksella määrätty, osa vakiintunut ikään kuin Helsingin yliopiston kalenteritoimikunnan kautta, ja nyt haemme sitä sopivinta keinoa. Mutta minusta on nimenomaan syytä — korkea aika vuonna 2018 — siihen, että isänpäivä nostetaan myös tässä liputussymbolisessa merkityksessä sille kuuluvaan arvoonsa äitienpäivän rinnalle. [Eero Heinäluoma: Kyllä oppositiosta voi vaikuttaa! — Leena Meri: Varsinkin kun päätös on jo tehty!]

16.35 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki varmaan olemme samaa mieltä siitä, että lapsen paras paikka asua on isän ja äidin muodostamassa perheessä [Vasemmalta: Ei oo!] ja sellaisessa yhteisössä, missä he saavat molemman sukupuolen mallin ja huolenpidon ja rakkauden tuntemuksen. Mutta kuitenkin tässä raadollisessa maailmassa kymmenettuhannet lapset joutuvat kokemaan perheiden avioeron, ja niissä tilanteissa on ensiarvoisen tärkeä se tuki, mikä tulee sillä hetkellä ei yksistään kuntien ja viranomaisten toimesta vaan myös yhteisöjen ja läheisten piiristä.

Hyvin moni lapsi joutuu kuitenkin tahtomattaan sellaiseen tilanteeseen, että toinen osapuoli joutuu huoltokiusaamisen tai sitten tällaisen vieraannuttamisen kohteeksi. Kysynkin, arvoisa ministeri — tiedän toki sen, että ollaan näissä asioissa päästy kappaleen mat-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

kaa parempaan suuntaan tänä vaalikautena: mitä me voisimme tehdä enemmän, jotta huoltokiusaaminen vähenisi ja siihen voitaisiin puuttua nopeammin? Nykyiselläänhän siitä ei juurikaan rangaista, vieraannuttamisesta, ja ne prosessit ovat niin hitaita, että monesti toinen, usein isä, menettää kokonaan suhteensa siihen lapseen, johon hän haluaisi pitää suhteen myös eron jälkeen.

16.36 Oikeusministeri Antti Häkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan yksi merkittävimmistä tämän vaalikauden yksittäisistä lakihankkeista perhe- ja lapsipolitiikan osalta on lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskehtavan sääntelyn uudistaminen. Suomessa perhesuhteet ja lasten elinolosuhteet ja elinpiiri ovat muuttuneet aika reippaastikin. 30 vuotta vanha lainsäädäntö uudistetaan nyt tällä vaalikaudella. Lailla voi ehkä ohjata ihmisiä käyttäytymään jonkin verran, mutta jos tosiasiallisten olosuhteiden osalta, esimerkiksi lasten asuin- ja elinympäristön osalta, on tosiasia se, että eroperheitä on yhä enemmän, vuoroasumista on yhä enemmän ja lapsella on kaksi eri vanhempaa, jotka asuvat eri osoitteissa, niin silloin lakia on päivitettävä ja muutettava, jotta lapsen etu arjessa täytyy, niin että lapsi kokee, että hänellä on tasaveroisesti oikeus molempiin vanhempiin. Tällä lailla nyt sitten, mikä on lakivaliokunnassa käsittelyssä, päivitetään molempien vanhempien oikeuksia niin, että [Puhemies koputtaa] lapsi voi kokea molemmat vanhemmat tasaveroisesti lapsen edun näkökulmasta. Vieraannuttamisen osalta ei tehty kriminalisointia. [Puhemies: Aika!] Se ei olisi varmaan mennyt perustuslakivaliokunnasta läpi. [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi lisäkysymys, edustaja Mustajärvi.

16.38 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti edustaja Uotilan esimerkki oli täyttä totta, ja kyse oli nimenomaan Kansaneläkelaitoksen vuodenvaihteesta tehdystä linjauksesta ja ikävistä päätöksistä. Kyse on tapauksesta, jossa etäisiä, jolla on kolme alaikäistä lasta, saa pitää lapsiaan kahtena pidennettynä viikonloppuna luonaan. Ilman että mikään laki muuttui tähän liittyen vuodenvaihteesta, Kela teki uuden linjauksen, ja se leikkaa tältä etäisältä ja samalla hänen lapsiltaan yli 100 euroa kuukaudessa. Tällä tapaako Kansaneläkelaitos ja ministerit ja kansanedustajat, joiden valvonassa Kansaneläkelaitoksen pitäisi olla, tukevat vanhemmuutta?

16.38 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän yksittäistapaukseen on tietysti kiinnostavaa tutustua. Haluan ensinnäkin todeta, että on hienoa, että kyseessä on isä, joka on halunnut olla läsnä lastensa arjessa erosta huolimatta ja ottanut asian esiin ja tuonut epäkohdan tietoomme.

En tunne valitettavasti, edustaja Mustajärvi, nyt tuota Kelan linjausta tämän tapauksen äärellä. Lupaen, että voin kanssanne perehtyä siihen ja mietitään, onko asialle tehtävissä jotakin, koska olette aivan oikeassa hallituksen linjan osalta. Se on järkkymätön. Lapsella on oikeus yhteiseen aikaan molempien vanhempiensa kanssa, ja tämän hallituksen sosiaalipolitiikan peruslinja on tukea vanhemmuutta kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! On pakko todeta vielä edelliselle kysyjälle, että itse pidän hiukan ongelmallisena, että eduskuntasalista määritellään, millainen perhe on lapselle hyvä paikka asua. [Vasemmalta: Juuri näin!] Uskon, että se jopa loukkaa ihmisiä, jotka ovat syystä tai toisesta eläneet vaikka vain yhden vanhemman kanssa tai muutoin jonkun mielestä erilai-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

sessä perheessä. Minulle kaikki perheet ovat hyviä, jotka kantavat vastuuta lapsestaan [Vasemmalta: Kyllä, juuri näin! — Mikaela Nylander: Hyvä!] ja ovat sellaisia, joissa lapset eivät joudu kantamaan aikuisten murheita.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys USA:n vaalituloksen vaikutuksesta (Stefan Wallin r)

Suullinen kysymys SKT 176/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, ruotsalainen eduskuntaryhmä, edustaja Stefan Wallin.

Keskustelu

16.40 **Stefan Wallin r:** Värderade talman! Resultatet i det amerikanska valet väcker frågor om eventuella kursändringar i den amerikanska inrikespolitiken men förstås också berättigade frågor om resultatets inverkan på president Trumps roll och framtid. Samtidigt är det klart att så gott som varje krusning på ytan i amerikansk inrikespolitik också går som ringar på vattnet i utrikespolitiken.

Eilinen vaalitullos USA:ssa oli tietysti ensisijaisesti sisäpolitiikkaa, mutta selvää on, että kun voimasuhteet maailman ykkösmahdintaan parlamentissa muuttuvat, niin sillä on tässä rajoittomassa maailmassa vaikutuksia myöskin ulkopoliitikassa. Niitä ei voida muurilla estää.

USA:n ja EU:n suhteet ovat presidentti Trumpin aikana olleet vähintäänkin erikoiset. Kysyn ulkoministeri Soinilta: miten te arvioitte, että tämä vaalitullos USA:ssa voisi vaikuttaa transatlanttisiin suhteisiin, ehkä varsinkin EU:n ja USA:n välisiin kauppasuhteisiin?

16.41 **Ulkoministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella iloinen, että edustaja Wallin otti tämän tärkeän asian esiin.

USA:n ja EU:n ja Euroopan yhteistyö on maailmanrauhan, kauppapolitiikan, ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja monen muun tärkeän politiikkasektorin kannalta aivan olennaista. On tärkeää, että länsimaiset demokratiat, joissa on oikeusvaltioperiaate, lähenevät toisiaan, tekevät yhteistyötä, menevät samaan suuntaan.

Tämä vaalitullos on siinä mielessä merkittävä, että nyt edustajainhuoneen enemmistö meni demokraateille. Senaatti säilyi republikaaneilla, presidentti on republikaani. Tämä niin sanottu checks and balances -järjestelmä, tasapainojärjestelmä, nyt ikään kuin vaalituloksen perusteella aiheuttaa sen, että ollaan entistä alttiimpia neuvottelulle siellä Amerikan sisäpolitiikassa, ja nyt Euroopassa pitää ymmärtää tämä hetki käyttää myös hyödyksi, olla aktiivinen, tehdä aloitteita, tehdä yhteistyötä, koska myös meidän Suomen taloudellinen menestys riippuu siitä, että on vapaakauppa ja meidän tuotteemme ja palvelumme pääsevät maailmalle.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

16.42 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivotaan todellakin, että tämä tulos on jonkinlainen uuden alku. Tällä vaalikaudellahan USA:n hallinto, ehkä varsinkin ulkoasiainhallinto, on ollut aika kovan paineen alla. Kesti pitkään ennen kuin presidentti sai ylipäätään rakennettua toimivan administraation esimerkiksi state departmentiin.

Eilen saimme kuulla, että oikeusministeri on lähtenyt tai joutunut lähtemään. Mitähän tämä sitten tarkoittaa? Mutta voisiko se tarkoittaa sitä, että bilateraalisten, henkilökohtaisten suhteiden merkitys vaikkapa suomalaisten ja amerikkalaisten poliitikkojen välillä korostuu, ja millä tavalla hallitus aikoo ikään kuin edistää tällaista sillanrakentamista henkilökohtaisella tasolla amerikkalaisten ja suomalaisten poliitikkojen välillä?

16.43 **Ulkoministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin tärkeää. Me tarvitsemme paitsi rakenteet, kahdenväliset suhteet myös henkilökohtaisia suhteita. Sen takia olen erittäin iloinen, että eduskunnan ulkoasiainvaliokunta käy säännömukaisesti USA:ssa, YK:ssa, Washingtonissa. Tämä on äärimmäisen tärkeää.

Ja myös hallitus tekee yhteistyötä, ja hallituksella on hyvät yhteydet Yhdysvaltoihin, ja vierailuvaihtoa tulee olemaan. On myös hieno asia, että Suomessa oli summit 2018, jolloin presidentti Niinistö isännöi presidenttejä Trump ja Putin.

Suomella on roolia tässä, Suomi on aktiivinen. Meillä pitää olla omia aloitteita, niin kuin meillä on ympäristöasioissa mustaa hiiltä, monia muita asioita. Mutta myös kovassa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on tärkeää, että Eurooppa ja Yhdysvallat tekevät yhteistyötä ja myös kansainvälisen sääntöperusteisen kehikon kautta. Yritämme myös viestittää, että tämä on koko läntisen Euroopan ja vapaan maailman etu.

16.44 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On se vaan mielenkiintoista, että meitä suomalaisiakin liikuttavat väliवालit Yhdysvalloissa. Olemme tällaisessa maailmankylässä, jossa keskinäisriippuvuus on niin suurta, että se, mitä Yhdysvalloissa tapahtuu, koskettaa myös meitä.

Väliवालit olivat tietyllä tapaa helpotus. Poliitiikan normaali logiikka ei sittenkään ole täysin kadonnut tässä trumpismissa, vaan gallupit pitivät kohtalaisesti kutinsa ja oppositio haastoi aika onnistuneesti Trumpin hallinnon, eli tämä on varmasti hyvä uutinen.

Mutta siitä huolimatta Yhdysvallat on Trumpin hallinnon johdolla vetäytynyt monenkeskisestä kansainvälisestä yhteistyöstä, leikannut YK-rahoitusta, eronnut Unescosta, irtottautunut Pariisin ilmastopimuksesta, romuttanut Iran-sopimuksen ja niin edelleen, ja tämä on meille valtava haaste eikä tämä vähään aikaan tule muuttumaan.

Suomi saattaa olla tulevana vuonna nyt eräänlaisessa maalintekijä- tai pelinrakentaja-asemassa, kun me olemme Euroopan unionin puheenjohtajamaa heinäkuun alusta 2019. Miten te, ulkoministeri, näette: kuinka Suomen tulisi nyt tämä paikka ja momentti lunastaa niin, että transatlanttiset yhteydet ja ennen kaikkea monenkeskinen kansainvälinen sääntöperäinen yhteistyö puhkeaisivat taas kukoistukseen?

16.45 **Ulkoministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietenkin itsestäänselvää, että niin Suomen kuin Euroopan pitää aina tehdä yhteistyötä. Se ei voi olla kiinni pelkästään siitä, kuka sattuu milloinkin vaalit voittamaan tai pidetäänkö jostain henkilöstä tai eikö pidetä. Iso strateginen etu on, että intresseissä, asioissa, kauppapolitiikassa, ulko- ja turvallisuuspolitiikassa mennään aina asiat edellä. Sen takia tietenkin on

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

täysin USA:n kansalaisten asia, minkälaisen vaalituloksen he tekevät, niin kuin Suomessa on meidän asiamme.

Mutta tämä on tärkeätä, mitä edustaja sanoi. Nimenomaan, nyt uskoisin, että meillä on Suomena ja Eurooppana mahdollisuus ja myös useita tilaisuuksia esimerkiksi kauppapolitiikassa katsoa näitä asioita eteenpäin. Mutta aika mielenkiintoista on se, että demokraatit ovat yleensä olleet protektionistisimpia niin kuin presidentti ja republikaanit taas vapaakaupan kannalla, mikä on ollut toisenlaista. Nyt kuitenkin on tärkeätä, että sekä kongressin kautta [Puhemies koputtaa] että kansanedustajien kautta, hallitusten kautta ja presidenttien kautta tehdään tätä yhteistyötä. Se on kaikille paras päätös.

16.47 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Messukeskuksessa on tällä viikolla ollut koolla Euroopan kansanpuolueiden kokoontuminen, [Vasemmalla: Porvarikokoonnutuminen!] josta otan kantaa siihen vain, minkä vaikutelman sain siltä osin, että Euroopassa ajatellaan yleisesti, että juuri tämänhetkinen vaihe ei ole kaikkein suosiollisin Euroopan ja Yhdysvaltain suhteita ajatellen. Mutta siellä esitettiin myös kysymys, että kun kysymys on nyt tällä haavaa siitä, että Yhdysvaltain poliittisessa johdossa on presidentti Trump ja kaikki tämä johtuisi hänestä, ja kysymys näin muodoin on, että entäpä siinä tapauksessa, että on jostain isommasta, syvemmästä, historiallisemmasta muutoksesta linjaltaan kysymys. Kuinka tässä suhteessa Euroopan pitäisi tässä vaiheessa toimia? Miten tämä pitäisi ottaa huomioon, jos kysymys ei olekaan välttämättä vain yhden henkilön roolista, jonka fan clubin jäseniä tuskin kovin montaa nyt tänä päivänä löytyy Euroopasta?

16.48 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kilpailu maailmalla on kovaa myös taloudellisesti, ja sen takia Euroopan pitää olla kunnossa ja pitää taloutensa kunnossa, vientinsä, tuontinsa, koska USA:lla on totta kai muitakin mielenkiinnon kohteita, Aasiaa, Afrikkaa ja muita. Yhteistyölle pitää olla avoin ja aloitteellinen, ja on oltava halu tehdä sitä yhteistyötä. Jos ei ole tekijöitä, tämän asian ajajia, tai piiloudutaan sen taakse, ettei jostain henkilöstä pidetä, ei se auta. Ne asiat ovat olemassa.

Minun mielestäni on tärkeää, että meillä on laajat yhteydet demokraatteihin ja republikaaneihin, myös presidentti Trumpin hallintoon, koska on myös asioita, joita ilman maailman kriisipesäkkeitä ei pystytä ratkaisemaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys sisäilmasta sairastuneiden tilanteen parantamisesta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 177/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.49 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Sisäilmaongelmat aiheuttavat paljon huolta oireilevissa ja sairastuneissa potilaissa ja heidän läheisissään. Pääministeri Juha Si-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

pilä asetti syksyllä 2017 hankeryhmän valmistelemaan Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaa, ja sen tavoitteena on ohjata eri toimijoiden työtä siten, että sisäilmaongelmaiset rakennukset tervehdytetään ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoitoa ja kuntoutusta tehostetaan. THL:n Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma julkaistiin viime viikolla, ja se on saanut hyvin ristiriitaisen vastaanoton muun muassa sen vuoksi, että sen on koettu leimavan vakavat sisäilmasairaudet psykosomaattisiksi oireiluiksi.

Merkittävä osa suomalaisista altistuu sisäilmaongelmille, ja oireet ovat vakavia sekä lapsilla että aikuisilla, ja tietysti osa ongelmista sisäilmasairauksien hoitamisen suhteen liittyy hyvien diagnostisten menetelmien puuttumiseen. Olisinkin kysynyt vastaavalta ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä sisäilmasairastuneiden oikeusturvan sekä asumis-, opiskelu- ja työmahdollisuuksien parantamiseksi?

16.50 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äärimmäisen hyvä kysymys, ja toivon kyllä osaltani, että kukaan ei kokisi tulleen tämän selvityksen puolesta leimatuksi. Vastaan niiltä osin kuin tämä asia on minun sektorillani. Tämähän on hyvin usean ministeriön vastuulla.

Kelan kanssa samoiten kuin THL:n kanssa on päästy hyvään keskusteluyhteyteen nimenomaan siitä, että kun diagnoosipohjaista kuntoutusta ei tällä hetkellä ole, niin miten voidaan päästä siitä tilanteesta ja miten sitä voitaisiin kehittää muun muassa esimerkiksi harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Valmista mallia siitä ei toistaiseksi ole, mutta keskustelu on niiltä osin ollut hyvää.

Tämä selvitys on mielestäni täysin oikeansuuntainen mutta vielä varmasti riittämätön siihen, että meillä on konkreettisia asioita osoittaa näiden henkilöiden tilanteen parantamiseksi. Mutta tästä on hyvä jatkaa, tämä on oikea suunta.

16.51 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että sisäilmaan liittyviä ongelmia ei vielä tunneta tarpeeksi hyvin. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on ehdottanut vaihtoehtobudjetissaan sisäilmapoliklinikoiden perustamista yliopistosairaaloiden yhteyteen ja myös määrärahan lisäämistä sisäilmaongelmien ja -sairauksien tutkimiseen. Kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä sisäilmaongelmiin ja niihin liittyvien oireiden hoitoon liittyvän tutkimuksen edistämiseksi?

16.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta kyllä hallituksen halu ja tapa suhtautua suomalaisiin terveempiin tiloihin ja sitä kautta sisäilmaan ja siihen liittyviin oireisiin on ollut varsin poikkeuksellisen vakavasti asian ottava. Me olemme tehneet laajan tavoitteen yli hallituskausien, jossa ei lähestytä kysymystä ikään kuin pahimpien seurausten ääreltä kuten tässä kysymyksessä vaan ennen kaikkea miettimällä, miten Suomessa tilat rakennettaisiin ja niitä ylläpidettäisiin niin hyvin, että kenellekään niistä ei tulisi sairastumisia.

Mitä tulee esitykseen näistä poliklinikoista, tämä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjelma, joka on osa ministeri Tiilikaisen johdolla laadittua isompaa terveiden tilojen kokonaisuutta, vastaa laajemminkin tutkitun tiedon avulla siihen, mitä kaikkea tiedämme, mistä on otettava lisää selvää. En itse voi ajatella niin, että kosteus- ja sisäilmavaurioihin liittyvät asiat olisivat automaattisesti erikoissairaanhoidon poliklinikkakysymyksiä, vaan me tarvitsemme terveyskeskuksiin perusterveydenhuollon osaamiseen yhä vahvempaa on-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

gelmien tunnistamista. Aloittaisin ennemmin siitä kuin yksittäisestä erikoissairaanhoidon klinikasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys metsien hakkuista (Arto Pirttilahti kesk)

Suullinen kysymys SKT 178/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kolme varsinaista kysymystä tähän loppuun eri eduskuntaryhmiltä. — Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Pirttilahti.

Keskustelu

16.53 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! IPCC:n ilmastoraportti on osaltaan aiheuttanut huolta ja keskustelua, miten estämme ilmaston lämpenemisen — hyvä niin. Keskusta on sitoutunut myös nopeisiin ja kestäviin toimenpiteisiin, millä rajoitamme hiili-dioksidipäästöjä.

Tässä on keskustelun toinen puoli ollut ehkä aktiivisempi, koskenut hiilinieluja ja metsien hakkuita. Ihmettelen SDP:n Antti Rinteen lausuntoa siitä, että hakkuita pitää vähentää. Tämä on aiheuttanut huolta teollisuudessa ja uusissa investoreissa. Luken mukaan puuvarantomme on kuitenkin kasvanut ja myös vuosittainen kasvu on kasvanut lähestyen jo 110:tä miljoonaa kuutiota. Mielestäni hiilinielut pysyvät kunnossa, kun metsiä hakataan, hoidetaan, hakataan ja istutetaan. Nuoret ja kasvavat metsät ovat hyviä hiilinieluja.

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Tiilikaiselta: pitääkö meidän nyt sitten hakkuita vähentää, kuten Antti Rinne esittää, vai voidaanko niitä kasvattaa?

16.54 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin ilmastonmuutoksen torjumiseksi meidän täytyy vähentää nopeasti päästöjä, joita syntyy erityisesti maankuoren alla olevista fossiilisista energiavaroista: hiilestä, öljystä ja kaasusta. Tätä meidän täytyy nopeasti vähentää.

Sen ohella meidän täytyy pitkäjänteisesti varmistaa, että maailmassa metsäpinta-ala kasvaa, metsät kasvavat paremmin kuin tänä päivänä, niitten kasvukyky säilyy, jolloin hiilinielu ja hiilivarastot pysyvät kunnossa ja riittävinä. Sen takia Suomessakin kannattaa kyllä näitä hiilinieluja vahvistaa lisäämällä metsäalaa, parantamalla metsien hoitoa, hoitamalla nuorten metsien harvennusrästit ajoissa, jotta metsät pysyvät terveinä.

Puun käyttöä meillä ei ole tarpeen vähentää, kuten täällä jotkut ovat esittäneet, koska meillä metsien kasvu on tälläkin hetkellä kymmeniä miljoonia kuutioita enemmän kuin käyttö, eli metsiemme hiilivaranto kasvaa ja puuvarasto kasvaa. Kestävällä tavalla meillä on vielä varaa jopa maltillisesti kasvattaa puun käyttöä.

16.55 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja, käydään nyt vaalit ennen kuin katsotaan, kuka tuolta vastailee sitten. [Välihuutoja oikealta]

Mutta haluaisin todeta tähän sen, että metsäteollisuus on todella tärkeä asia Suomelle. Se on ollut erittäin merkittävä hyvinvoinnin lähde, se on erittäin merkittävä työllisyyden läh-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

de, ja sosiaalidemokraattinen puolue on sen takana, että metsäteollisuudelle riittää raaka-ainetta tulevaisuudessakin, uusille hankkeille, olemassa oleville hankkeille. Tämä on täysin selvä asia sosiaalidemokraateille. [Eduskunnasta: Miksi sitten rajoitatte?]

Yhtä selvä asia on sosiaalidemokraateille se, että ilmaston lämpeneminen on tosiasia, ja se IPCC:n raportti on täysin yksiselitteinen, että mitä toimenpiteitä pitää lähteä tekemään. Sosiaalidemokraatit haluavat semmoista politiikkaa, jossa hiilipäästöt ja hiilinielut, molemmat, otetaan tarkasteluun ja sitä kautta luodaan edellytykset sille, että raaka-ainetta [Puhemies: Kysymys!] Suomessa riittää.

Puhemies Paula Risikko: Oliko siinä kysymystä? [Välihuutoja] — Ei ollut kysymystä, mutta vastaus tulee, olkaa hyvä. [Naurua]

16.56 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä tilaisuudesta. — Tunnistin, että edustaja Antti Rinne antaa laajaa tukea hallituksen linjalle, missä johdonmukaisesti ja tiukasti vähennetään hiilidioksidipäästöjä ja pidetään pitkäjänteisesti huolta metsien kasvusta. Sitä taustaa vasten ihmettelen, että te, edustaja Rinne, Helsingin Sanomien puheenjohtajajahaastattelussa vastaatte, että puun käyttöä pitää vähentää. Teillä on sen jälkeen velvollisuus kertoa, mitkä teollisuuslaitokset suljetaan, koska nykyinen puun käyttömme on kestäväällä tasolla, ja tätä haluamme jatkaa eteenkinpäin.

Nimittäin, arvoisa puhemies, jos puun käyttöä nyt äkkinäisesti vähennetään, mitä siitä seuraa maailman ilmastolle? [Eduskunnasta: Rinteen malli! — Naurua] Vastaavat puutuotteet tuotetaan jossain muualla, isommilla päästöillä, tai vastaavat puutuotteet korvautuvat suurempipäästöisillä betonituotteilla, terästuotteilla tai muovituotteilla. Se ei johda ilmaston kannalta hyvään vaan heikompaan ratkaisuun. Siksi meidän kannattaa jatkaa kestävää metsävarojen käyttöä osana kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa — samalla kun ajamme [Puhemies koputtaa] ponnekkaasti alas hiilidioksidipäästöjä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys Itämeren suojeluun osoitettujen lisämäärärahojen kohdentamisesta (Saara-Sofia Sirén kok)

Suullinen kysymys SKT 179/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vielä kaksi kysymystä jäljellä. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Sirén.

Keskustelu

16.58 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Myös tulevilla sukupolvilla tulee olla mahdollisuus nauttia luonnon monimuotoisuudesta ja puhtaista, hyvinvoivista vesistöistä. Itämeren suojelu on yksi tärkeimmistä ympäristönsuojelutavoitteistamme, ja onkin hienoa, että nyt ollaan kohdentamassa lisämäärärahaa Itämeren suojeluun ja vesistöjen parempaan tilaan 15 miljoonaa euroa vuosittain tulevana vuosina. Tämän määrärahan myöntämi-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

sen jälkeen on tärkeää varmistaa, että sen käyttö myös kohdentuu vaikuttavalla tavalla sekä sen alueellisen jakautumisen osalta että niiden toimenpiteiden osalta, mitä tällä rahalla tehdään. Tästä kohdentumisesta kysyimme myös valiokunnassa, mutta vastaus jäi vielä vähän epäselväksi. Kysyisinkin ministeri Tiilikaiselta: millä tavalla tämä Itämeren suojeluun kohdentuva lisämääräraha aiotaan kohdentaa ja jakaa käytännössä?

16.59 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys, jonka edustaja Sirén nosti esille, on erittäin tärkeä. Olen tietysti ylpeä koko hallituksen puolesta tästä historiallisesta satsauksesta Itämeren ja vesien suojeluun. Vuositasolla tämänkaltaista lisäpanostusta emme ole koskaan Suomessa nähneet. Kohdentamista nyt juuri ympäristöministeriössä pohditaan ja osittain yhteistyössä myös muitten ministeriöitten kanssa. Pidän tärkeänä, että tuolla lisärahalla saadaan mahdollisimman konkreettisia ja nopeita ravinnekuormituksen vähentämistoimia aikaan, mutta samalla täytyy muistaa, että osa rahasta on perusteltua kohdentaa myös sisävesien hyvän kunnon ja tilan ylläpitämiseksi, koska vesivarat ovat yhtä tärkeitä onpa kyseessä meri, joet tai järvet, ja ne ovat meille suomalaisille yhtä rakkaita. Tarkka kohdentaminen valmistuu tämän vuoden aikana, ja oleellista on, että sillä saadaan konkreettisia, nopeita tuloksia aikaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys sote-uudistuksen etenemisestä (Simon Elo sin)

Suullinen kysymys SKT 180/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä on yksi kysymys. — Sininen eduskuntaryhmä, edustaja Elo.

Keskustelu

17.00 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai eilen valmiiksi ison urakan — siitä kiitos — kun se lähetti kolme sote- ja maakuntauudistukseen liittyvää mietintöluonnosta perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Kun tässä salissa vasemmalla laidalla puhutaan mielellään sote-uudistuksesta silloin, kun jotain ei tapahdu, se ei etene, niin nyt on aika ottaa se esille myös silloin, kun jotain tapahtuu ja se etenee.

Tämä uudistus on niin suuri, että tässä on tietysti monia kysymyksiä, joita käsitellä. Maakuntien näkökulma on tässä erittäin tärkeä. Usean vuoden ajan satojen miljoonien eurojen edestä on tehty tärkeää valmistelutyötä. Maakunnat odottavat, että tässä asiassa päästään eteenpäin. Te, edustaja Rinne, olette jopa puhunut, että te ette pidä tästä mallista ja haluatte sen kaataa. Sanon teille sitaatin: käydään ne vaalit ensin, niin kuin itse äsken sanoitte. Kysymys on siitä, tehdäänkö tämä hallitsemattomasti vai hallitusti. Jos tätä sote-uudistusta ja maakuntauudistusta ei tehdä, niin hallitsematon ulkoistusaalto lähtee meidän kuntiimme. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: mikä on viestisi maakunnille, ja — ennen kaikkea — mikä on viestisi tavallisille suomalaisille? [Eero Heinäluoma: Onkohan Rinne pärjännyt gallupeissa, kun tulee näin paljon mainintoja?]

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

17.01 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että eilen sosiaali- ja terveysvaliokunta sai omalta osaltaan tässä kohtaa työnsä eteenpäin, ja perustuslakivaliokuntaan se menee nyt seuraavaksi, sitten sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja sitten tänne meidän kokonaan käsiteltäväksi eduskuntasaliin. Ja haluan todeta sen, kun seuraamme tarkasti myös maakuntien valmistelutyötä, että siellä ei mitään odoteta niin hartaasti kuin sitä, että täällä eduskunnassa saadaan päätös aikaiseksi. Tämä on se vakava viesti, ja myös keskusteluissa kansalaisten kanssa kyllä koen, että saan ja koko hallitus saa paljon viestiä siitä, että tehkää jo loppuun, tehkää valmiiksi. Kuudes hallitus — viides malli. Ja ensi vaalikaudella on muita isoja uudistuksia, joita tarvitsee olla tekemässä, sotu-uudistus ja vaikkapa osaavan työvoiman turvaaminen, verojärjestelmiin tehtävät muutokset. Eli sellainen viesti on tässä näin, että tämä on nyt meidän yhteisissä käsiissämme täällä eduskunnassa ja on kova paine myös ulkopuolelta, että saadaa valmista.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 212/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. [Hälinää] — Siirrytään ulkopuolelle kokouksiin. Kuunnellaan, mitä ministeri Häkkäsellä on sanomista.

Keskustelu

17.03 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Lapsia on suojeltava väkivallalta kaikin mahdollisin keinoin. Erityisen törkeinä tekoina pidän lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia. Nämä teot vaikuttavat uhriin erittäin pitkään, monesti koko elämän ajan. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan-kin lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistusten kiristämistä. Esitys on osa oikeusministeriössä johdollani valmisteltua viidestä hallituksen esityksestä koostuvaa rangaistuspolitiikan kiristämisen pakettia. Tarkoituksena on korostaa tekojen vakavuutta ja niiden vaikutusta uhriin. Tarkoitus on myös tehdä rangaistuspolitiikassa käännettä niin, että jatkossa uhri on tärkeämmässä asemassa kuin rikoksenteijä. Rangaistusten koventaminen korostaa myös lasten ruumiillisen koskemattomuuden merkitystä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta. Lisäksi rikoslakiin lisättäisiin törkeää lapsenraiskausta koskeva uusi rangaistussäännös. Rikoksesta rangaistaisiin sitä, joka syyllistyy samalla teolla törkeään raiskaukseen ja törkeään lapsen

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Rangaistusasteikko olisi 4—12 vuotta vankeutta, jolloin enimmäisrangaistus vastaisi taposta säädettyä enimmäisrangaistusta.

Arvoisa puhemies! Muutokset kohdistuvat hallitusohjelman mukaisesti täsmätoiminaan nimenomaan kaikista vakavimpiin seksuaalirikoksiin. Ne korostavat lapsen ruumiillisen koskemattomuuden merkitystä ja entistä ankarampaa suhtautumista lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin. Tämän voidaan myös odottaa vaikuttavan asenteisiin ja sen myötä mahdollisten rikosentekijöiden käyttäytymiseen niissä rajoissa, joissa siihen rikoslain keinoin ylipäättään on mahdollista vaikuttaa.

Rikosten ehkäiseminen ei ole ilmaista. Esitys kasvattaa vankilukua ja seuraamusten täytäntöönpanon kustannuksia. Vaikutukset eivät näy vielä ensi vuoden budjetissa, mutta niihin on varattu rahoitus tulevien vuosien kehyksissä.

Rikosten ehkäiseminen juuri rikosoikeuspolitiikan ja rangaistusten avulla on poliittinen arvovalinta. Panostaminen rangaistuksiin ei kuitenkaan merkitse, että samalla hylättäisiin muu rikosten ennaltaehkäisy. Rangaistusten merkitystä ei tule ylikorostaa rikosten ehkäisyssä mutta ei myöskään väheksyä. Seksuaalirikoksia on ehkäistävä paitsi rangaistuksin myös rikosentorjunnalla yleisesti sekä vaikuttamalla rikoksista jo tuomittujen käyttäytymiseen. Panostus vankeusrangaistuksiin on samalla panostus myös vankeuteen tuomittujen kuntoutukseen ja uusintarikollisuuden ehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Korostan sitä, että tällä esityksellä viedään rangaistuspolitiikan painopistettä yhä vahvemmin uhria huomioivaan suuntaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Mennään nyt ensin hetkeksi aikaa puhujalistalle.

17.07 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on erittäin kannatettava. Kansalaisten yleinen oikeustaju on ollut viime aikoina koetuksella, kun esimerkiksi korkein oikeus hiljattain — tästä on uutisoitu toukokuussa 2018 — hylkäsi valituslupahakemuksen, joka koski Pirkanmaalla syksyllä 2016 tapahtunutta 10-vuotiaaseen tyttöön kohdistunutta seksuaalirikosta. Syyttäjät ja asianomistajat eli lapsen vanhemmat ajoivat syytettyä lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön rinnalla myös törkeästä raiskauksesta, mutta kummatkin oikeusasteet hylkäsivät tämän syytteen. Käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomioiden mukaan asiassa ei ollut näytetty sitä, että sukupuoliyhteys olisi tehty väkivaltaa käyttäen tai että lapsi olisi ollut pelkotilassa tai muussa avuttomassa tilassa. Syyttäjät vetosi pakottamiseen, mutta tytön vanhemmat vetosivat siihen, että lapsi on jo ikänsä puolesta avuttomassa tilassa ilmaisemaan tahtoaan. Valituslupahakemuksessa vaadittiin, että miehen rangaistusta ja miehen maksettavaksi tuomittuja korvauksia korotetaan. Pirkanmaan käräjäoikeus ja Turun hovioikeus tuomitsivat tekoon syyllistyneen miehen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä kolmen vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. 10-vuotiaan tapauksessa alemmat oikeusasteet eivät löytäneet näyttöä, että teko olisi tapahtunut vasten lapsen tahtoa. Tämä herätti paljon keskustelua, eikä tuomiota pidetty yleisen oikeustajun mukaisena. Kuinka 10-vuotias lapsi edes uskaltaa osoittaa tahtoaan, jos häntä uhkaa aikuinen mies?

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta. Lisäksi rikoslakiin lisättäisiin törkeää lapsenraiskautta koskeva uusi rangaistussäännös. Rikoksesta rangaistaisiin sitä, joka syyllistyy samalla teolla törkeään raiskaukseen ja sukupuoliyhteyden kä-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

sittävään törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Rangaistusasteikko olisi 4—12 vuotta vankeutta, joka merkitsisi vähimmäisrangaistuksen ankaroitumista.

On todellakin aika päivittää lakia. Meidän on annettava vahva signaali siitä, että lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat erityisen vakavia rikoksia. Minkäänlaiselle yltiöliberalismille ei tule antaa tilaa näin vakavassa asiassa. Toivon myös, että jatkossa Suomen kaiken ymmärtäjä -puolueet eivät lähde sille tielle, mitä on Euroopassa nähty 80-luvulla, kun tietyt henkilöt, tiettyjen puolueiden edustajat olivat sitä mieltä, että pedofilia tulisi laillista. Esimerkiksi Hollannissa toimi vuosina 2006—2010 PNVD-puolue, jonka jäsenet olivat pedofiileja.

Suomessa rangaistuksia lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista voisi kiristää edelleen. Kovista rikoksista kovat rangaistukset. Tämä vastaisi myös yleistä oikeustajua paremmin. Nyt on julkisuudessa ollut liian monta tapausta, joissa rangaistukset ovat jääneet liian lieviksi, ja tämä on herättänyt kansalaisissa suurta huolta. Jos ajatellaan niin, että tämä on sellainen rikoslaji, että usein nämä tekijät uusivat tekonsa, niin vaikka vankila ei välttämättä paranna ketään, niin tässä on nyt kuitenkin se pointti myöskin, mitä ministeri ei tainnut äsken mainita, että ainakin sen aikaa, kun nämä rikoksiin syyllistyneet ovat niin sanotusti kaapissa, he eivät ole tekemässä uusia rikoksia. Eli lapsemme ovat ainakin sen aikaa turvassa. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Räsänen. Otetaan sen jälkeen muutama debattipuheenvuoro.

17.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitukselle ja ministeri Häkkäselle on tästä esityksestä annettava kiitos. Esitys on erittäin hyvä ja odotettu, ja erityisesti arvostan sitä periaatetta, jonka ministeri Häkkänen on useaan kertaan esittänyt, että rangaistusten ankaruutta pohdittaessa on asetettava uhri tärkeämpään asemaan kuin rikoksentekijä. Tämä lainsäädäntö mielestäni noudattaa hyvin tätä periaatetta. — On kyllä todettava, että tämänhetkinen rangaistuskäytäntö antaa aivan väärän viestin, jos kovin lyhyillä vankeusrangaistuksilla voidaan kuitata näitä lapsiin kohdistuvia rikoksia, jotka kuitenkin aiheuttavat lapselle usein aivan elinikäisiä seurauksia.

Nostan tässä kuitenkin vielä esiin sen puutteen, että tällä hetkellä törkeiden seksuaalirikosten syyteoikeudet vanhenevat 20 vuodessa, aikaisintaan uhrin täyttyessä 28 vuotta. Suurimman ongelman näiden vanhenemisaikojen suhteen muodostavat juuri kaikkein pienimpiin lapsiin kohdistuvat törkeät seksuaalirikokset, joissa tämä vanhenemisaika, joka vuonna 2005 tähän pidennettiin, on kuitenkin liian nopea. Henkinen irtaantuminen ja itseenäistyminen omista vanhemmista tapahtuu kehityspsykologian mukaan lopullisesti yleensä vasta kolmekymppisenä, ja samaan ajankohtaan ajoittuu tyypillisesti oman perheen perustaminen. Usein vasta tuolloin ihminen on täysin kypsä arvioimaan lapsena kokemaansa kohtelua.

Lapseen kohdistuva törkeä seksuaalirikos on teko, josta asianomistajan on usein vaikea ilmoittaa viranomaisille tämän nykyisen vanhenemisajan kuluessa. Lapsihan ei itse välttämättä ymmärrä, mistä on kysymys, mutta kuitenkin nämä teot jättävät uhrille pysyviä ja vaikeita traumoja. Usein tekijä saattaa olla lapselle tuttu ja läheinen aikuinen — varsinkin näissä pienten lasten tapauksissa näin on — joka voi myös manipuloida uhrin vaikeena. Lapsiin kohdistuneissa seksuaalirikoksissa on tyypillistä, että juuri uhri tuntee häpeää ja syyllisyyttä tapahtuneesta, kun taas sitten rikoksentekijä saattaa selitellä asiat itsel-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

leen suotuisasti. Tästä syystä nämä saattavat nousta pintaan vasta uhrin myöhemmissä elämänvaiheissa, esimerkiksi vaikkapa oman äidiksi tulemisen kautta, ja vasta sitten herää voimakas tarve asian selvittämiseksi.

Siksi ajattelen, että samalla kun nyt tätä rangaistusasteikkoa tehdään oikeudenmukaisemmaksi, niin olisi tärkeää, että nämä rikokset pystyttäisiin myös tosiasiallisesti selvittämään ja rankaisemiselle annettaisiin myös myöhemmissä vaiheissa mahdollisuus. Kun näistä vanhenemisajoista on keskusteltu, niin usein on kritisoitu, että ne antavat väärää toivoa, kun näyttöä rikoksista on vaikeaa tai jopa mahdotonta saada vuosikymmenten jälkeen, mutta on kuitenkin tapauksia, myös julkisuudessa käsiteltyjä tapauksia, joissa paljastuu suorastaan seksuaalirikosvyyhtejä. Näistä on nyt ollut maailmallakin keskustelua varsin suurissa mittakaavoissa. Pitävät todisteet voidaan saada esimerkiksi todistajanlausuntojen tai tallenteiden kautta, ja tämä sama rikollinen on saattanut jatkaa toimintaansa jopa vuosikymmeniä. Joissakin tapauksissa tekijä jopa itse haluaisi tunnustaa ja toivoo asian rikoskäsitelyä, mutta jos se on vanhentunut, niin sitä ei enää pystytä oikeudellisesti käsittelemään.

Sen vuoksi toivoisin, että ministeri Häkkänen kommentoisi myös tätä vanhenemisaikakysymystä, joka on mielestäni myös yhtä lailla tärkeä kuin tämä rangaistusasteikkojen koroittaminen, josta siis annan hallitukselle kiitoksen.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään vastauspuheenvuoroihin.

17.16 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille ja hallitukselle johdonmukaisesta linjasta, mitä tässä on rikoslain ja rangaistusasteikkojen osalta noudatettu tällä hallituskaudella. Tämä on sellaista politiikkaa, joka varmasti kansalaisia miellyttää. Rangaistuksethan sinänsä ja niiden koventaminen eivät ole ensisijainen tavoite, niin kuin ministerikin totesi. Se ei ole se ensisijainen asia. Ensisijaista on se, että lähetetään lainsäädännöllä oikea viesti, vaikutetaan asenneilmastoon, pyritään ehkäisemään ja saadaan ne asiat näkyville, niin kuin ne pitää saada. Tai niin kuin edustaja Räsänen tässä totesi, tällaisia erilaisia rinkejä ja ihmeellisiä porukoita liikkuu, ja näihin täytyy saada kerta kaikkiaan tiukka asenne.

Se, mitä ministeri myös korosti, on, että tekijäthän eivät ole terveitä, ja koska he eivät ole terveitä, he tarvitsevat myös apua. Länsimaiseen yhteiskuntaan kuuluu se, [Puhemies koputtaa] että apua tarvitsevaa pitää auttaa, ja tässä on se sama tilanne, että pelkillä rangaistuksilla [Puhemies: Aika!] asiaa ei hoideta.

17.17 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin merkittävää, että tässä esityksessä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta ja lisäksi rikoslakiin lisättäisiin esimerkiksi törkeää lapsenraiskausta koskeva uusi rangaistussäännös. Niin kuin edustaja Kiuru tässä toi esille, nämä ovat varmasti sellaisia uudistuksia, jotka vastaavat kansan oikeustajua, ja tämä esityshän perustuu hallituksen strategiseen ohjelmaan nimenomaan siitä, että näitten rangaistusten pitää paremmin vastata sitä tekoa, sen vakavuutta ja sitä kansan oikeustajua. Tämä työhän selvityksineen aloitettiin oikeusministeri Jari Lindströmin aikana, ja sitä kiitettävästi ministeri Häkkänen jatkaa.

Tähän rangaistuskeskusteluun kyllä nostaisin esille myös sen, minkälainen meidän rangaistusasteikko ylipäättään on. Suomessa toistaiseksi pisin elinkautinen on 22 vuotta. Sini-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

set ovat vaatineet sitä, että pitäisi lainsäädännössä olla mahdollisuus todelliseen elinkautiseen, sillä kyllä minä katson, että kaikille valitettavasti parannus ja yhteiskuntaan palaaminen ei ole mahdollista. Esimerkiksi Englannissa ja Walesissa on tällainen todellinen elinkautinen mahdollista. Norjassakin sitä on pohdittu esimerkiksi Anders Breivikin tapaukseen liittyen. Miten ministeri suhtautuu tähän pohdiskeluun, mitä eri maissa on käyty?

17.18 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on erinomainen, ja se on sellainen, jossa kiristetään rangaistuksia ehkä yksistään vastenmielisimmistä ja törkeimmistä rikoksista, mitä me voimme kuvitella. Nämä ovat kiristysrikkouksia rangaistuksiin, joita tulee kaikista törkeimmistä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista, erittäin kauheista ja kamalista teoista, ja nämä ovat hallitukselta hyvä vastaus ja hyvä reagointi niihin tiettyihin tuomioihin, joissa teon vakavuuteen nähden tuomio on ehkä ollut sellainen, että sitä on vaikea ymmärtää.

Mutta kysyisin oikeusministeriltä — olemme jo aikaisemminkin tätä keskustelua käyneet, mutta se on paikallaan nostaa tässäkin esiin — onko rikoslain koko 20 lukuun eli seksuaalirikoksia koskevaan lukuun tulossa kokonaisuudistus, sillä sehän on 20 vuotta vanha ja yhteiskunta ja arvomaailma ovat vähän muuttuneet 20 vuoden aikana. Kun lainsäädännössä on aina ongelmallista, että tilkkutäkkimaisesti korjataan, niin onko tarkoitus toteuttaa kokonaisuudistus seksuaalirikosten osalta?

17.20 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tervetullut esitys ja varmasti yleisen oikeustajun mukainen hyvin laajalti tässä maassa. Olemme kaikki lukeneet ja kuulleet tapauksista, joissa ymmärrys joutuu koetukselle, kun oikeuslaitos ei ole voinut määrittää vakavien rikosten tekijöille sellaisia rangaistuksia, joita olisi perusteltua myöntää.

Kiinnittäisin huomiota siihen, mitä edustaja Räsänen totesi ansiokkaassa puheenvuorossaan liittyen törkeiden seksuaalirikosten vanhenemisaikaan. Olen aivan samaa mieltä edustaja Räsänen kanssa siitä, että meidän kannattaisi tarkastaa näitä perusteita, koska on olemassa hyvin vankkaa argumentaatiota siitä, että esimerkiksi monet lapsiin kohdistuvat vakavat rikokset saattavat paljastua vasta pitkällä viiveellä, ja siksi olisi tärkeää, että niihin päästään käsiksi.

Toivotan tervetulleeksi myös sen kokonaistarkastelun, jota edustaja Kurvinen peräänkuulutti. Uskon, että meillä riittää seksuaalirikoslainsäädännössä ja ylipäätään rikoslaissa vielä korjattavaa.

17.21 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! YK:n lasten oikeuksien tärkein tavoite on turvata jokaiselle lapselle elämän perusedellytykset ja turvallinen kasvuympäristö.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on väkivallan muoto, joka jättää elinikäiset vauriot ja jäljet lapseen, ja onkin erinomaisen hienoa, että ministeri Häkkänen on ottanut tämän esityksen käsiteltäväksi. Tässä esitetään rangaistusten kiristämistä ja rangaistuskäytäntöjen ankarointamista.

Uskon, että suomalaiset ovat valmiita hyväksymään myös näiden rikosten rangaistusten kiristämisestä aiheutuvat kustannukset. Se on kuitenkin meidän lastemme etu ja myöskin, uskon, ihmisten oikeudentajun mukaista.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

17.22 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En sinänsä pidä eduskunnan rikoslakipopulismista ja sen takia tuon tästä esityksestä esiin, että teidän omankin arvionne mukaan tällä esityksellä on hyvin vähäinen vaikutus, vain vajaan 13 vankivuoden vaikutus, rangaistuksiin.

Tästä uudistuksesta on tullut jo julkisuudessaakin muutamalta rikosoikeuden professorilta näkemystä, että tämä on aika näennäinen uudistus. Ongelmahan on siis siinä, että jos halutaan nostaa rikosten rangaistuksia, niin silloin pitää nostaa rikoksen rangaistavuuden alarajaa, ei ylärajaa, [Timo Heinonen: Niinhän tässä tehdäänkin!] koska ylärajan nosto jättää vaan sinne kaikkein vakavimpiin tapauksiin liikkumavaraa.

Kuitenkin tästä esityksestä tulleesta lausumakritiikistä käy ilmi se tärkeä seikka, että jonkinlainen kokonaisuudistus täytyisi saada aikaiseksi. Nyt tästä toimittajan tekemästä raiskauksesta ja pakottamisesta seksuaalitekoon, vaikka oli kaksi eri tekoa, tuli tuomioksi käytännössä vain muutaman viikon haravointi puistossa, mikä on minun mielestäni kylä aika surkea rangaistus.

17.23 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Regeringen föreslår att det till strafflagen fogas en ny bestämmelse om grov våldtäkt mot barn. Också maximitraflet för sexuellt utnyttjande av barn föreslås höjas. Utgångspunkten är att barn aldrig kan ge ett giltigt samtycke till samlag med en vuxen. Det här är mycket viktigt och jag stöder förslagen.

I våras fanns ett uppmärksammat och också överraskande fall där högsta domstolen meddelade att man inte beviljade besvärsmätt i ett fall där en 22-åring hade haft samlag med ett tioårigt barn. Mannen dömdes visserligen till tre års ovillkorligt fängelse för grovt sexuellt utnyttjande, men inte för våldtäkt, något åklagare hade yrkat på. Tingsrätten och hovrätten ansåg att det inte kunde bevisas att samlaget skett mot barnets vilja eller att barnet skulle ha känt rädsla eller varit hjälplöst.

Det är sjukt om ett 10-årigt barn ska behöva bevisa att det varit hjälplöst eller känt rädsla. Det är ett barn det handlar om, och så klart är ett barn alltid hjälplöst mot en vuxen. Barn måste få vara barn och måste skyddas och lagen måste ge dem det rättsskydd som de behöver.

17.26 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakialoittehan on äärimmäisen hyvä ja kannatettava. Sitten niistä detaljeista, mitkä ovat niitä rangaistuksia, voidaan puhua myöhemmin. Mutta toivoisin, että tähän saataisiin yksi lause lisää, ihan heti alkaa päälle, ja se on se, että lapsen törkeän hyväksikäytön ja seksuaalisen teon suunnittelukin on rangaistava teko. Rikoslaisa toki törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen suunnittelu on rangaistava, mutta kun me nyt saamme nostettua lapset tähän esille, niin toivoisin, että asia otettaisiin tässä lainsäädännössä huomioon. Tämä asia on tullut esille poliisiin taholta, niiden, jotka työskentelevät seksuaalirikosten parissa, jotka kohdistuvat lapsiin. He sanovat, että heillä ei ole keinoja. Jos vaikka he tietävät, että suunnitellaan, mutta kun ei ole ryhdytty tekoon, niin heillä ei ole keinoja. Tämä olisi kuitenkin mahdollisesti yksi tapa, jolla voitaisiin ennalta ehkäistä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö ja raiskaus.

17.27 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä kiitan ministeriä tästä lakiesityksestä. Olen tehnyt kaksi lakialoitetta liittyen rangaistusten ko-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

ventamiseen. Viimeisin on vuodelta 2015. On hienoa, että vihdoinkin asia on edennyt, ja se on kyllä edennyt teidän aloitteestanne, ja siitä ansaitsette kiitoksen.

Kysyisin kuitenkin näin, että kun enimmäisrangaistuksia nostetaan, niin kuinka taa-taan sitten se, että oikeasti rangaistus osuu kohdalleen, koska kyllähän se niin on, että vä-himmäisrangaistuksiahän siellä pitäisi nostaa.

Kysyn myös sitä, jääkö edelleen törkeä lapsen hyväksikäyttö lainsäädäntöön sillä taval-la, että on mahdollista, että siitä pääsee kuin koira veräjältä eikä joudu vankeuteen. Onko niin nyt, että jos tekee lapsenraiskauksen tai törkeän seksuaalisen teon lapselle, niin siitä joutuu vankilaan?

Kysyn myös raskaudenkeskeytyslainsäädännöstä, koska nythän on niin, että alle 17-vuotiaan, vaikkapa raikatun nuoren, aborttipäätökseen tarvitaan yhden lääkärin päätös, mutta aikuisen naisen kaksi. Ja tähän oli esimerkiksi porsaanreikänsä siihen, mitä Oulus-sa tapahtui, [Puhemies koputtaa] että Marlene-tapauksessa koskaan ei päästy selvytyteen siitä, että oli hyväksikäyttötapaus taustalla. [Puhemies: Aika!] Mitä tälle tehtäisiin?

17.28 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on hyvin tullut esille, tämä esitys kyllä vastaa hyvin suomalaisten oi-keustajua siitä, että lapsiin kohdistuvat raiskaukset ja törkeät seksuaalirikokset ovat sellai-sia, mistä rangaistusten täytyy olla riittävän kovia. Kannatan myös edustaja Räsänen tuo-maa ajatusta siitä, että vanhenemisaikaa olisi syytä harkita, koska, niin kuin tässä on tullut ilmi, usein nämä tapaukset saattavat tulla vasta aikuisiässä esille. Esimerkiksi siinä vai-heessa, kun itse perustaa perhettä ja saa lapsia, ne muistot sieltä nousevat pintaan.

Haluaisin vielä kysyä ministeriltä siitä — kun on tullut esille tämä tapaus, missä 10-vuo-tiaan hyväksikäyttöä tai raiskausta ei määritelty raiskaukseksi, koska katsottiin, että lapsi ei pistänyt tarpeeksi vastaan — miten tämä esitys, missä raiskauksen määritelmäksi nostet-taisiin suostumuksen puute, on etenemässä. Näissä raiskaustapauksissa käy usein niin, että uhri ei kykene panemaan vastaan, uhri jäätyy, [Puhemies koputtaa] ja olisi tärkeää, että sil-ti nämä tapaukset ymmärrettäisiin raiskauksiksi.

17.29 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelussa on tullut esiin, viime vuosina on laajaan julkiseen keskusteluun noussut eri-tyisesti näitä lapsiin kohdistuneita seksuaalirikostapauksia, joissa rikoksenteijän saama rangaistus ei ole ollut uhrin eikä myöskään yleisen, kansalaisen oikeustajun mukaisia, ja on siksi tärkeää, että tämän kyseessä oleva hallituksen esitys nyt korjaa. Esityksessä siis lap-sen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuu-teen vuoteen ja lisäksi rikoslakiin lisättäisiin törkeää lapsenraiskausta koskeva uusi ran-gaistussäännös.

Olemme lakivaliokunnassa käsitelleet kansalaisaloitetta, joka on itse asiassa jo vuodelta 2015, nimenomaan lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistusten koven-tamisesta. Tätä kansalaisaloitetta emme ole vieneet mietintötasolle, koska olemme odotta-neet, olisiko mahdollista vielä tällä kaudella saada näihin kyseisiin asioihin tarkennusta, [Puhemies: Aika!] ja on siksi tärkeää, että ministeri Häkkänen on vienyt tätä asiaa esille. Kiitos siitä.

17.31 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava, ja se vie rikoslakia näissä erittäin vakavissa asioissa edes hieman

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

lähemmäs kansan yleistä oikeustajua. Paljon kuitenkin on tarvittu kansalaisaloitteita, yli sadan edustajan lakialoitteita ja käsittämättömiä julkisuudessa olleita oikeustapauksia, että tämä asia on viimeinkin edennyt. Se on alkanut olla ongelma jo eduskunnan koko uskottavuudelle, ettei tätä pystytä edistämään.

Huonoa tässä on se perussyy, miksi tällaisen lain säätäminen ylipäänsä on tarpeen. Miksi pitäisi yleensäkin nostaa minimeitä, kun laki olisi ennestäänkin mahdollistanut ankarampien tuomioiden tuomitsemisen, mutta oikeuslaitos ei ole niitä tuominut eikä niitäkään vähäiä tuomioita, mitä on annettu, tarvitse istua päivästä päivään. Näkisin, että kyse on enemmänkin ongelmasta oikeuslaitoksemme harkintakyvyssä, siellä toimivien henkilöiden ideologisessa pohjassa ja arvopohjassa, mutta tehdään täällä eduskunnassa se, mikä voidaan, näiden asioiden korjaamiseksi näistä mainituista asenneongelmista huolimatta.

17.31 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsia on suojeltava seksuaaliselta väkivallalta. Nämä törkeät teot jättävät pysyvät haavat sieluun. Tämä ministeri Häkkäsen tuoma esitys on siksi erittäin kannatettava, ja on todella sääli, että tämä tärkeä kansalaisaloite on saanut lakivaliokunnassa odottaa niin kauan. Toivottavasti saamme sen nyt tässä yhteydessä käsiteltyä.

Näiden rangaistusten koventaminen on siksikin kannatettavaa, että näitä tekoja voidaan ennaltaehkäistä. Ministeri puhui itsekin tuomittujen kuntoutuksesta uusien tekemuotojen ennaltaehkäisemiseksi. Uhrin ovat peloissaan ja haavoittuneita. Heitä täytyy kaikin tavoin auttaa. Haluaisinkin kysyä ministeri Häkkäseltä, millä tavalla lapsen asemaa ja uhrin oikeuksia turvataan oikeusprosessissa: miten haavoittuneen, peloissaan olevan lapsen oikeusprosessissa otetaan hänen heikko asemansa huomioon ja kuitenkin sillä tavalla, että rikolliset saavat rangaistuksen teostaan?

17.33 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluaisin esittää lämpimät kiitokset ministeri Häkkäselle. Tämä lakiesitys, mikä nyt on käsittelyssä, on todella ollut kauan odotettu ja erittäin tarpeen, koska kansalaisten oikeustajun vastaista on ollut se, minkälaisia lasten seksuaalista hyväksikäyttöä tai raiskauksia, törkeitä tapauksia, on ollut ja kuinka lieviä nämä rangaistukset ovat olleet.

Haluaisin myös nostaa esiin edustaja Räsäsen ja muutamien muidenkin edustajien esiin tuoman rikoksen vanhenemisajan pidentämisen. Toivoisin, että tähän paneuduttaisiin, koska todella mitä nuorempi lapsi on silloin ollut, kun hyväksikäyttö tai raiskaus on tapahtunut, niin sitä syvemmälle se on voinut lokeroitua muistiin, voi tulla esiin vasta, kun omaa perhettä ollaan perustamassa tai oman lapsen saa tai kun oma lapsi on saanut lapsen, eli toisin sanoen joku lapsenlapsen reaktio voi mummossa herättää muistikuvat.

Ja toinen asia vielä, mistä haluaisin kysyä: Uhri nyt keskiöön rikoksentehtäjän sijaan — se on aivan oikein — mutta niin kuin täällä on tullut esiin, usein myös rikoksentehtäjät ovat uhreja. Millä tavalla näiden rikoksentehtäjähvien hoitoon jatkossa kiinnitettäisiin enemmän huomiota?

17.34 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hämmästelen sitä, että perussuomalaisista annetaan tästä asiasta kyllä aika väärää tietoa. Tässä nimenomaan vähimmäisrangaistuksia ankaroidetaan, kaksi vuotta lisää, eli rangaistusasteikko nousee neljään vuoteen, ja se tarkoittaa silloin ehdotonta rangaistusta. Tämä on kyllä korjattava pöytäkirjaan ja toivottavasti myös siihen, mitä tästä julkisuuteen menee.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Oleellista on myös se, että lapsi ei voi enää jatkossa koskaan antaa suostumusta seksiin, sukupuoliyhteyteen, aikuisen kanssa, ja kysyisin ministeriltä, onko etenemässä se toimenpide, missä myös raiskauksen yleiseen tunnusmerkistöön lisättäisiin suostumuksen puute.

Tämä lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön vanhenemisasia on ollut esillä. Olen edustajakollega Tuomo Puumalan kanssa tehnyt aloitteen, jossa on yli sata allekirjoitusta sen eteen, että nämä eivät vanhenisi koskaan. Kysyisin ministeriltä: voisitteko vielä toimeen tarttuvana ministerinä hoitaa tämänkin tässä loppukauden aikana kuntoon?

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi henkilö, joka ei ole vielä saanut puheenvuoroa tähän mennessä tästä asiasta, on edustaja Kauma, ja sen jälkeen ministerin vastaus, ja sitten mennään puhelistalle.

17.35 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että tämä esitys nyt tulee todellakin lakivaliokuntaan meille arvioitavaksi ja hoidettavaksi.

Kiinnittäisin huomiota samoihin kysymyksiin kuin esimerkiksi edustaja Tavio näitten enimmäisrangaistusten osalta. Nehän nyt nousevat neljästä kuuteen vuoteen, mutta onko jokin erityinen muu syy kuin taloudelliset kysymykset, minkä takia näitä vähimmäisrangaistuksia ei tässä varsinaisesti mainittu?

Sitten toinen kysymys, mikä tähän oikeastaan liittyy, on se, että näettekö tämän tällaisena välivaiheen parannuksena. Onko meille tulossa rikoslain 20 luvun osalta uudistuksia vielä tällä kaudella? Taisi olla edustaja Kurvinen, joka tämän nosti esiin.

Mutta tietenkin siinä vaiheessa, kun rikoksenteikijälle annetaan rangaistus, niin suuri paha asia on jo tapahtunut sen lapsen elämässä, ja täytyy miettiä, millä tavalla näiden rikoksenteikijöiden rikoksen uusimista ennalta ehkäistään. Esimerkiksi Riihimäen vankilassa on ollut Stop-ohjelma, josta on saatu hyviä tuloksia, mutta osin ristiriitaisia tuloksia myöskin. Siellä on todettu, että seksuaalirikolliset ovat voineet vaihtaa muun muassa tietoja ja erilaisia menetelmiä keskenään, ja se on tietenkin haitallista rikoksen uusimisen kannalta. Mikä mahtaa olla tämän Stop-ohjelman tulevaisuus? [Puhemies koputtaa] Onko sille rahoitusta tai onko jotain muita vaihtoehtoisia ohjelmia?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministerin vastaus, 3 minuuttia. Sitten mennään puhujalistalle. Muistutan, että me käytämme tähän vain 45 minuuttia, joten me ehdimme ottaa yhden ainoan puheenvuoron. — Olkaa hyvä.

17.37 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kiitoksista. Uskon, että tällaiset kysymykset ovat sellaisia, jotka nauttivat, vähän niin kuin urheiluseurat poliittisista väreistä huolimatta, aika laajaa kannatusta, kuitenkin niin, että emme rupea kiihkomielisesti vaatimaan rangaistuksia pelkästään koventamisen takia, vaan ne perustuvat huolelliseen yhteiskunnalliseen arviointiin ja analyysiin. Ei tässä ole tarkoitus mitään jalkapuurangaistuksia kaikille tuosta noin vain laittaa, vaan tehdään ihan huolelliseen arviointiin perustuvaa kriminaalipoliittisen järjestelmän viilaamista ja päivittämistä.

Kysymyksiä tuli niin paljon, että varmaan en ihan kaikkiin ehdi vastaamaan, mutta yritetään.

Vanhentumisajat ensinnäkin. Meillä on lähtökohta se, että näissä henkirikoksissa ja kovimmissa rikoksissa saattaa olla sellaisia, esimerkiksi murha, jotka eivät vanhene. Näiden osalta minä olen jo pistänyt vähän selvitystä käyntiin, miten me voisimme lapsiin kohdis-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

tuvien rikosten vanhentumisaikoja vähän tarkastella. Ne vanhentumisajathan ovat pitkiä nyt jo, mutta se ongelma tulee siitä, että uskallus puhua, tai ehkä tavallaan itse asiassa tietämys, mitä onkaan tapahtunut, paljastuu vasta, kun henkilö on ehkä yli kolmenkymppin, neljänkymppin tai vaikkapa muuten jo varttuneemmalla iällä, työelämässä. Eli se ongelma tulee näissä. Siihen liittyvät ne haasteet, joita tässä entinen sisäministeri Päivi Räsänenkin nosti hyvin esiin, että on hyvin vaikea saada näyttöjä aikaiseksi. Mutta onko se sitten tavallaan riittävä peruste sille, että näitä keisereitä ei edes avattaisi? [Timo Heinosen välihuuto] — Niin, ne voivat olla tarkoituksenmukaisuusnäkökulmasta hyvin vaikeita ja hankalia useiden vuosikymmenten jälkeen löytää näyttöä, jonka perusteella oikeasti voitaisiin tuomita. Mutta siihen, että saa oikeutta, voi riittää myös se, että saadaan asianmukainen käsittely tälle asialle.

Lupaen tätä vielä pohtia. Se, että saadaanko lakimuutosesitystä suoraan vielä tälle eduskunnalle, niin siinä voi minulla henkilökohtaisesti loppua kausi vähän lyhyeen. [Timo Heinonen: Yritetään saada jatkoa sille!] — No niin. [Naurua]

Sitten elinkautinen. Meillä elinkautisesta vapautuu eri vaiheessa. Helsingin hovioikeus ja oikeusministerin esityksestä presidentti armahtavat, ja armahduskäytännöt tietysti välillä vaihtelevat. Jotkut ovat istuneet pitkiä aikoja, jotkut vähän vähemmän pitkiä aikoja. Nyt täytyy sitten selvittää, pitäisikö meillä olla käytössä sellaisia malleja, joissa esimerkiksi ei olisi edes mahdollista vapautua.

Rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus ja tämä suostumusperusteisuus ja muut, ne ovat meillä arvioinnissa oikeusministeriössä. Me olemme myös samaan aikaan arvioineet, että todennäköisesti koko seksuaalirikosten sääntelyn uudistamisen huolellinen valmistelu veisi useamman vuoden, eli käytännössä tälle vaalikaudelle sitä ei ehdittäisi tekemään. Mutta se pitää tehdä, ja minä olen erittäin halukas kyllä käynnistämään sen hankkeen.

Lapsen asema oikeusprosessissa. Sitä on parannettu koko ajan, ja on koko ajan hirmu hankalaa, ettei haavoiteta ihmistä lisää, mutta saadaan silti tekijät ja syylliset vastuuseen. Hirmu vaikea tasapaino, siihen vaaditaan ihan erilaistakin osaamista kuin pelkästään poliisipuolen osaamista.

Sitten vielä lyhyesti tähän alarajat vai ylärajat. Toisessa eli törkeässä lapsenraiskauksessa nostetaan selvästi alarajaa kahdesta vuodesta neljään vuoteen, selvä koveneminen, mutta lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä ylärajaa nostetaan, millä nostetaan, hilataan käytännössä sitä oikeuskäytännön keskiarvoa vähän ylöspäin. On selvää, että jos siinäkin olisi haluttu alarajaa nostaa, se olisi ollut kustannuksiltaan selvästi reippaasti kalliimpi, sanon sen tässä suoraan. Eli nyt tässä on painopiste, jossa toisessa selvästi nostetaan alarajaa ja toisessa nostetaan ylärajaa, mikä nostaa keskiarvoa myös seksuaalisessa hyväksikäytössä. Eli tasapainoinen kompromissi minun mielestäni. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistalle. Ehdimme ottaa siis yhden puheenvuoron, edustaja Mattila.

17.41 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Alaikäisellä, olipa hän sitten lapsi tai nuori, on oikeus lapsuuteen ja nuoruuteen, johon ei kuulu minkäänasteista seksuaalista häirintää eikä hyväksikäyttöä. Entisenä yläkouluopettajana olen valitettavan tietoinen siitä, että liian aikaisin aloitettu tahdonvastainen tai suostumuksellinen sukupuoli-elämä vaikuttaa yleensä haitallisesti henkisessä kehityksessään vielä keskenkasvuusiin. Vaikutukset saattavat tulla näkyville myös vasta paljon myöhemmin kuin nuoruuden vuo-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

sina. Alle 16-vuotiaissa on eri kehitysvaiheissa olevia nuoria ihmisiä, joista monet näyttävät jo miehiltä ja naisilta mutta jotka ovat henkisesti kehitykseltään vielä lapsia.

Hallituksen lakiesitys pyrkii suojaamaan 16:ta ikävuotta nuorempia siten, että sukupuolinen kanssakäyminen on yksiselitteisesti lainvastaista ja siihen syyllistyvän vähimmäisrangaistus kovenee nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Tämä viestii selkeästi yhteiskuntamme tahtotilaa suojella lapsia ja nuoria seksuaaliselta hyväksikäytöltä, joksi toiminnan voi aina katsoa, kun seksuaalisen kanssakäymisen toinen osapuoli on alle 16-vuotias.

Uutta ajattelua lakiesityksessä edustaa näkemys, jonka mukaan alaikäisen kanssa käytyyn sukupuoliyhteyteen ei tarvita asianomaisen suostumusta vaan lähtökohtana on, että sukupuoliyhteys alaikäisen kanssa on aina rikollista toimintaa. Voi ehkä jopa hieman ihmetellä, ettei kyseistä seikkaa ole aikaisemmin kirjattu lakiin. Ehkä eräs julkisuudessaakin esillä ollut valitettava esimerkkitapaus, jossa niukasti yli 10-vuotias on ollut seksuaalisessa kanssakäymisessä aikuisen kanssa ilman selvää vastustelua, on saanut liikkeelle lainsäätämistarpeen, jotta sukupuoliyhteys lapsen kanssa ei ole yhtään hyväksyttävämpää, vaikka selvää kieltoa ei ilmaistaisikaan. Lapsi on kuitenkin lapsi, jonka tahtotila ei välttämättä tule tuonkaltaisessa tilanteessa ilmaista selkeästi. On yhteiskunnan tehtävä suojella heikompa osapuolta hyväksikäytöltä kriminalisoimalla koko tilanne.

Arvoisa puhemies! Pidän hallituksen lakiesitystä erityisen tervetulleena, koska elämme maailmassa, jossa emme voi täysin suojella lapsiamme ja nuoriamme yliseksualisoituneelta mainonnalta ja viestinnältä. Voimme tukea lastemme ja nuoremme kasvua ja omanarvontuntoa, jolloin he eivät olisi liian haavoittuvaisia asioille ja kokemuksille, jotka kuuluvat yksiselitteisesti aikuisten maailmaan. Toteutuessaan laki antaa selvän viestin täysikäisille siitä, että on aina väärin kajota lapseen ja nuoreen, vaikka tämä itse saattaisi muuta viestiä. Lopullinen vastuu tilanteesta ja tapahtumien kulusta on aina aikuisella.

Puhemies Paula Risikko: Täällä tosiaan jää listalle nyt puheenvuoropyyntöjä, mutta te kaikki, jotka olette nyt tuolla puheenvuoropyynnöissä, olette kyllä tämän iltapäivän aikana saaneet jo yhden puheenvuoron, ja koska ministerinkin aikataulut ovat ne mitä ovat, joudumme siirtymään seuraavaan aiheeseen. Eliikkä keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.45.

Keskustelua jatkettiin kello 19.57.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 3. asiakohdan käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi avioliittolain 4 ja 109 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 211/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.45 Oikeusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen erittäin mieluisa lakiesitys käsittelyssä.

Lapsien tulee saada olla lapsia. Avioliitto on asia, joka kuuluu kahdelle täysi-ikäiselle, jotka vapaasta tahdostaan haluavat sen solmia. Alaikäisten avioliitot mahdollistava poikkeuslupamenettely on perustellusti ollut kritiikin kohteena muissa maissa jo useita vuosia. Nyt on aika puuttua siihen myös Suomessa. Toimeksiannostani on valmisteltu nyt käsitteilyyn tuleva lakiesitys, jossa ehdotetaan, että alaikäisenä avioituminen kielletään Suomessa kokonaan.

Poikkeuslupamenettely katsottiin aikoinaan tarpeelliseksi. Elettiin maailmassa, jossa avioliittoa ja avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia katsottiin hyvin karsaasti. Lisäksi avioliiton ulkopuolella syntyvän lapsen oikeudellinen asema oli myös epävarma. Vielä 90-luvulla poikkeuslupamenettely oli erityisen ahkerassa käytössä. Oikeusministeriön lupia myönnettiin vuosittain jopa sata. Pikkuhiljaa vuosikymmenten aikana asenteet yhteiskunnassa ovat kuitenkin muuttuneet tässäkin asiassa suvaitsevaisemmiksi. Nykypäivänä yhä useampi nuori valitsee seurustelun ja avioliiton avioliiton sijaan. Avioliitot ylipäänsä ovat vähentyneet, ja niitä solmitaan myös myöhemmällä iällä. Ensimmäiset lapsetkin saadaan yhä vanhempana ja usein myös avioliiton ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisellä tasolla on jatkuva pyrkimys kitkeä lapsiavioliitot kokonaan. Tämä kuuluu Suomen ulkopoliitiikkaan. Monessa kehitysmaassa lapsiavioliitot ovat suuri ongelma, joka on haitallista tyttöjen terveydelle ja koulutusmahdollisuuksille. Luopumalla poikkeuslupamenettelystä annamme entistä vahvemman ja uskottavamman signaalin sitoutumisestamme tyttöjen oikeuksia parantavaan työhön myös kansainvälisesti. Suomi lähettää alaikäisten avioliitoista luopumisella vahvan kansainvälisen signaalin.

17.48 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin kuin oikeusministeri sanoo, avioliitto kuuluu kahdelle aikuiselle ihmiselle, jotka omasta halustaan ja vapaaehtoisesti siihen ryhtyvät. Siksi on erinomaisen hyvä, että lapsiavioliitot kielletään.

Mutta tämä laki jättää sen toisen puolen auki, ja silloin se tarkoittaa sitä, että kun puhumme pakkoavioliitoista, edelleenkin on kyse tilanteista, joissa ei ole molempien osapuolten suostumus ja vapaaehtoisuus kysymyksessä. Istanbulin sopimus velvoittaa sen ratifioineet valtiot muun muassa kriminalisoimaan myös pakkoavioliitot, ja kuten kaikki hyvin tiedämme, Suomi on ratifioinut tämän sopimuksen, ja siksi haluaisin kysyä ministeriltä: mi-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

ten aiotaan edistää sitä, että myös pakkoavioliitot saataisiin kriminalisoitua? Se helpottaisi myöskin niiden tunnistamista tässä maassa. Tällä hetkellä niitä ei raportoida juuri lainkaan, eikä rikosprosessiin tapauksia siksi päädy.

17.49 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelimme tässä jo aiemman oikeusministeriön esityksen kohdalla siitä, miten yhteiskunnan muutos ja arvojen muutos näkyy ja vaatii muutoksia ihan meidän perustavaa laatua olevissa laeissammekin, kuten rikoslaissa ja avioliittolaissa, ja tämä on tyypillinen esimerkki siitä, että tämä kuuluisa poikkeuslupamenettely poistuu. Aikaisemminhan tasavallan presidentti sen antoi ja sitten nykyään oikeusministeriö, ja itsekin tunnen ihmisiä, jotka menivät Kekkosen luvalla naimisiin, jotenka Kekkosen luvalla naimisiin meneminen loppuu, ja se on ihan oikea ratkaisu.

Tämähän on tietynlainen viesti siitä, tietty tällainen arvokannanotto, että lapsilla pitää olla oikeus lapsuuteen ja nuorilla nuoruuteen. Sitä kysyisin oikeusministeriltä, että eihän tässä ole mitään kielteisiä vaikutuksia niille henkilöille, jotka vaikka nyt ovat menneet tänä vuonna 17-vuotiaina, teoriassa, naimisiin.

Sitten sellaisen kommentin ehkä sanoisin — itsekin pidän ihan hyvänä ajatuksena sitä pakkoavioliittojen kriminalisointia — että meidän pitäisi täällä eduskunnassa muistaa, että paha [Puhemies koputtaa] ei katoa maailmasta muuttamalla se rikokseksi. Se ei ole ratkaisu [Puhemies: Aika!] kaikkiin ongelmiin, että siitä tehdään rikos.

17.50 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän ministeriä tästä lakiesityksestä. Tämä on hyvin tärkeää, että me todellakin nämä lapsiavioliitot kiellämme ja lapsi saa olla lapsi siihen 18 vuoden ikään asti, mikä laissa sanotaan, että on se aikuisuuden ikä.

Tässä tulivat esille myös nämä pakkoavioliitot. Pidän tärkeänä, että myös ne kriminalisoitaisiin. Se ei toki poista niitä, aivan kuten edustaja Kurvinen sanoi, ei ongelma katoa sillä, että ne todetaan laittomiksi, mutta kyllä se varmasti auttaa asian kuriin saamiseksi. Ja ennen kaikkea on tärkeää, että nimenomaan tällaiset pakkoavioliitot mitätöitäisiin, ja siinä me voimme kyllä auttaa näitä ihmisiä, jotka ovat pakkoavioliitossa olleet, että niitä ei vain pureta vaan ne nimenomaan mitätöidään. Silloin ne eivät jää sinne rekisteriin, ja heidän omassa elämässään tällainen mitätöinti kyllä on suuri apu.

17.51 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä myös on mielestäni erittäin hyvä lakimuutos, mikä on tulossa. Tähän mennessä hakemuksia vuosittain on tullut muutama kymmenen, ja niistä suurin osa on ollut raskauden, uskonnollisen vakaumuksen tai kulttuurisen syyn perusteella. Nyt tietysti, kun maahanmuutto on lisääntynyt Suomessa ja joissakin maissa on hyvin tyypillistä, että vanhemmat katsovat puolison jo etukäteen alaikäisille lapsilleen, tämäntyyppiset järjestelyt varmasti ovat lisääntyneet. Kysyisin ministeriltä: Mikä tilanne mahtaa olla tällä hetkellä, onko siellä pyyntöjä tälläkin hetkellä odottamassa tällaisista maahanmuuttajaperheistä, joissa haetaan avioliiton laillistamista? Ja jos sitten on saanut jo aiemmin luvan tällaiselle avioliitolle, niin ollaanko niitä sitten mitätöimässä?

17.52 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lasten todella pitää saada olla lapsia, nuorten nuoria, kasvaa ja kehittyä rauhassa toivon mukaan myös sek-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

suaalisesti, ennen kuin tämäntyyppisiin asuin- tai ihmissuhdesidoksiin, sanotaanko niin, ryhdytään.

Esitys on ilman muuta hyvä, ja lapsiavioliitot täytyy kieltää samoin kuin pakkoavioliitot mitätöidä, niin kuin tässä on tullut esiin. Tietysti meillä Suomessa on pitkälti ollut, että on kyse ollut näistä 17-vuotiaista, jotka ovat tulleet raskaaksi ja halunneet sitten virallistaa suhteensa, mennä naimisiin. Mutta jos ajatellaan, että meillä on maahanmuutto lisääntynyt ja nyt näitä kulttuurisia taustoja on erilaisia ja enenevässä määrin ehkä alaikäisten avioliitoja, niin sen suhteen varmasti on ihan järkevää ja hyvä vetää raja täysi-ikäisyyteen.

Haluaisin kuitenkin kysyä, että jos alaikäiset ovat avoliitoissa tai meillä on maahanmuuttajia, joilla on ehkä useampia vaimoja, joista voi olla ehkä useampikin alaikäinen, ehkä yksi virallinen mutta sitten useampia, niin millä tavalla ministeriössä näihin asioihin on ajateltu vastaavasti puuttuttavan.

17.54 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä tietysti nyt ehkä osittain ulkomaalaistaustaisten takia joudutaan tätä lainsäädäntöä muuttamaan. Jollain tavalla itse olin sen ymmärtänyt, että jos on muutamaa kuukautta vaille 18-vuotias ja on raskaana oleva nuori nainen, niin on poikkeusluvalla voinut saada luvan mennä avioon, mutta ymmärrän, että YK:n vuoden 2015 suosituksen mukaisesti nyt seuraamme Ruotsin, Norjan ja Tanskan mallia, missä tämä kielletään myös näiltä lähes 18-vuotiailta.

Kysyisin oikeusministeri Häkkäselältä — isoin ongelmahan meillä on ulkomaalaistaustaiset pakkoavioliitot, jotka tapahtuvat ulkomailla eli kun viedään suomalainen tyttö ulkomaille ja pakkonaitetaan siellä: ollaanko tällä lainsäädännöllä puuttumassa siihen eli voidaanko mitätöidä tällaiset pakkoavioliitot tai lapsiavioliitot, jotka tehdään ulkomailla?

17.55 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jälleen oikeusministerimme tekee hyvä työtä, kiitos siitä. Olette tuonut tärkeän esityksen tänne saliin.

Vihreidenkin poliittisessa tavoiteohjelmassa otetaan kantaa lapsiavioliittojen kriminalisoimiseksi ja niiden poistamiseksi laista ja myöskin pakkoavioliittojen kieltämiseksi. Ne ovat toki osin oma kysymyksensä, vaikka näillä onkin yhtymäkohtia. Pakkoavioliitoista tuntuu, että läsnä olevien keskuudessa on myös hyvin laaja ymmärrys, että on ainakin syytä tutkia tarkemmin, onko mahdollista kriminalisoida niitä nopeammin ja myöskin mitätöidä.

Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että Suomen kehitysavussa — menee vähän oikeusministerin toimialan ulkopuolelle — me painotamme paljon tyttöjen oikeuksien edistämistä. Katsoisin, että lapsiavioliittojen vastainen työ on jotain sellaista, mitä meidän kannattaa huomioida myös siellä, ja toivon, että viette viestiä kollegallenne ulkoministeriöön ja kehitysministerille.

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi vastauspuheenvuoro, sen jälkeen mennään puhujalistalle. Edustaja Talvitie, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen sitten puhujalista, Räsänen.

17.56 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Häkkäselälle, että on tuonut tämän avioliittolain muutoksen tänne ja tärkeän asian. Kuten ministeri totesi, niin lapsilla on oikeus saada olla lapsi. Tämä esitys myöskin vastaa sit-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

ten siihen samalle polulle, että olemme Pohjoismaiden kanssa, Ruotsin ja Tanskan ja Norjan kanssa, samanarvoisia.

Lakivaliokunnassa on käsittelyssä myöskin tämä lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvä iso lakipaketti, joka on myöskin hyvä paketti. Tämä tavallaan sitten nivoo nämä, päivittää myöskin tämän lainsäädännön siltä osin.

Mutta olisin kysynyt sitten vielä pientä asiaa, jota en tästä hallituksen esityksestä heti löytänyt, että miten sitten, jos on henkilö, joka on alle 18-vuotias mutta Suomen kansalainen ja aikoo solmia avioliiton jossain toisessa maassa, jossa on mahdollisuus solmia avioliitto alle 18-vuotiaan kanssa: pätevätkö henkilöön siis Suomen lait vai sen toisen maan lait, ja miten tämän asian kanssa edetään? — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistalle.

17.57 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tänään todellakin istunnossa käsitellään tärkeää kokonaisuutta, kun puhutaan lasten ja nuorten suojaamisesta ja suojelemisesta, ja tämä lakiesitys, jota nyt käsittelemme, on monella tavoin hyvin perusteltu juuri lasten ja nuorten oikeuksien vahvistamiseksi ja, niin kuin ministeri Häkkänen totesi, myös kansainvälisen viestin lähettämiseksi.

On kuitenkin huomioitava se, että tämä koskee käytännössä melko pientä joukkoa tällä hetkellä. Eli ihan tämän hallituksen esityksen omien perustelujen mukaan vuoden 2017 lopussa meillä oli yhteensä viisi naimisissa olevaa alaikäistä, ja pääosinhan nämä liitot ovat solmittuja juuri siinä 18 vuoden kynnyksellä eli 17-vuotiaana, joten se on hyvä huomioida. Eli suuresta, ikään kuin mittavasta ongelmasta tällä hetkellä Suomessa ei ole kysymys. Ehkä suurempi merkitys on nimenomaan tällä viestivaikutuksella.

Ministeri Häkkänen totesi, että on mahdollista elää avioliitossa. No, se on mahdollista, mutta niissä tilanteissa, joissa tulee yllätysraskaus ja halutaan lapsi pitää, on kuitenkin huomioitava se, että juuri nuoren naisen kannalta tai nuoren tytön kannalta se avioliitto, avioliitossa eläminen ja siinä lapsen huoltaminen ei välttämättä ole mikään turvallinen vaihtoehto ja hyvä vaihtoehto. Tietenkin kaiken kaikkiaan olisi parempi, että myös lasten saaminen ajoittuisi aikuisiälle, johon tämä toivottavasti tuo sen myönteisen viestin, että siten myös pystytään teiniraskauksia ehkäisemään.

Mutta itse pidän hiukan kaksinaismoralistisena sitä, että kun puhumme 17-vuotiaiden kohdalla lapsiavioliitoista, niin samaan aikaan avosuhteen tai nuorten seksisuhteiden kohdalla ei puhuta lapsiseksistä, vaan pidetään ikään kuin ihan normaalina sitä, että nuoret alkavat sukupuolielämän keskenään jo kauan ennen suojaikärajajoja. Eli en pidä sitä tavallaan ihannekehityksenä, vaan siinäkin suhteessa tarvittaisiin asennemuutosta, jotta nuoret ja lapset saisivat täyden kasvurauhan.

Sitten täällä on puhuttu muista kulttuureista tulleista henkilöistä, maahanmuuttajista, ja todellakin islamilaisen oikeuden mukaan avioliiton solmiminen on mahdollista, kun henkilö on tullut sukukypsäksi. Tämähän käytännössä tarkoittaa sitä, että monissa islamilaisissa maissa avioliiton solmimisikä saattaa olla hyvin alhainen, esimerkiksi 13 vuotta tai 15 vuotta, ja vieläkin nuorempana käytännössä saatetaan näitä avioliittoja solmia. Ymmärrän, että tällä lainsäädännöllä kaikissa Pohjoismaissa on myös haluttu antaa selkeä viesti siitä, että tämä ei ole täällä hyväksyttävää, ja siinä mielessä arvostan tätä viestiä ja tätä lainsäädäntöä. Mutta aivan niin kuin edustaja Tanus totesi, on kuitenkin ongelmallista, että islamilaisessa oikeudessa saatetaan imaamin edessä solmia avioliitto, joka ei ole juridisesti pä-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

tevä Suomessa, mutta samalla miehellä saattaa olla useampi vaimo islamilaisen oikeusjärjestyksen mukaan, ja suomalaisen lainsäädännön valossa vain yksi heistä on sitten se juridinen vaimo. Samalla tavalla mielestäni nyt tulee kiinnittää huomiota siihen, että tämä ei välttämättä poista lapsiavioliittokäytäntöä islamilaisen kulttuurin sisällä, eli edelleen on mahdollista šaria-lain mukaisesti ottaa se lapsivaimo, vaikka häntä ei virallisteta suomalaisen oikeuskäytännön mukaan, ja se saattaa jopa asettaa hänet vielä haavoittuvampaan asemaan.

Kaiken kaikkiaan pidän kyllä tärkeinä niitä tavoitteita, joita tässä lainsäädännössä on esitetty, mutta samalla on huomattava, että se ei välttämättä näitä ongelmia poista, että tämä laki saadaan voimaan.

18.02 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva lakiesitys alaikäisenä solmittavien avioliittojen kieltämisestä on periaatteellinen. Voimaan tullessaan tämä laki liittyy Suomen niiden maiden joukkoon, jotka pitävät avioliittoa täysi-ikäisten eli aikuisten välisenä juridisena sopimuksena, josta ei poiketa — ei edes uskonnollisin tai kulttuurisin perustein.

Alaikäisenä solmittavia avioliittoja on ollut Suomessa suhteellisen vähän viime vuosina. Ilmiö liittyy paljolti siihen, että avioliiton solmimisen perusteena menneinä vuosikymmeninä usein ollut raskaus ei ole enää tänä päivänä samanlaisen sosiaalisen paineen alainen asia kuin aikaisemmin. Sentään yli 40 prosenttia kaikista Suomessa syntyvistä lapsista syntyy avioliiton ulkopuolella, avoliitossa olevaan parisuhteeseen ja yksinhuoltajaperheisiin. Yhteiskunta on luonut turvaverkon pärjäämiselle, joten avioliitto ja sen kautta lapsen elatusvelvollisuus ei ole välttämätöntä lapselle tai lapsen äidille.

Alaikäisenä solmittavat avioliitot eivät myöskään ole sallittuja kulttuurisin ja uskonnollisin perustein. On hyvä, että myös Suomessa otetaan selvä kanta siihen, mikä on aikuisten, täysi-ikäisten maailmaan kuuluvaa toimintaa ja mikä ei. Lapsiavioliitot mahdollistavat alaikäisten raskaudet ja ylipäättänsä sukupuolisen kanssakäymisen, vaikka yleinen yhteiskunnallinen asenteemme viestittää lapsuuden ja nuoruuden rauhoittamista niille kuuluviin iloihin ja murheisiin. Alaikäisten oikeuksiin kuuluvat opiskelu ja ammatin hankkiminen, joka saattaa estyä tai ainakin viivästyä avioliiton ja sen mukanaan tuomien asioiden myötä. Alaikäiset ovat yksilöitä henkisen kehityksen vaiheissaan, mutta alaikäisenä solmittavien avioliittojen kieltäminen lailla suo kategorisesti mahdollisuuden rauhoittaa vuodet ennen täysi-ikäisyyttä avioliiton kaltaiselta oikeudelliselta sopimukselta.

On tärkeää, että avioliiton solmijat ovat molemmat täydessä henkisessä ymmärryksessä siitä, mistä avioliitossa on kyse. Entisessä elämässäni yläkoulun opettajana olin kyllä aika murheellinen kuullessani Lähi-idästä lähtöisin olevalta 14-vuotiaalta tytöltä, että hänen suurin unelmansa oli mennä mahdollisimman pian naimisiin ja olla aviovaimo — ilman koulutusta ja mahdollisuutta elättää itse itsensä. Arvioni oli tuolloin, että taustayhteisö loi paineet perinteiselle kulttuurisidonnaiselle käyttäytymiselle. Siksikin on hyvä, että Suomen laki antaa tarpeellisia lisävuosia itsenäisen ajattelun kehittymiseen.

Lakiesityksellä pyritään vaikuttamaan myös siihen, ettei avioliiton solmijoiden ikäero ole epäsuhtainen. Toisin sanoen: jo 18-vuotias on henkisesti lähempänä vanhempaa osapuolta kuin 16-vuotias.

Arvoisa puhemies! Kansainvälistyvässä Suomessa, johon maahanmuuton myötä tulee enenevässä määrin lisää ihmisiä erilaisista kulttuureista — niistäkin maista, joissa jopa lapsena solmitut avioliitot ovat mahdollisia — on käsillä oleva laki voimaan tullessaan selvä

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

viesti, mitä me pidämme arvokkaana ja tärkeänä. Me täällä Suomessa monien muiden Euroopan maiden tavoin haluamme antaa lapselle ja nuorelle täydet oikeudet lapsuuteen ja nuoruuteen, henkiseen ja fyysiseen kehittymiseen ja ennen kaikkea omaan vapaaseen tahtoon solmia tai olla solmimatta juridisesti merkityksellisiä sopimuksia.

18.06 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Suomessa alle 18-vuotias ei saa juoda alkoholia tai ajaa autoa, hän ei voi ottaa lainoja tai solmia monia muitakaan sopimuksia eikä hän ole täydessä vastuussa elatuksestaan. Yhteiskunnassa katsotaan, että alle 18-vuotias ei ole kypsä tekemään monia omaa elämäänsä koskevia valintoja, eikä hänellä ole kaikkia täysi-ikäisille kuuluvia oikeuksia.

Avioliitto on merkittävä juridinen ja kulttuurinen sopimus, aikuiselämään kuuluva ihmisten välinen sopimus ja yhteiskunnallinen instituutio. Avioliiton solmiminen on yksi elämän merkittävistä päätöksistä. Nykyisessä ihmisoikeusperusteisessa, lapsen oikeuksia painottavassa ajattelussa katsotaan, että avioliitto on nimenomaan aikuisten välinen sopimus. YK:n ihmisoikeusneuvosto on suosittanut kaikkia maita kieltämään alle 18-vuotiaiden lapsiavioliitot.

Suomessa avioliiton ikäraja on 18, mutta poikkeusluvalla avioliitto voidaan kuitenkin sallia myös sitä nuoremmille, eikä alaikärajaa ole lainkaan määritelty. Vuosina 2010—2017 myönnettiin yhteensä 126 poikkeuslupaa alaikäisille. Suurin osa poikkeuslupan saaneista oli 17-vuotiaita, kuitenkin vuonna 2012 poikkeuslupa on myönnetty niinkin nuorelle kuin 15-vuotiaalle. Valtaosa vuosina 2010—2017 poikkeuslupan saaneista lapsista on tyttöjä. Kysymys on siis erittäin voimakkaasti sukupuolitettu.

Hakijan puoliso on usein 1—4 vuotta hakijaa vanhempi. Puolisoiden välinen ikäero on kuitenkin ollut yli kuusi vuotta 18 prosentissa tapauksista. Seitsemässä tapauksessa molemmat puoliset ovat olleet alaikäisiä poikkeuslupan myöntämisympäristössä. Tapauksia, joissa hakija tai hänen puolisonsa ovat ulkomaan kansalaisia, on ollut 22 prosenttia.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että alaikäisen avioliiton mahdollisuus nyt poistetaan laista, kiitos siitä ministerille. Avioliitto ei kuulu lapsille vaan on aikuisten välinen sopimus. Ei voida katsoa, että alaikäinen on kypsä antamaan suostumuksensa avioliittoon, kun hänen ei katsota olevan kypsä solmimaan muitakaan merkittäviä sopimuksia tai kantamaan täyttä vastuuta omasta elämästään. On myös kansainvälisesti arveluttavaa, että lapsen oikeuksia painottava Suomi on mahdollistanut alaikäisten avioliitot omassa maassaan, vaikka globaalisti Suomi toimii niitä vastaan ja niiden vähentämiseksi.

Globaalisti lapsiavioliitot ovat usein pakkoavioliittoja, ja ne johtavat lasten hyväksikäyttöön, tyttöjen koulutuksen keskeytymiseen, teiniraskauksiin ja kohonneeseen lapsi- ja äitiyskuolleisuuteen, korkeaan syntyvyyteen ja sitä kautta jatkuvaan köyhyyden kehään.

Arvoisa puhemies! Esimerkiksi Ruotsi, Tanska, Norja, Sveitsi, Alankomaat ja Saksa sallivat avioliiton ilman poikkeuksia ainoastaan yli 18-vuotiaille. Suomi siirtyy siis oikeaan ja omaan viiteryhmäänsä lopettaessaan lapsiavioliittojen mahdollisuuden kokonaan ilman poikkeuksia.

Vaikka alaikäisen ei voi katsoa olevan kypsä päättämään avioliiton solmimisesta, eivät poikkeusluvalla solmitut avioliitot kuitenkaan suoraan ole pakkoavioliittoja, mutta ne saattavat olla sitä joskus myös Suomessa. Suomessa on todennäköisesti myös joitain vastentahtoisesti naitettuja tyttöjä. Alaikäisten avioliittojen kieltäminen kaikinlaisesti estää siten myös lasten pakkoavioliittoja. Kun kyse on lapsista, voi myös olla erittäin vaikea erottaa,

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

milloin on tosiasiallisesti kyse lapsen omasta tahdosta ja milloin on kyse vanhempien tai muun ympäristön painostamisesta.

Arvoisa puhemies! Lapsiavioliitot mahdollistavan poikkeusluvan säilyttämistä on aiemmin perusteltu uskonnollisilla ja kulttuurisilla perusteilla ja vakaumuksilla. Mielestäni nämä eivät ole hyväksyttäviä perusteita alaikäisten avioliitoille, sillä tämä peruste avaa kaltevan pinnan lasten oikeuksien polkemiselle ja heikentää muutenkin ihmisoikeusperusteista lainsäädäntöä.

Lapsiavioliittoja on perusteltu myös alaikäisten raskauksilla. Peruste on tänä päivänä ontuva, sillä syntyvän lapsen oikeudet voidaan turvata ja isyys tunnustaa myös avioliiton ulkopuolella ja naimisiin voi aina mennä myös lapsen syntymän jälkeen, kun äiti saavuttaa täysi-ikäisyyden.

Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntömuutos ei muuta sääntelyä koskien ulkomailla solmittuja lapsiavioliittoja, joissa on nytkin käytetty tapauskohtaista harkintaa, että onko ne sallittu vai eikö niitä ole sallittu ja laillistettu Suomessa. Pidän erittäin tärkeänä, että tämä linja vahvistaa kriittistä suhtautumista siihen, milloin ulkomailla solmitut alaikäisten avioliitot voidaan Suomessa laillistaa. Linjan täytyy olla tiukka, jotta tätä lakia ei kierretä ja mennä ulkomaille naittamaan tyttöjä.

Tässä on aikaisemmin puhuttu myös uskonnollisperusteisista, ei-juridisista avioliitoista, ja niiden ehkäisemiseksi tarvitaan varmasti asennekasvatusta, kulttuurista muutosta ja työtä sen suhteen.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä asia on voimakkaasti myös periaatteellinen, ja lainsäädännöllä lähetetään aina myös viesti, ja näen, että tämä on tervetullut lainmuutos ja lähettää viestin siitä, että avioliitto ei ole lapsille, ja toivon, että tämä vaikuttaa myös niihin kulttuuriin ja uskonnollisiin asenteisiin, jotka saattavat ylläpitää lapsiavioliittoja ja niitä suosivia asenteita.

18.12 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kulttuurilla, perinteillä tai uskonnolla ei saa vaarantaa lasten oikeutta olla lapsia.

Tyttöjen asema on tässä tullut esiin. Tämä nimenomaan suojelee enemmän tyttöjen puolella, vaikka tietysti on joitakin tapauksia, joissa ovat molemmat osapuolet olleet alaikäisiä.

Yhteiskunta on muuttunut, se on tässä huomioitu. Avoliitossa on mahdollista elää ja mennä sitten täysi-ikäisenä naimisiin, jos näin halutaan. Nyt tällä lainsäädännöllä tätä kaltevaa pintaa viedään pois, tämä on oikea askel.

Pakkoavioliittoihin otan kantaa myös ja erityisesti siihen, mitä tässä edellinenkin edustaja puhui, että tiukka linja siihen, että ulkomailla tehtyjä pakkoavioliittoja tai avioliittoja ei pidä mennä hyväksymään ainakaan kevyin perustein, jos on alaikäisiä.

Ja sitten tiukka linja tähän, kun lähdetään ulkomaille viemään erityisesti tyttöjä silvottavaksi. Tämä on jotain aivan uskomatonta touhua, että houkutellaan lapsia ulkomaille ikään kuin lomalle ja edessä on sitten koko elämän pilaava järkytys.

18.13 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä, jossa lasten avioliitot kiellettäisiin, on oikea suunta. Nykytilanteessahan näiden poikkeuslupien, joilla on alle 18-vuotiaitten avioliitot mahdollistettu, suuntaus on ollut se, että myönnettyjen lupien määrä on pitkällä aikavälillä laskenut merkittävästi. Hyvä näin. Vuosittaisia hakemuksia kuitenkin tulee nykyään 10–30, ja näistä suurin osa on johtanut myönteiseen pää-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

tökseen. Tämän poikkeuslupan myöntäminen on aina edellyttänyt erityisiä syitä, ja yleisimpiä syitä alle 18-vuotiaiden avioliitoille ovat olleet raskaus, uskonnollinen vakaumus sekä kulttuuriset syyt. Vihreät kannattavat lämpimästi tätä hallituksen esitystä. Omassa poliittisessa ohjelmassamme on kirjattuna toive ja tavoite kriminalisoida kaikki lapsiavioliitot.

Eduskunnan naisverkosto ja Naisjärjestöjen Keskusliitto ovat pitkään tehneet vaikutus-työtä alaikäisten avioliittojen kieltämiseksi, ja myös YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus tähtää samaan. Lapsiasiainvaltuutettu on todennut, että alaikäisten avioliittoihin voi liittyä lapsikaupaksi katsottavaa toimintaa, ja tältäkin kannalta hallituksen esitys on erinomainen.

Alaikäisen mahdollisuudesta saada poikkeuslupa avioitumiselleen on viime vuosina luovuttu myös Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa. Lapsiavioliitot ovat silti iso ongelma erityisesti kehittyvissä maissa edelleenkin, ja humanitäärisissä kriiseissä haavoittuvassa asemassa olevien asema on entistä hauraampi. Kriisien keskellä seksuaalinen väkivalta lisääntyy ja myös lapsiavioliitot yleistyvät. Nyt on todettu myös, että ehkäpä ilmastonmuutoksen myötä lapsiavioliittojen määrä kehittyvissä ja kehitysmaissa on kasvanut. Samaan aikaan, kun hallitus on leikannut kehitysyhteistyövaroista, tämä ristiriita toimissa on olemassa, ja tavoitteena tulee olla se, että kehy-rahastusta kasvatetaan 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Arvoisa puhemies! Tässä ei ole kyse pakkoavioliitoista vaan lapsiavioliitoista, mutta pakkoavioliitot ovat toinen asia, joka olisi sitten seuraavana toimenpiteenä syytä kriminalisoida. Toivonkin tätä hallituksen vielä edistävän, toivottavasti jopa tässä yhteydessä, jos mahdollista. Nyt hallituksen esityksessä ei oteta kantaa pakkoavioliittoihin, mutta tiedossa on, että pakkoavioliittojakin Suomessa esiintyy, niiden tunnistaminen vain on heikkoa. Monia tapauksia ei raportoida ollenkaan, ja rikosprosessiin näitä tapauksia ei juuri päädy. Ihmiskauppaan ja pakottamiseen liittyvä lainsäädäntö vastaa tällä hetkellä siis huonosti tilanteiden tunnistamiseen, ja tällaisia voivat olla muun muassa tilanteet, joissa lapsi lähetetään lähtömaahan avioitumaan.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kuitenkin erittäin kannatettava. Toivon, että hallitus ja ministeri huomioi jatkotoimissaan myös ne vielä kriminalisoimatta olevat avioliittomuodot, kuten pakkoavioliitot, ja kieltää nekin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tälle keskustelulle varattu aikaikkuna alkaa olla päättynyt, mutta myönnän vielä puheenvuorot edustajille Laukkanen ja Pauli Kiuru, ja katsotaan, kuinka kaukana siinä vaiheessa ajallisesti ollaan. [Sari Tanus: Entäs ministerin vastaus?]

18.17 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! On erittäin tärkeää, että yhteiskunta ja eduskunta seuraavat yhteiskunnan kehitystä ja myös, että avioliittolakia tarkastellaan aina ajoittain, että vastaako se sitä kehitystä, joka yhteiskunnassa muuten on meneillään. Sen ei kuitenkaan tulisi tarkoittaa sitä, että itse avioliiton perinteinen merkitys ja arvo yhteiskunnallisena instituutiona olisi jollakin tavalla sen kohteena, että sen arvoa ja merkitystä haluttaisiin muuttaa tai jopa alentaa. Tämän muutosesityksen ehkä keskeisimpiä asioita on juuri se, että halutaan luoda puitteet hyvän avioliiton syntymiselle ja ne edellytykset, että ei kenenkään tarvitse paineen alla mennä avioliittoon mistään syystä vaan että itse avioliitto nähtäisiin merkityksellisenä ja tärkeänä tapahtumana.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Hieman mietin, että onko tämä esitys lopulta hyvä vai huono. Olen vähän kahden vaiheilla ja mielenkiinnolla odotan tässä nyt valiokunnan mietintöä ja sitä, mitä asiantuntijoita kuullaan. Ehdottomasti tässä on hyviä asioita, mutta tämä on niin syvälinen ja monipuolinen asia, että en pidä tätä pelkästään sellaisena asiana, että tässä nyt ulkomaalaisten pakkoavioliitot olisivat se suurin uhka, jota tässä torjutaan. Tässä on muitakin nyansseja ja näkökulmia.

Mutta niin kuin sanoin, on tärkeää, että avioliittolakia tarkastellaan ja pohditaan, vastako se yhteiskunnallista tilaa, ja jään odottamaan valiokunnan ratkaisua ennen omaa lopullista ratkaisuaani.

18.19 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Hieman pääaiheesta sivupolulle:

Edustaja Halmeenpää otti kehitysyhteistyörahat esille, ja toden totta, olemme joutuneet hieman siitä tinkimään viime vuosina, mutta nyt on pientä korjaustakin jo tehty. Naiset, lapset, lisääntymiserveys ovat meidän kehitysyhteistyön kärjessä, ja niin sen pitää olla. Kohteita on fokusoitu tarkemmin, jotta tuki menisi mahdollisimman vaikuttavalla tavalla, ja kehitysministeri Virolainen on tässä jatkanut hyvää työtä.

Kehitysyhteistyökohteilta, kun puhutaan avioliitoista, lasten asemasta tai lisääntymisestä, odottaisin myös vastuuta. Esimerkiksi Tansanian presidentti noin kuukausi sitten sanoi, että maan naisten pitää ryhtyä synnytystalkoisiin, koska viisi lasta per nainen ei riitä ja tarvitaan lisää tansanialaisia. Samaan aikaan Suomi antaa kehitysapua maahan. Senegalin väkiluku 1970 oli 4 miljoonaa, ja sattumoisin Suomen väkiluku oli vuonna 1970 myös 4 miljoonaa. Ero on siinä, että vuonna 2100 Suomen väkiluku on 5,5–6 miljoonaa, Senegalin väkiluku on 70 miljoonaa. Tätä taustaa vasten mikään kehitysapu ei tule riittämään. Afrikan voimavarat ja ruokatuotanto eivät tule toimimaan, elleivät nämä maat ja hallitukset ota myös itse vastuuta omasta kansastaan ja tulevaisuudestaan. Siinä suhteessa toivon, että meidän kehitysavussa huomioidaan ainakin ikään kuin palkitsevalla tavalla niitä maita, jotka tuntevat tämän vastuun paremmin, ja ehkä sitten annamme tukea hieman heikommin niille, jotka eivät ota asioista oikein itsekään vastuuta.

Mutta edelleenkin haluan kiittää ministeri Häkkästä näistä tämän päivän hyvistä lakiesityksistä. Näillä asioilla Suomi on todellakin oikeassa viiteryhmässä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 2 minuuttia.

18.22 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia jälleen kerran hyvistä kysymyksistä ja kommentteista. Tosiaan tämän lainvalmistelun taustalla on semmoinen, että kun puolitoista vuotta sitten aloitin ministerinä, niin ryhdyin tätä tarkastelemaan, miksi meillä tällainen oikeus on, onko tämä niin kuin jäännös, jota ei tosiasiallisesti käytetä. Mutta sitä tosiasiallisesti käytetään, niitä lupia myönnetään. Ja suoraan sanottuna lupien perusteluaineistoista ainakin minä vedän sellaisen johtopäätöksen, että en voi olla täysin varma, etteikö niihin liittyisi joitain uskonnollisia tai kulttuurillisia tai muita perusteita, jotka minun mielestäni eivät suomalaisen oikeusjärjestykseen niin selkeästi kuulu. Sen takia käynnistin lainvalmistelun, ja siinä yhteydessä huomattiin, että itse asiassa on mahdollisuus, että tämä poikkeuslupamenettely myös mahdollistaa jonkinsorttisen painostamisen. Sen takia tästä poikkeuslupamenettelystä on syytä Suomessa luopua kokonaisuudessaan.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Mitä tulee kysymyksiin ulkomailla tapahtuvista avioliitoista, niiden osaltahan tämä lakiesitys ei tuo selkeää muutosta, koska en olisi ehtinyt tuomaan tätäkään lakiesitystä, koska se olisi vaatinut pidemmän valmistelun. Mutta semmoinen vaikutus sillä on, että jos ulkomailla nyt menee naimisiin vaikka alaikäinen ja täysi-ikäinen, niin tämä nostaa sitä ikärajakynnystä, jolloin Suomessa katsotaan, että voidaan tunnustaa joku avioliitto. Eli nyt tämä on yksi oikeusjärjestyksen yleisperiaate, että vain sellaiset avioliitot hyväksytään Suomessa. Eli nyt jos tulee 15—16-vuotias henkilö, joka on mennyt naimisiin ulkomailla, ja vaikka kolmekymppinen mies, niin hyvin todennäköisesti tällaisia ei hyväksytä. Niitä ei itse asiassa nykyäänkään hyväksytä, mutta niitä jatkossa hyväksytään entistä niukemmin. Elikkä pitää olla hyvin lähellä toistensa ikää ja tyyliin joku lapsen etu perusteena, että on vaikka 17- ja 18-vuotias Afganistanissa asunut pariskunta, jolla on lapsi. Tällaisissa tapauksissa, joissa katsotaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen puitteissa, että se on lapsen edun mukaista, että sitä perhettä ei oikeudellisesti hajoteta, [Puhemies koputtaa] ne edelleen voitaisiin sallia. Mutta se vaatii jatkoselvittelyä, tehdäänkö siihen lakimuutoksia. Hyvin vaikeata.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.25 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma koti on liian monelle ihmiselle tällä hetkellä liian kallis. Asumisen hinnasta uhkaa muodostua Suomessa useilla, varsinkin suurimmilla, kasvavilla kaupunkiseutualueilla jo talouskasvun ja yritystoiminnan ongelmia. Ihmiset eivät ota vastaan työpaikkoja, jos asumisen hinta on muodostunut liian kalliiksi. Tämän takia meidän täytyy tehdä valtiovallan puolella toimenpiteitä, joilla erityisesti kaupunkiseudut kykenevät yhä parempaan asuntopolitiikkaan, jotta asumisen hinta ja laatu kyetään pistämään nykyistä paremmaksi. Eli meidän täytyy uudistaa asuntokantaa, vastata asuntojen kysyntään, lisätä asumisen valinnanvapautta sekä vastata asuntotarpeen rakenteen muutokseen. Näitä tavoitteita voidaan edistää nyt tällä oikeusministeriössä valmistellulla uudistuksella asunto-osakeyhtiöiden päätöksenteon helpottamiseksi purkavasta uusrakentamisesta.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Purkava uusrakentaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että kasvukeskuksien taloyhtiöt purkavat tai luovuttavat isojen peruskorjausten tarpeessa olevia rakennuksiaan ja tilalle rakennetaan huomattavasti enemmän uusia koteja ja muita huoneistoja. Tonttien sijainnilla hyvien liikenneyhteyksien varrella on uusrakentamisen mielekkyyden kannalta oleellinen merkitys. Tämä uudistus on merkittävä asunto- ja kaupunkipoliittinen laki. Käsiteltävässä lakiesityksessä on erilaisia keinoja, joilla taloyhtiöissä voidaan edistää purkavaa uusrakentamista, mutta samalla turvataan myös osakkaiden asuminen, asuntovarallisuuden arvo sekä yhtiön ja osakkaiden velkojien asema.

Lakiesitys helpottaa erityisesti kehittyvien kaupunkialueiden maankäyttö- ja asuntopolitiikan toteutusta. Esimerkiksi Helsingin asuntostrategian tavoitteena on, että asuntorakentamisesta 40 prosenttia on täydennysrakentamista. Yli 40 prosenttia myös Suomen kansallisvarallisuudesta on asuinrakennuksissa ja niiden kiinteistöissä. Puolet koko maan asunnoista on asunto-osakeyhtiöissä. Noin 30 prosenttia asunto-osakeyhtiöiden asunnoista on taas pääkaupunkiseudulla ja neljännes muissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Väestöennusteiden, varovaistenkin sellaisten, mukaan esimerkiksi pääkaupunkiseudun ja Oulun seudun väestö kasvaa noin 20 prosenttia ja muiden kasvualueiden 10—16 prosenttia vuoteen 2040 mennessä. Samaan aikaan vanhojen taloyhtiöiden vuosittainen korjaustarve on miljardiluokkaa.

Arvoisa puhemies! Tämä ehdotus on siis hyvin merkittävä asunto- ja kaupunkipoliittinen uudistus. Purkavassa uusrakentamisessa on mahdollisuuksia aivan uudelleenlaisiksi aluerakentamiseksi, jossa kasvualueiden maankäyttöä voidaan merkittävästi tehostaa ja samalla parantaa alueen asuntojen ja muiden huoneistojen käytettävyyttä. On selvää, että taloyhtiöt tarvitsevat myös tietoa, toimintamalleja ja yhteistyötä erityisesti kuntien, rakentajien ja rahoittajiensa kanssa.

Purkavan uusrakentamisen ja muun täydennysrakentamisen yleistymisen kannalta on tärkeää, että kuntien kaavoitus-, maankäyttömaksu-, autopaikka- ja muissa vaatimuksissa otetaan myös huomioon täydennysrakentamista harkitsevien taloyhtiöiden realistiset mahdollisuudet ja vaatimusten ennustettavuus ottaen huomioon näiden uusrakennushankkeiden pitkän keston. Purkavaa uusrakentamista koskevan lakimuutoksen onnistumiseksi on välttämätöntä, että yhteiskunnallisten tavoitteiden rinnalle otetaan huomioon taloyhtiön osakkaiden tarpeet ja perustellut odotukset, jotka liittyvät omaisuuden suojaan ja asumisturvaan. Nämä vaateet toteutuvat tässä lakiehdotuksessa.

Arvoisa puhemies! Esityksen tarkoituksena on joustavoittaa rakentamista erityisesti kasvukeskuksissa. Tosiasia on, että ihmiset hakeutuvat kaupunkeihin. Suomessakin jo lähes 80 prosenttia ihmisistä asuu kaupungeissa. Tarvitsemme uusia tapoja luoda kaupungeista yhä houkuttelevampia asuinympäristöjä. Meidän pitää huolehtia siitä, että rakentamiseen liittyvä sääntely on samalla oikeudenmukaista ja mahdollistavaa.

Kasvukeskusten kehittäminen ei myöskään ole pois maaseudulta tai pienemmiltä kunnilta. Liikenneyhteyksien, kaavoituksen ja asuntorakentamisen kokonaisuutta tulee sekä alueellisesti että kansallisesti tarkastella erityisesti ihmisten viihtyvyyden, talouskasvun ja työllisyyden kautta. Pyrimme siis tällä esityksellä tarjoamaan lisää keinoja, miten voisimme helpottaa täydennysrakentamista. Uskon, että tällä olisi merkitystä erityisesti kasvavien kaupunkien asuntorakentamista helpottamaan.

Arvoisa puhemies! Kiitän myös edustaja Talvitietä ansiokkaasta aloitteesta liittyen asian käynnistämiseen.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

18.31 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajakollega Talvitielle aktiivisuudesta ja ministerille hallituksen esityksen eteenpäinviemisestä ja aloitteellisuudesta sen suhteen, tämä taisi olla hallitusohjelmassakin.

Tässä taustalla megatrendit tietysti vaikuttavat, niihin on kovin vaikea vaikuttaa yksittäisillä päätöksillä. Väki valuu kaupunkeihin, sille me emme oikein voi mitään, mutta sen me voimme tehdä, että me reagoimme oikealla tavalla. Se, että helpotetaan purkamista ja uudisrakentamista ja täydentämisrakentamista, on oikea keino. Asuntomarkkinat eivät ole kaikilta osin terveet Suomessa. Juuri eilen luin Savonlinnan tapauksesta Rossilahden raporttia, jossa kerrotaan, että Suomessa on yli 200 kuntaa, joissa arava- ja ARA-tuetut vuokra-asunnot ovat kalliimpia neliötä kohti kuin vapailla markkinoilla olevat. Se kertoo surulista kieltä siitä, missä tilanteessa monessa kunnassa ollaan.

Asunnot jäävät vajaalle käytölle. Se täyttöaste, että nenä pysyy pinnalla, on jossain siellä 90 prosentin paikkeilla, mutta sitten kun ruvetaan menemään siitä alaspäin jopa 50 prosenttiin, että puolessa asunnoista on asukkaita, niin tällaiset aavetalot ovat taloudellisissa vaikeuksissa. Ja kun puhutaan näistä aravalainoista ja ARA-tuetuista asunnoista, jos ne sitten lähtevät kaatumaan, niin siitä ei kyllä kukaan hyödy: siitä ei hyödy valtio, korot jäävät saamatta ja maksut jäävät hoitamatta, ja ihmiset menettävät omaisuutensa. Semmoinen purkava, järjestelmällinen ja johdonmukainen, suunnitelmallinen eteneminen on varmasti paras tapa asuntopolitiikan suhteen, ja tämä on nyt yksi täsmäkeino tässä kokonaisuudessa.

18.32 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Häkkäselle nyt jo kolmannen perättäisen hyvän hallituksen esityksen tuomisesta tänne saliin.

Kuten me kaikki tiedämme, kasvavat kaupunkiseudut ja niissä erityisesti kohtuuhintainen asuminen tulevat tulevaisuudessa vaikuttamaan sekä meidän työllisyystilanteeseemme että ihmisten sujuvaan arkeen ja siihen, minkälainen kuva tulevaisuudesta tulee.

Lähes päivälleen kaksi vuotta sitten kävimme lähetekeskustelua lakialoitteestani, jonka teimme yhdessä oululaiskollegojen kanssa ja joka siis koski nimenomaan tätä asunto-osakeyhtiölain muutosta. Aivan aluksi haluan myös kiittää kaikkia niitä kollegoita, teitä 105:tä, jotka allekirjoittitte aloitteen, ja kun lakialoite sai pari vuotta sitten sattumalta numeron 105/2016 ja siten se on ollut myöskin helppo muistaa, niin ajattelin, että sillä voisi olla jotain mahdollisuutta sitten vaikuttaa vielä erityisesti siihen, että tämä asia etenee. Toki lakialoite myöskin pohjaa hallitusohjelmaan, jossa yhtenä kirjauksena on asunto-osakeyhtiöiden päätöksenteon sujuvoittaminen.

Tosiaan tämä lakiesitys asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta lähtee tarpeesta mahdollistaa ja selkeyttää asunto-osakeyhtiöiden sujuvampaa päätöksentekoa, ja toteutuessaan se uudistaa vanhaa asuntokantaamme vastaamaan paremmin muun muassa liikuntaesteisille, senioreille ja lapsiperheille merkityksellisiä asioita, kuten esteettömyyttä, ja samalla se toteutuessaan vauhdittaa yhden merkittävän kansallisomaisuutemme eli kiinteistökannan kehitystä.

Omalta osaltani tämä asia tuli vastaan jo toimiessani Oulun kaupunginhallituksen puheenjohtajana vuosina 11—12. Kun edistimme nimenomaan kiinteistökannan kehittämistä sekä kaupungin keskustassa että kaupunkikeskustan ulkopuolella, niin kohtasimme hyvin erilaisia tarpeita, jotka monet kiteytyvät tähän asunto-osakeyhtiölain muutostarpeeseen.

Mikä näissä hankkeissa oli siis muodostunut ja on vielä tälläkin hetkellä muodostunut ongelmaksi, kun lakia emme ole saaneet voimaan? Se, että asunto-osakeyhtiölaissa yhtiön

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

purkamiseen on vaadittu yksimielisen yhtiökokouksen lisäksi jokaisen osakkaan suostumus. Yhtiön purkaminen on monestikin viime vuosikymmeninä tullut ja tulevina vuosikymmeninä tulee kyseeseen silloin, kun vanhaa kiinteistökantaa ei ole kokonaistaloudellisesti järkevää korjata tai oikeastaan ainut vaihtoehto on rakentaa uusi tai purkaa osa tai siten myydä tämä rakennusoikeus.

Miten isosta asiasta on kyse? Meidän asuntokantamme muodostuu siis yli miljoonasta, 1,3 miljoonasta, rakennuksesta ja lähes 3 miljoonasta, 2,9 miljoonasta, asunnosta, ja asunnoista 40 prosenttia on nimenomaan asunto-osakeyhtiöissä. Eli siinä mielessä tämä merkittävä osuus suomalaisten asunnoista sijaitsee rakennuksissa, jotka ovat asunto-osakeyhtiön muodostamia, ja tietenkin päätöksentekoa sitten säätelee asunto-osakeyhtiölaki.

Mikä nyt sitten muuttuisi tässä hallituksen esityksessä? Hallituksen esityksen mukaan yhtiökokous voisi siis päättää neljän viidesosan määränemmistöllä sellaisesta purkamisesta ja uusrakentamisesta, jossa osakkaiden yhdenvertaisuusperiaate toteutuu eikä osakkeiden tuottamaa osakehuoneiston hallintaoikeutta ja muita osakkeiden yhtiössä tuottamia oikeuksia ja velvollisuuksia muuteta. Lakialoitteemme lähti aikanaan siitä, että esitimme yhdeksän kymmenesosan enemmistöä, eli siinä mielessä oikeusministerin johdolla tehty esitys, joka tietenkin pohjaa myöskin näiden tutkimusten ja selvitysten tuloksiin, joita VTT on tehnyt, ja asiantuntijatyöryhmään, joka viime keväänä teki esityksen tästä neljästä viidesosasta, on jopa hieman rohkeampi, ja hyvä näin.

Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan säännöksiä tällaista päätöksentekoa varten laadittavasta suunnitelmasta ja sitä koskevasta riippumattoman asiantuntijan lausunnosta sekä näiden nähtävänä pidosta ja lähettämisestä osakkeenomistajille ja velkojille ennen yhtiökokousta.

Vielä lopuksi: Jo lakialoitteessamme totesimme, että on tärkeää huolehtia ja kantaa vastuuta jokaisen osakkaan oikeussuojasta. Purkamista ja uusrakentamista vastustavan osakkeenomistajan nimenomaan ensisijaiseksi oikeussuojakeinoksi ehdotetaan siis oikeutta vaatia osakkeidensa lunastamista käypään hintaan määräajassa yhtiökokouksen päätöksensä.

Kiitos vielä kaikille kollegoille ja oikeusministerin johdolla oikeusministeriön lainsäädäntövalmistelulle. Kun tämä nyt sitten ympäristövaliokunnan käsittelyyn tässä lähiviikkoina tulee — toivottavasti myös saan siellä itsekkin olla sitä varajäsenenä käsittelemässä ja kuulemassa — niin olen jo keskustellut puheenjohtaja Hassin kanssa, että työtehtävät mahdollistaisivat mahdollisimman nopean aikataulutuksen, koska laaja tuki on myös ympäristövaliokunnan jäsenissä, ja silloin olisi mahdollista, että laki astuisi voimaan 1.1.2019, kuten hallituksen esityksessä on esityksenä. — Kiitos.

18.39 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on sillä tavalla hyvin ajoitettu, että tämä on, voisi sanoa, tämmöinen valmistautumislaki siihen, mitä tulossa on. Eli erityisesti nyt pääkaupunkiseudulla meillä on valtaisa määrä 60-luvulla rakennettuja taloja, jotka ovat tulossa elinkaarensa päähän. Osa niistä on hoidettu hyvin, ja niillä on vielä paljon elinvuosia jäljellä, ja osa niistä on hoidettu huonommin, ja ne ovat käytännössä purkukunnossa. Osa on taas sellaisia, että ne on aikanaan rakennettu sillä tavalla, että vaikka niitä on hoidettu hyvin, ne on joka tapauksessa purettava.

Sanoisin, että tämä lakimuutos luo nyt puitteita sille, että nämä juridiset raamit ja kehykset, viitekehykset, ovat selkeitä ja taloyhtiöt pääsevät sitten näitä ratkaisuja tekemään. Näissä olemassa olevissa taloissa on ihmisten omaisuus kiinni, joten heillekin on varmaan

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

hyvä uutinen se, että heidän omaisuutensa voi tällä tavalla purkamisen ja uudelleenrakentamisen kautta säilyä, ja se hankittu omaisuuskin, josta joskus on varmaan myös ajateltu, että se lapsille jätetään perintönä, tässä turvataan.

Tämä lakiesitys on huomattavasti merkittävämpi aloite kuin salissa olevien edustajien määrästä voisi päätellä, mutta onneksi laatu tässä nyt korvaa sitten määrän, koska harvoin näkee tällaista lakiesitystä, jonka ikään kuin kauaskantoisuus on niin selkeä kuin se tässä tapauksessa on. Eli tästä kyllä kiitokset kaikille asianosaisille.

Valitettavasti tämä ei tule kyllä poistamaan meidän kohtuuhintaisten asuntojen tarvetta; siihen tarvitaan sitten vielä toisenlaisia toimenpiteitä. Edes se määrä, kuinka paljon rakennetaan asuntoja, ei tällä hetkellä tuota halpoja tai edullisiakaan asuntoja, vaan jokainen uusi asunto, joka pääkaupungissa tehdään, on entistä asuntokantaa kalliimpi, myös vuokra-asunnot, valitettavasti.

18.41 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tätä lakiesitystä voi pitää erittäin kannatettavana, ja tietysti tämä koskee nyt erityisesti kasvukeskuksia, joissa tämä uudisrakentamisen tarve on suuri. Tässä yhteydessä haja-asutusalueen asukkina täytyy muistuttaa siitä, että siellä asunto-osakeyhtiöillä on sellainen tilanne, että ne eivät enää saa lainaa edes siihen pieneenkään korjausrakentamiseen, millä saataisiin pidettyä asunnot kohtuukunnossa.

Tässä jokunen aika sitten taidettiin kuntaliitoksien yhteydessä mainita muun muassa Nilsia, jossa oli tällainen jo ikääntyneiden ihmisten asunto-osakeyhtiö, josta pankki vain totesi, että lainaa ei enää heru niihin korjaustarpeisiin, mitä siellä on. Täytyy sanoa, että nämä ihmiset ovat kyllä melkoisessa loukussa sen oman asuntonsa kanssa, kun sen omaisuuden arvo on käytännössä täysin romahtanut ja menetetty.

Mutta takaisin tähän lakiesitykseen. Tässä on tietenkin tärkeätä se, että juridinen kehys on nyt sitten saatu näihin lunastustilanteisiin ja niissä tilanteissa, joissa sitten tosiaan osakkeenomistaja vastustaa tätä purkamista tai uudisrakentamista, on selkeästi nämä oikeussuojakeinot otettu esille ja myöskin nämä käyvän hinnan lunastamiset määräajassa. Uskon, että tämä tuo sellaista selkeyttä, joka sitten näissä tilanteissa saa asiat eteenpäin. Näissä asunto-osakeyhtiöissä, ei pelkästään tämältyyppisissä tilanteissa vaan aika usein jo paljon pienemmissäkin korjaustarpeissa ja muissa, hyvin herkästi sitten on mahdollista niin sanotusti hankalien osakkaitten jarruttaa näitten asioiden eteenpäinviemistä ja riitauttaa niitä. Siinä mielessä on hyvä, että tässä asiassa on ministeriössä liikuttu eteenpäin.

18.43 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Laukkaselle ja Essayah'lle ja erityisesti Laukkaselle siitä kokonaiskuvan maalaamisesta vielä edelleen, että meillä on todellakin monessa asunto-osakeyhtiössä sellaisia tilanteita, että pohditaan, mitä voidaan tehdä, ja tämä on ollut tämmöinen tavallaan aika hiljainen ja vaiettukin ongelma sen takia, että lehtien palstoilla ne asunto-osakeyhtiöt, joissa on ollut ongelmia tai riitapauksia, eivät ole halunneet tuoda sitä julki, koska se ei ainakaan olisi edistänyt sitä asiaa.

Kiitan myöskin kansalaisia ja taloyhtiöiden hallituksien puheenjohtajia ja useita erilaisia tahoja, jotka ovat olleet tästä asiasta viimeisten kahden kolmen vuoden aikana yhteydessä, koska se on myöskin tavallaan antanut voimaa viedä asioita eteenpäin ja puhua niistä. Kun se yksikin osakas on vastustanut sitä hanketta — tai senhän ei ole välttämättä tarvinnut olla edes osakas, vaan se on voinut olla vaikka perikunta, joka ei ole päässyt yksimielisyyteen siitä asiasta — siinä on ollut vastakkain tavallaan niiden henkilöiden, jotka ovat enemmistönä, omaisuus ja sen turvaaminen ja sitten sen yhden osakkaan tai perikun-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

nan tai perikunnan yksittäisen osakkaan omaisuus. Nämä tilanteet ovat olleet aika valitettaviakin.

Vaikka suurin osa näistä kerrostaloasunnoista ja meidän rakennuskannasta on tietenkin kasvavalla kaupunkiseudulla, näen, että tämä hallituksen esitys asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta edistää ja helpottaa myös pienempien kuntien yksittäisiä kiinteistökan-
nan kehityskohteita, koska kyseessä voi olla esimerkiksi hissitön talo, joita melkein puolet on edelleen meidän kerrostaloistamme, ja nämä esteettömyysasiat tulevat myöskin lähivuosina kyseeseen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen

Hallituksen esitys HE 56/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 8/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 56/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-
lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 130/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 18/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 130/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuk-
sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Lakialoite laiksi tuloverolain 95 §:n ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2018 vp Stefan Wallin r

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään
päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainva-
liokuntaan.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Keskustelu

18.46 **Stefan Wallin r** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, Suomen valtiontalouden tasapainottamiseksi on viime vuosien aikana ryhdytty mittaviin toimenpiteisiin. Menoja on leikattu, se sattuu aina, ja kokonaisveroaste on myös vallitsevan korkeasuhdanteen aikana pysynyt suhteellisen korkealla tasolla. Samalla on viimeisten vuosien aikana käyty kovallakin kädellä läpi erilaisia verovähennyksiä ansiotuloverotuksessa. Asuntolainoissa pitkään vallinneeseen, lähestulkoon pyhään korkovähennykseen puututtiin jo vuosia sitten, ja nyt se laskee asteittain todennäköisesti ennen pitkää kohti nollaa. Vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeutta on karsittu. Kotitalousvähennystä ensin pienennettiin ja sitten nostettiin, mutta vähennyksen taso on edelleen pienempi kuin 2011. Jo vuosia sitten poistettiin verovähennys vaikkapa silmälasihankinnoista. Tätä listaa niistä verovähennyksistä, joita vuosien varrella on leikattu, poistettu tai varustettu omavastuusuudella, voisi jatkaa. Johdonmukaisuuden, siis tiiviimmän veropohjan, nimissä on perusteltua, että myös jäljellä olevia täysin omavastuuvapaita ja siis kokonaan vähennyskelpoisia saavutettuja etuja ansiotuloverotuksessa käydään läpi kriittisellä silmällä.

Olen omassa talousarvio- ja lakialoitteessani jälleen ehdottanut, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennykseen tulisi omavastuu. Tämä koskisi sekä palkansaajien maksuja ay-järjestöille, joissa omavastuu olisi 100 euroa, että yritysten maksuja työnantajajärjestöille, joiden kohdalla omavastuu olisi 500 euroa. Tällä hetkellä nämä jäsenmaksut ovat siis täysimääräisesti verovähennyskelpoisia.

On, puhemies, päivänselvää, että työmarkkinajärjestöt historiallisen roolinsa ja nykyisenkin toimenkuvansa kautta tekevät merkittävää yhteiskunnallista työtä. Mutta niin tekevät myös Punainen Risti, Pelastakaa Lapset, Unicef, Syöpäyhdistys, Pakolaisapu, Amnesty, Sotaveteraanit ja niin edelleen. Niihin kuuluminen ei kuitenkaan ole vähennyskelpoista verotuksessa. Ei, en ehdota, että näin pitäisi olla. Totean vain, että linja ei todellakaan ole kirkas. Ehdottamani omavastuu säilyttäisi siis verovähennyksen perustan ja sen taustalla olevan idean, mutta toisi silti valtion kassaan tarpeellisia lisäverotuloja ja siis ansiotuloverotukseen lisää johdonmukaisuutta.

Vuoden 2019 talousarvioesityksen mukaan nykyinen täysimääräinen verovähennys tarkoittaa, että valtio menettää 205 miljoonaa euroa verotuloja. Ehdottamani omavastuun säätäminen toisi VM:n mukaan ainakin 75 miljoonaa lisää verotuloja valtiolle, kunnille ja kirkolle.

Talman! I dag är skatteavdraget i förvärvsinkomstbeskattningen för medlemsavgifter till arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer 100-procentig, vilket enligt finansministeriet betyder att staten årligen förlorar över 200 miljoner euro i skatteinkomster. Samtidigt har man under de senaste åren beskurit flera avdragsrätter bland annat för räntor på bostadslån och premierna för frivilliga pensionsförsäkringar. Också hushållsavdraget har sänkts jämfört med nivån som rådde år 2011.

I en statsekonomi som till och med i rådande högkonjunktur behöver nya miljardlån för att uppnå balans, och med en statsskuld som kostar 2 300 euro per minut i bara räntekostnader, kan inga kor längre vara heliga på avdragssidan i inkomstbeskattningen.

Jag har i mina budget- och lagmotioner i höst upprepat mitt förslag om en självrisk på 100 euro i skatteavdraget för privatpersoner och 500 euro för företag. Förslagen skulle allt-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

så bevara skatteavdragets fundament men skulle ändå ge finansministeriet minst 75 miljoner euro mer i skatteinkomster till staten, kommunerna och kyrkan. Samtidigt skulle vi få mer konsekvens i skatteavdragspolitiken i det här landet.

Det är alltså mycket pengar det handlar om, men också — och det är kanske det viktigaste — ett steg mot en mer konsekvent syn på skatteavdragens existensberättigande i förvärsinkomstbeskattningen i vårt land.

18.52 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattien omassa vaihtoehtobudjetissa on tämä verovähennysoikeuden rajoittaminen nyt jo muistaakseni kolmatta kertaa tällä hallituskaudella. Meillä tähän sisältyy myöskin sitten se, että työnantajajärjestöjen vastaavat jäsenmaksut olisivat kokonaan verovähennyskelvottomia. Eliikkä tietyllä tavalla samantyyppinen ajatus lähtee meillä siitä, että työntekijäjärjestöjen jäsenmaksuissa omavastuu olisi puolet tästä summasta, mikä sitten kulloisessakin liikkeessä on jäsenmaksun suuruus, mutta sitten työnantajajärjestöjen kohdalla kokonaan verovähennyskelvotonta. Tämä perustuu ihan siihen empiiriseen kyselyyn, joka tuolla yrittäjäjärjestöjen tilaisuudessa on ollut ja jossa on kysytty, että onko tämä yrittäjäjärjestöissä semmoinen tärkeä asia, että tämä on nimenomaan verovähennyskelpoinen. Siellä on tullut kyllä se palaute, että ei ollenkaan, että he joka tapauksessa kuuluisivat järjestöön. Se ei ole se syy, minkä takia kuulutaan järjestöön, että asia on verovähennyskelpoinen.

Siinä mielessä kristillisdemokraatit ovat tässä kyllä olleet koko kauden hyvin samoilla linjoilla ja aika lailla samantyyppisillä perusteluilla, että meillä on hyvin monissa erilaisissa henkilöön liittyvissä verovähennyksissä jonkinlaisia omavastuuosuuksia, ja se on tietyllä tavalla, voisiko sanoa, tervettä tämän tyyppisessä verotuksessa, että meillä pyritään siihen, että verotus olisi yksinkertaista ja se olisi johdonmukaista. Ja siinä mielessä varsin kannatettava esitys. Hivenen erilaisilla summilla liikutaan ja pikkaisen erilaisella logiikalla, mutta voi sanoa, että samaan suuntaan ajatukset kulkevat tässä.

Jos ajatellaan myöskin sitten valtiontalouden kannalta, mielestäni on tärkeä pohtia, mitkä ovat niitä valtion käyttämiä kannustimia erilaisten asioiden edistämiseen yhteiskunnassa. Siinä mielessä, kun kohta tuossa päästään eteenpäin tällä päiväjärjestyksen listalla, niin täältä löytyy sitten joitakin sellaisia verovähennyksiä, joita sitten esimerkiksi kristillisdemokraatit pitävät tärkeämpinä kuin nyt tämän tyyppistä verovähennystä, joka kokonaisuudessaan olisi sitten valtion rahoittamaa. Tässä katsomme, että on tärkeää olla myöskin se omavastuu.

18.54 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Wallinille tästä esityksestä, joka antaa mahdollisuuden hieman keskustella tästä asiasta.

Pohdin tässä, että tämä tulonsiirto valtiolta suoraan ammattiyhdistysliikkeille ei mielestäni enää vastaa tätä aikaa, jossa me elämme. Jos sitä esimerkiksi tarkastellaan oikeudenmukaisuuden periaatteen kannalta ja sitä verrataan muiden yhteiskunnalliseen työhön osallistuvien järjestöjen tukemiseen, niin me olemme aivan eri tasolla, eri maailmassa. Tämä ei millään tavoin enää täytä yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmaa.

Tämä asia on vain tabu. Tästä ei saa keskustella ilman, että saa leiman, että jaa, sinä vastustat ammattiyhdistysliikkeitä. No, en sillä tavalla, mutta ehkä hieman sitä periaatetta — tai ei se ole periaate — vaan tätä toteumaa, mikä tästä aikanaan hyvästä periaatteesta on syntynyt, että ammattiyhdistysliikkeiden johtajien palkat ovat korkeampia kuin pääminis-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

terin palkat ja nämä rakennukset, joissa he istuvat, ovat valtavia monumentteja. Tämä on jääne joltakin ajalta, ja se on vain kehittynyt tällaiseksi.

Pidän tärkeänä sitä, että tästä asiasta voitaisiin keskustella avoimesti ja pohtia, miten muut yhteiskunnallista tehtävää täyttävät yhdistykset ja järjestöt voisivat myös sitten olla tällaisen merkittävän satojen miljoonien tuen piirissä.

Joten kiitos tästä aloitteesta, joka antaa mahdollisuuden nyt sanoa ja laittaa päänsä ikään kuin ampaispesään. Teen sen ihan mielelläni, koska toivoisin, että laajemminkin keskusteltaisiin tästä.

18.56 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Wallinille hyvästä keskustelunavauksesta. Silloin, kun yhteiskunnassa on niin sanotusti niukkuuden aikaa ja sitä aikaa, että joudutaan tekemään myöskin paljon heikennyksiä erilaisiin etuuksiin — ja sitähän tällä kaudella on jouduttu tekemään ja säästämään myöskin monenlaisista asioista — pidän kovin vastuullisena sitä, että tässä salissa oleva kollega tekee aloitteen myöskin sentyyppisestä asiasta, joka, kuten kollega, edustaja Laukkanen tässä sanoi, antaa mahdollisuuden keskustelulle mutta myöskin tuo sitä vastuullisuutta tähän saliin, koska nimenomaan on niin, että kun joku asia tulee automaatioksi, niin sitä ei enää oikeastaan osata enää arvostaakaan, vaan se vain tulee sellaiseksi, että verovähennysoikeus on riippumatta siitä, mikä se euromäärä on ja onko se suuri vai pieni ja onko se edes kohtuullista. Meillä on käynyt monen asian kanssa, kuten asumistuen ja myös monen muun kanssa, niin, että silloin kun se etuus tulee automaattiseksi, niin sitten myöskin ne summat tulevat kokonaistaloudellisesti valtion kannalta tosi suuriksi. Pidän lakialoitetta perusteltuna ja hyvänä.

18.57 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tässä puheenvuorossa tuoda esille sen, että kristillisdemokraatit omassa vaihtoehtobudjetissaan myös ovat korostaneet sitä, ja itsekin tässä puheenvuorossa haluan tuoda esille sen, että ei ole mitään järjestäytymisen vapautta vastaan. Hyvin herkästi tämäntyyppisestä aloitteesta aina katsotaan, että tässä jollakin tavalla halutaan hyökätä tällaista perusvapautta vastaan, mikä tulee perustuslaista, järjestäytymisen vapaus. Voin kertoa omalta kohdaltani, että olen ollut Ekonomiliiton jäsen opiskelija-ajoista saakka. Silloin liityin opiskelijajäseneksi Ekonomiliittoon ja olen pitänyt tärkeänä sitä, että on mahdollisuus kuulua ammattiyhdistysliikkeeseen. Sieltä on tullut vuosien varrella joskus oikeudellista neuvontaa, on tullut erilaisia etuja, on tullut tilaisuuksia, mielenkiintoisia seminaareja ynnä muita. Olen pitänyt sitä toimintaa itsessään kannatettavana. Minä maksaisin kyllä sen jäsenmaksun riippumatta siitä, tuleeko siitä verovähennystä vaiko ei, koska arvostan sitä työtä, mitä omassa ammattiyhdistysliikkeessäni tehdään, ja siinä mielessä uskon, että aika monilla suomalaisilla on vastaavanlainen näkemys. Sinällänsä se, että maksaa jonkun järjestön jäsenmaksun, kertoo nyt ainakin sen, voisiko sanoa, ensimmäisen positiivisen näkemyksen siitä, miksi haluaa, että joku järjestö on olemassa, miksi haluaa tukea sen työtä, miksi haluaa katsoa, että se tekee yhteiskunnassa tärkeitä asioita. Siinä mielessä minä en usko, että tällä olisi esimerkiksi järjestäytymisen asteeseen juurikaan minkäänlaista merkitystä. Ehkä pikemminkin voi olla, että olisi sitten tämmöistä läpinäkyvyyttä ja myöskin sitten jäsenistölle tulevaa tietoa siitä, millä tavoin erilaisia asioita tuetaan ja minkä tyyppisiä asioita halutaan olla edistämässä. Muun muassa tässä, kun ollaan vaalikevättä kohti lähestymässä, olen seurannut, että erilaisilla ammattiyhdistysliikkeillä on hyvinkin erilaisia tapoja tukea vaikkapa vaaleissa ehdokkaita, jotka kuuluvat ammattiyhdistysjärjestöön. Ekonomiliitto on parhaimmillaan tarjonnut sitä mah-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

dollisuutta, että saa siinä lehdessä sitten kirjoittaa itsestään muutaman rivin, ja tämä valtaisa mahdollisuus on tarjottu sitten jokaiselle Ekonomiliiton jäsenelle, joka vaaleissa on ehdolla, ja sehän tietenkin on ihan passeli tapa, kun se on kaikille sama. Mutta olen kuullut, että muutamissa ay-liikkeissä hivenen toisellakin tavalla sitten tuetaan ja erityisesti ehkä tiettyjen poliittisten suuntien edustajia.

Mutta siis kaiken kaikkiaankin erittäin kannatettava aloite, ja toivon, että tämä keskustelu yhteiskunnassa lähtisi liikkeelle ja että siihen ei heti kilpistyisi tällainen ajatus, että tässä ollaan jollakin tavalla perustuslaillista järjestäytymisen vapautta vastaan, ja huomioitaisiin se, että monet meistä, jotka tätä verovähennysoikeuden poistamista kannatamme, olemme kuitenkin ihan selkeästi sitä mieltä, että näillä ammattiyhdistysliikkeillä on tärkeä roolinsa suomalaisessa yhteiskunnassa.

19.00 Stefan Wallin r: Arvoisa puhemies! Juuri tähän analyysiin on erittäin helppo yhtyä. Kysymys ei ole siitä, että lähtisi hyökkäämään ammattiyhdistysliikkeen kimppuun, vaan kysymys on aivan muista asioista, joihin palaan hetken kuluttua.

On tietysti pakko myöntää, että en pidä varsin todennäköisenä, että tämä aloite menisi nyt läpi. Olisin aika yllättynyt. Ehkä on suurempi todennäköisyys, että Liechtenstein voittaa jalkapallon maailmanmestaruuden jossain vaiheessa. Mutta tarkoitus on nimenomaan herättää keskustelua, ja olen aivan samaa mieltä edustaja Laukkasen kanssa, että mikään tämäntyyppinen aihe, jossa veronmaksajien rahoja käytetään pelinappuloina, ei saa olla tabu, vaan silloin on yhteisestä asiasta kysymys.

Kun tein tämän aloitteen ensimmäisen kerran vuonna 2013, sain kuulla eräästä vasemman laidan lehdestä — taisi olla jopa päätoimittaja tai pääkirjoitussivun kolumnisti — että Wallin yrittää horjuttaa yhteiskuntarauhaa. [Naurua] Se oli kyllä ansiotonta arvonnousua, eikä se missään tapauksessa ollut ajatuksena, mutta se vain kertoo siitä, että tästä on ollut hirveän vaikeaa keskustella. Tästä pitää voida keskustella. Ja on hyvä, että tätä keskustelua ollaan käyty nyt melkein puoli tuntia, koska se taitaa olla tämän aloitteen historian ennätys. Kiitos siitä.

19.02 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä asia on näiden sisäisten jännitteiden takia vaikea. Otan ihan tällaisen verrokin tähän rinnalle: Olen tehnyt useaan kertaan talousarvioaloitteen siitä, että jos kansalainen haluaa lahjoittaa kehitysyhteistyöhön varoja, hän tiettyyn rajaan saakka saisi vähentää ne verotuksessa. Tämä ei ole koskaan johtanut mihinkään, sitä on pidetty huonona esityksenä. Kuitenkaan sitä ei ole verrattu tähän asiaan, johon se olisi aivan selkeästi verrannollinen, koska tiedämme kaikki, että nämä isot kansalaisjärjestöt tekevät todella merkittävää työtä ja suomalaiset mielellään antaisivat vielä enemmän siihen varoja kuin mitä verovarojen kautta menee. Tämän halusin vielä nostaa tähän rinnalle.

19.03 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kun tuossa edustaja Wallin kertoi omasta kokemuksestaan vuodelta 2013, että hänestä tuli suuri yhteiskuntarauhan järkyttävä, niin täytyy nyt sitten kertoa se, että kun 2015 Helsingin Sanomat teki jutun ja sitten vielä aika tuoreena puheenjohtajana esittelin meidän vaihtoehtobudjettimme sisältöä siinä ja kerroin tästä aiheesta ja myöskin juuri tämän, että myös yrittäjäjärjestöjen jäsenmaksut poistettaisiin kokonaisuudessaan, niin kyllähän sieltä tuli se, voisiko sanoa, kristillisdemokraateille var-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

sin tyypillinen palaute, eli siellä kirjoitettiin, että, tuore puheenjohtaja Essayah, nyt liikutaan vaarallisilla vesillä, minä ainakin eroan kirkosta. [Naurua]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lakialoite LA 43/2018 vp Sari Essayah kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

19.04 **Sari Essayah kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, niin kuin lupasin, päiväjärjestyksessä tulee vielä sellaisiakin kohtia, joissa mielellään nähtäisiin, että verovähennysoikeutta ei vietäisi pois. Lapsivähennys on ollut sellainen, jonka kristillisdemokraatit saivat edellisellä hallituskaudella aikaan. Sehen liittyi silloin lapsilisien leikkaukseen. Todettiin, että tämä on kohtuutonta pieni- ja keskituloisten perheitten kohdalla, ja silloin sitten saatiin aikaiseksi tällainen porrastettu lapsivähennys.

Itse asiassa täytyy sanoa, että tämän historia on vieläkin kauempana. Eli ensimmäisellä eduskuntakaudellani 2003—2007 taisin siinä 2004 tulla eduskuntaryhmän puheenjohtajaksi, ja sitten mietittiin, mikä olisi se tapa, millä verotuksellisesti voitaisiin meillä suomalaisessa yhteiskunnassa olla tukemassa lapsiperheitä. Meille heti tuotiin sitä ajatusta, että Keski-Euroopassa on olemassa niin sanottu perheverotus. Perheverotus sinällään on ajatuksellisesti kohtuullisen hyvä, mutta kun sitä rupeaa miettimään, niin se kyllä aika lailla suosii sentyyppejä perheitä, joissa toisella henkilöllä on suuret tulot ja toisella henkilöllä ei ole tuloja laisinkaan, ainakin jos se toteutetaan klassisesti eli niin, että jaetaan tulot kahden henkilön kesken. Sitten toisaalta kun miettii Suomessakin varsin suurta joukkoa yksinhuoltajaperheitä, niin siinä mielessä en sille ajatukselle syttynyt vaan lähdin sitten etsimään sitä, mikä voisi olla parempi keino, parempi tapa, ja sitten tuli ajatus siitä, että se voisi olla jonkunlainen verotuksen vähennys, joka myöskin sitten voitaisiin yhtä lailla perheen huoltajalukumäärästä riippumattomasti toteuttaa. Silloin sitten valtiovarainministeriöön soitin ja pyysin pientä apua laskelmissa, koska siihen aikaan eduskunnan tietopalvelu ei vielä tarjonnut niin hyviä palveluita eduskuntaryhmille, ja sieltä sitten kaiken budjettikiireen keskellä ystävällinen virkamies minulle laskelman laitoi. Se oli pitkän aikaa sillä kaudella esimerkiksi kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetissa esillä.

Nyt sitten tässä tilanteessa, kun hallitus meni ja poisti tämän lapsivähennyksen, olemme katsoneet, että tällä hallituskaudella ainut ihmisryhmä, jonka verotus on tosiasiallisesti kiristynyt, on nimenomaan lapsiperheet. Se tuntuu hirveän kummalliselta, ja uskallan jopa ajatella näin positiivisesti, että se ei ole välttämättä ollut edes tarkoituksellista, että nimenomaan on haluttu lapsiperheitä tässä kurittaa, koska muutoin on pyritty siihen, että kenen-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

kään verotus ei kiristyisi. Tämä on tietysti yleislinjauksena sellainen, jota kristillisdemokraatit myöskin haluavat kannattaa, mutta tämän kohdan, että juuri nimenomaan lapsiperheisiin nyt sitten tämä lapsivähennyksen poistaminen osuu, me haluaisimme korjata. Siinä mielessä me esitämme tässä, että tätä viime kaudella aikaan saatua lapsivähennystä jatketaisiin.

Täällä pykälässä on sitten kerrottu se, että vähennyksen määrä on 50 euroa jokaisesta huollettavasta alaikäisestä lapsesta ja jos verovelvolliseen ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä eikä hänellä ole puolisoa ulkomailla, vähennys myönnetään kaksinkertaisena niiden lasten osalta, joitten ainoa huoltaja hän on. Vähennyksen määrä laskeaan kuitenkin enintään neljän lapsen perusteella. Silloin voi sanoa, että kun verovelvollisen puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärä ylittää 36 000 euroa, niin vähennyksen määrä pienenee yhdellä prosentilla puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärän 36 000 euroa ylittävältä osalta. Elikkä suomeksi sanottuna tämä tarkoittaa, että tämä edelleenkin kohdistuu pieni- ja keskituloisiin perheisiin. Tällä ei ole tarkoitus erityisesti suosia suurituloisia perheitä vaan nimenomaan pieni- ja keskituloisia.

Täytyy vain toivoa, että tällekin aloitteelle vielä löytyisi ymmärrystä talossa, jotta voitaisiin pitää kiinni siitä hallituksen antamasta lupauksesta, että minkään ihmisryhmän verotus ei tällä hallituskaudella kiristy.

19.08 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Todettakoon tähän alkuun, että kristillisdemokraatit ovat nyt oikealla asialla ehdottaessaan tämän vuosina 2015—2017 käytössä olleen lapsivähennyksen palauttamista pieni- ja keskituloisille lapsiperheille, ja itse asiassa myös perussuomalaisten eduskuntaryhmä on tehnyt tänä syksynä lähes samansisältöisen laki-aloitteen.

Edustaja Essayah kertoi jo tuossa edellä lapsivähennyksestä ja sen historiasta, mutta todettakoon nyt vielä kertauksena, että lapsivähennys tosiaan otettiin käyttöön vuoden 2015 alussa kompensoimaan Stubbin hallituksen tekemiä melko rajujakin lapsilisäleikkauksia. Ja viime syksyltä taas muistamme sen, että Sipilän hallitus ei suostunut jatkamaan lapsivähennyksen voimassaoloaikaa tekemistämme esityksistä huolimatta.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheitä on kuunneltava, vanhempia on tuettava, ja kaikille perheille ja erityisesti lapsille on tarjottava hyvän elämän edellytykset, ja on myös vastattava huoleen suomalaisten syntyvyyden rajusta laskusta.

Valitettavasti lapsiperheköyhyys on täyttä todellisuutta Suomessa. Myös perussuomalaiset haluavat, että lapsiperheiden hyvinvointiin panostetaan jatkossa huomattavasti aiempaa enemmän ja erityisesti pienituloisten lapsiperheiden asemaa parannetaan. Kuten edustaja Essayah tässä edellä totesi, lapsivähennys oli aiemmin normaalisti 50 euroa vuodessa lasta ja huoltajaa kohti tiettyyn tulorajaan asti. Vähennys koski siis pieni- ja keskituloisia vanhempia, mutta suurituloiset eivät tätä lapsivähennystä saaneet, ja mielestämme tällä vuosina 2015—2017 olleella käytännöllä voitaisiin jatkaa myös eteenpäin, vaikka tänä vuonna, vuonna 2018, vähennys ei voimassa ole ollutkaan.

Me perussuomalaiset siis esitämme kristillisdemokraattien tavoin, että lapsivähennys palautetaan ensi vuoden alussa samalle tasolle kuin se oli vielä vuonna 2017. Ja mainittakoon vielä, että lapsivähennys olisi erittäin merkittävä kädenojennus perheille: nelilapsiset perheet voisivat saada sen myötä jopa 400 euroa puhtaana käteen.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

19.11 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tätä esitystä voi tavallaan pitää lapsiperheköyhyyden torjuntaesityksenä. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla elinkustannusten nousu on niin korkea, että palkkojen kehitys ja muiden etuuksien nousukehitys eivät millään tavalla enää vastaa elinkustannusten nousua. Tuolla leipäjonoissa, joissa itse olen mukana hyvin aktiivisesti — eduskuntakauden aikanakin siellä usein olen jakamassa ruokaa ja keskustelemassa näiden ihmisten kanssa — on kasvavassa määrin lapsiperheitä, yksinhuoltajia, joillakin jopa lapset mukana. Toiset tulevat sinne sen tähden, että vaikka heillä on kaksi työtä, niin heillä on niin pienet tulot, että ne eivät riitä asumiseen, vaan osa ruuasta täytyy hakea sieltä. Joten näitä taustoja vasten ehdottomasti tälle esitykselle toivoisi menestystä, ja siksi pidämme siitä kiinni. Haluamme myös osoittaa sen, että kristillisdemokraatit ovat 60 vuotta olleet perhepuolue — ei vain vaalien välillä, vaan me olemme sitä 24/7 ja haluamme sen myös näillä esityksillämme osoittaa.

Kohtuuhintaista asuinrakentamista ei ole näköpiirissä, ei missään kasvukeskuksessa, vaan joka ainoa asunto, joka rakennetaan, oli se sitten MAL-sopimuksen kautta tapahtuvaa asuntorakentamista tai muuta, on entistä asuinrakentamista kalliimpaa, myös vuokra-asunnot, ja tämä on meille ongelma. Tällä hetkellä tämä MAL-yhteistyö tuottaa sen, että suuret kaupungit saavat liikennetarkkaisuhihinsa rahaa, mutta asuntojen hintoja se ei laske, ei vielä 50 vuoteen.

19.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa muistui mieleeni, kun kerrattiin Stubbin hallituskauden viime hetkiä elikkä niitä leikkauksia, mitä silloin tehtiin, ja haluan vielä muistuttaa siitä, että nimenomaan tämä lapsivähennyksen aikaansaaminen oli kristillisdemokraattien ehto pysyä siinä hallituksessa, mikä rupesi repeilemään sitten siinä loppuvaiheessa niin, että ovi alkoi käymään tiuhaan tahtiin. Elikkä juuri sen tähden, että haluttiin kompensoida niitä leikkauksia, mitä siinä pakkotilanteessa jouduttiin tekemään, että ne eivät iske ennen kaikkea kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin pieni- ja keskituloisiin lapsiperheisiin, siinä mielessä voi sanoa, että vaikka tämä sillä hetkellä oli ikään kuin siinä suhdanteessa syntynyt aloite, niin tänä päivänä meillä yhtä lailla on lapsiköyhyyttä ja meillä on niitä perheitä, joissa toimeentulo on tiukalla. Ihan niin kuin edustaja Savio tuossa laskei, niin parhaimmillaan tämä voi olla jopa sen 400 euroa, jos perheessä on neljä lasta, niin kyllä täytyy sanoa, että tällä on todellakin iso merkitys siellä perheen arjessa, perheen kukkarossa ja niissä käytettävissä tuloissa, mitä on siellä arjen pyörittämiseen.

Täytyy vain toivoa, että meillä tuleva hallitus olisi sellainen, joka ymmärtäisi sen, että perheitten hyvinvoinnin varassa lepää koko yhteiskunnan hyvinvointi. On hyvin kristillisdemokraattinen ajatus, että me voimme tässä yhteiskunnassa täsmälleen niin hyvin kuin me voimme siellä perheissä ja meidän lähiyhteisössämme. Sen tähden yhteiskunnan tuen tulisi kohdistua perheitten tekemään hoivatyöhön ja kasvatustehtävään ja sitä kautta auttaa perhettä selviämään siinä omassa tärkeässä tehtävässään.

19.15 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Siitä olemme varmasti hyvin yksimielisiä tässä salissa, että tämä maa tarvitsee lapsia ja lapsiystävällistä politiikkaa. Tilanne, jossa syntyvyys on näin vähäistä ja valitettavasti vielä kääntynyt koko ajan vain huonompaan suuntaan, ei voi jatkua kovin pitkään.

Verotuksen lapsivähennystä parempana pidän kuitenkin esimerkiksi sitä, että jatkaisimme järjestelmällisesti työtä varhaiskasvatusmaksujen alentamiseksi. Se tie takaisi myös sen, että saisimme yhä kattavammin suomalaislapset päivähoitoon. Valitettavasti OECD-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

tilastojen mukaan suomalaisperheet eivät loista siinä tilastossa. Päinvastoin meillä on aika paljon lapsia päivähoidon ulkopuolella, ja valitettavasti on vielä niin, että juuri ne perheet, joissa on isoimpia ja pahimpia ongelmia, usein eivät vie lapsiaan päivähoitoon, joten päivähoitomaksujen ja etenkin varhaiskasvatusmaksujen alentaminen toisi etua tässäkin suhteessa.

Jos sitten on lisäresursseja, niin toki lapsilisät kaipaisivat kipeästi myös korjausta.

19.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Mielelläni kannatan kaikkia aloitteita, jotka vähentävät lapsiperheköyhyyttä, koska se on todellinen ongelma tällä hetkellä. Minulla on käsissäni Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston köyhyysraportti vuodelta 2018, ja se kyllä kertoo lapsiperheiden tilanteesta aika karua tarinaa. Eli vuoden 2016 tilastojen mukaan lapsiperheköyhyys koskettaa 10,2:ta prosenttia alle 18-vuotiaista eli 110 000:ta lasta ja nuorta. Köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien lasten määrä on tätäkin suurempi, eli arviolta 15 prosenttia lapsista elää kotitalouksissa, joita köyhyys tai syrjäytymisvaara koskettaa.

Ja mitä tästä seuraa sille lapselle, niin me kaikki tiedämme sen, että vanhempien toimeentulo-ongelmilla on kielteisiä vaikutuksia lasten tulevaisuuteen. Köyhyys kaventaa lapsen mahdollisuuksia kasvuympäristössään tavanomaisena pidettyyn elämään ja aiheuttaa ulkopuolisuutta. Mannerheimin Lastensuojeluliitossa on tutkittu, että köyhien perheiden lapsia jopa kiusataan koulussa enemmän. Tämä on tietysti tällainen arvo- ja asennekeskustelu, mitä meidän pitäisi käydä muutenkin, että miksi näin on, mutta se vain on tosiasia, että näillä asioilla on vaikutusta. Se vaikuttaa kielteisesti lasten hyvinvointiin ja kehitykseen.

Mutta en ole minäkään varma, onko tämä se paras tapa vaikuttaa lapsiperheköyhyyteen, mutta minusta on erittäin arvokasta, että me käymme tätä keskustelua täällä.

19.17 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Järvinen nosti myös ihan tärkeän asian esille elikkä varhaiskasvatusmaksujen laskemisen, mutta en näe näitä toisiaan poissulkevinä. Itse asiassa hallitushan silloin, kun esitteli tämän leikkauksen, samassa budjetissaan toi esille varhaiskasvatusmaksujen laskun ja perusteli sitä juuri sillä, että nythän tässä käy niin, että kun varhaiskasvatusmaksuja lasketaan, niin lapsivähennys voidaan sitten poistaa. Mutta täytyy huomioda, että tämä ei nyt mene yksi yhteen samoihin perheisiin, elikkä ei kaikilla heillä ole lapsia päivähoidossa, joilla olisi mahdollisuus saada tämä lapsivähennys. Sen tähden me katsomme, että nämä molemmat ovat tärkeitä asioita sinänsä edistää, mutta ei pidä ajatella, että ne olisivat toinen toisiaan poissulkevia. Siinä mielessä kyllä kannatamme edelleenkin, että meidän pitää sekä varhaiskasvatusmaksujen laskua edistää että myöskin lapsivähennys palauttaa.

Varhaiskasvatusmaksujen laskulla on tietenkin sitten vielä työn vastaanottamiseen liittyvä oma merkityksensä tämän niin sanotun kannustinkynnyksen madaltamisessa, ja tämä on myös hyvä pitää mielessä. Elikkä kun varhaiskasvatusmaksut ovat korkeita, niin sehän on ihan tilastollisesti näytetty, että silloin kyllä sen työn, etenkin pienipalkkaisemman työn, vastaanottamisen kynnyksessä nousee, koska ei ole mitään järkeä, että perheessä toisen tuloaajan tulot suurin piirtein menevät niihin päivähoitomaksuihin. On kyllä hyvä, että tähän on suomalaisessa yhteiskunnassa herätty.

Kristillisdemokraattien kannustavan perusturvan malli on ottanut myös tämän asian yhdeksi huomioitavaksi, elikkä sillä on ihan selkeä kannustinvaikutus, tai se on kannustines-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

te, jos on näin, että päivähoitomaksut karkaavat korkealle, ja sen takia niittenkin alentamista pitää jatkaa.

19.19 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä lyhyesti edustaja Essayahin puheenvuorosta.

Edustaja Järvinen tosiaan totesi, että parempi keino olisi alentaa varhaiskasvatusmaksuja. Se on myös hyvä keino, sitä on tällä hallituskaudella useaan otteeseen tehty. Nyt varsinkin pienituloisilla lapsiperheillä nämä varhaiskasvatusmaksut ovat jo hyvin alhaalla. Kaikkein pienituloisimmiltahan niitä ei peritä ollenkaan.

Lisäksi täytyy muistaa, että jos tätä varhaiskasvatusmaksujen alentamista, jota on jo tehty, edelleen tehtäisiin, niin se tosiaan vaikuttaisi vain niihin perheisiin, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Sitä vastoin lapsivähennyksen käyttöönotto helpottaisi myös niiden perheiden asemaa, joissa on kouluikäisiä lapsia. He saisivat ainakin kaikista lapsista lapsivähennyksen, joten kyllä minä katson, että nämä molemmat eri tavat helpottaa lapsiperheiden asemaa ehdottomasti puoltavat paikkaansa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi perusopetuslain 12 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2018 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on tärkeä yhdenvertaisuutta edistävä lakialoite. Lapsen identiteetin muodostumisessa kieli on tärkeä elementti. Kielen avulla sosiaalistutaan myös kulttuuriin ja omaan yhteisöön. Jokainen kieli myös kehittyy ja muuttuu koko ajan. Näiden asioiden takia tämä lakialoite on tehty. Kuurojen vanhempien kuulevilla lapsilla eli niin sanotuilla CODA-lapsilla tulee olla oikeus toisen äidinkielenä eli viittomakielen opetukseen.

Arvoisa puhemies! Viittomakielilaki tuli voimaan 1.5.2015. Lain tarkoituksena on edistää viittomakieltä käyttävien henkilöiden kielellisten oikeuksien toteutumista. Viittomakielilain määritelmän mukaan viittomakieltä käyttävä on henkilö, jonka oma kieli on viittomakieli. Lain piiriin kuuluu myös normaalikuuloisia henkilöitä, sillä suuri osa viittomakieltä käyttävistä kuuroista saa kuulevia lapsia. Lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan viittomakieltä on pidettävä henkilön äidinkielenä myös silloin, kun ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai joku hänen vanhemmista sisaruksistaan on viittomakielinen ja viittomakieltä on käytetty lapsen kanssa tämän syntymästä lähtien.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

Viittomakielilaki tunnistaa ja tunnustaa myös CODA-lasten viittomakielisyyden ja siihen liittyvän kulttuurisen identiteetin. Lisäksi se asettaa viranomaisille velvollisuuden toiminnassaan edistää viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Perusopetuslain mukaisesti opetuskieli on useimmiten suomi tai ruotsi. Äidinkieleltään muun kuin suomen- tai ruotsinkielisen lapsen on mahdollista saada opetusta myös omasta äidinkielestään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän valtion erillisrahoituksen turvin. Tämä oikeus ei kuitenkaan ole koskenut sellaisia viittomakielisiä lapsia, joiden opetuskieli on muu kuin viittomakieli. Kouluilla on mahdollisuus järjestää CODA-oppilaille opetusta myös viittomakielessä, mutta tähän ei ole velvollisuutta, eikä siihen saa valtiolta rahoitusta.

Tällä hetkellä opetusta on saatavilla erittäin satunnaisesti joissakin kunnissa mutta se ei ole yhtenäinen tapa joka paikassa. CODA-oppilaitten mahdollisuutta saada opetusta viittomakielestä voidaan vahvistaa säätämällä perusopetuslakiin velvollisuus tarjota viittomakielen opetusta äidinkielen opetuksena oppilaan huoltajan päätöksen perusteella. Tämä oikeus koskisi niitä äidinkieleltään viittomakielisiä, joiden viittomakieli ei ole opetuskieli, eli niitä kuulevia, joilla ainakin toinen vanhemmista on viittomakieltä käyttävä kuuro, kuurosokea tai huonokuuloinen. Muutos asettaisi äidinkieleltään viittomakieltä käyttävän tasarvoisempaan asemaan muihin vähemmistökieltä äidinkielenään käyttäviin nähden.

Arvoisa puhemies! Perusopetuslain laatimisen aikaan vuonna 1998 viittomakieltä käyttävien kuulevien kieli- ja kulttuuritietoisuus oli heikompaa kuin tätä nykyä eikä heidän tarpeitaan kaksikielisinä ja -kulttuurisina tunnistettu kovinkaan laajasti. Heidän oikeutensa äidinkielen opetukseen pitkälti sivuutettiin viittomakielen opetusta pohdittaessa, ja opetuksen järjestämisen säädöstausta jäi puutteelliseksi. Perusopetuslain säätämisaikana vallinneen tilanteen vuoksi viittomakieliä ei myöskään ole sisällytetty vieraskielisten äidinkielen opetukseen varatun valtionavustuksen piiriin, koska viittomakieltä ajateltiin käytettävän ainoastaan kuurojen opetukseen.

Perusopetuksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa viittomakielisten kuulevien oppilaiden asema on tunnistettu. Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävien kuulevien oppilaiden opetuksen järjestämisessä käytännössä on kuitenkin ollut merkittäviä puutteita.

Arvoisa puhemies! Opetushallituksen selvityksessä vuonna 2014 todettiin, että CODA-oppilaiden määrän arviointi Suomen kouluissa osoittautui vaikeaksi. Saaduissa vastauksissa heidät muun muassa sekoitettiin kuulovamman vuoksi viittomia käyttäviin. Ilmiötä ei ilmeisesti tunnisteta edes kunnissa kunnolla, mikä vaikeuttaa sitten myöskin arviointia. Koska viittomakieltä käyttäviä kuuroja arvioidaan maassamme olevan vähintään 4 000, koulujen rehtoreilta sähköpostikyselyn avulla saatuja CODA-lasten lukumääriä — eli noin 40 viittomakieltä käyttävää kuulevaa oppilasta — ei oikein voida pitää luotettavina tähän kuurojen yhteisön kokoon ja ikärakenteeseen nähden. Asia vaatisi siis tarkempia lisäselvityksiä, ennen kuin voidaan pätevästi arvioida, kuinka paljon tästä lakimuutoksesta tulisi kustannuksia.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Viittomakielen opetusta lisäämällä voidaan vahvistaa viittomakieltä käyttävien kuulevien oppilaiden osaamista ja ymmärrystä äidinkielestään ja tukea heidän kaksikielistä identiteettiään. Ehdotettava muutos asettaisi CODA-oppilaat tasarvoisempaan asemaan muiden vähemmistökieltä äidinkielenään käyttävien oppilaiden

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

kanssa. Ja siksi tässä lakiesityksessä ehdotetaan perusopetuslain muuttamista, sen 12 §:n 2 momentin muuttamista, sekä sitä, että 12 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti seuraavasti: ”Äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa myös romanikieltä tai muuta oppilaan äidinkieltä. Äidinkieleltään viittomakieliselle opetetaan äidinkielenä huoltajan valinnan perusteella viittomakieltä.” — Kiitos.

19.27 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kun aikanaan sain olla hallintovaliokunnassa, perehdyimme siellä selvitykseen, jossa oli selvitetty nimenomaan äidinkielen merkitystä lapsille vieraskielisessä ympäristössä, ja sen selvityksen mukaan jäljet jatkuvat aina jopa kolmanteen ja neljanteen sukupolveen asti. Jopa kolmannessa ja neljännessä sukupolvessa niillä lapsilla, joilla on ollut mahdollisuus perehtyä omaan, vanhempiensa, perheensä äidinkieleen, on paljon paremmat mahdollisuudet selviytyä elämästä, hallita omaa arkeaan ja myöskin sopeutua yhteiskuntaan. Eli tietoisuus omasta kulttuurista, omista juurista, taustasta, kielestä ja näiden kaikkien arvostus yhdessä parantavat lapsen omia kykyjä ja mahdollisuuksia selviytyä omasta elämästään.

Kun tiedämme, että viittomakielisillä kuulevilla lapsilla voi olla hyvin erityisiä ongelmia oman perheensä kanssa tässä elämässä, kannatan lämpimästi lakialoitetta siitä, että saisimme heille huoltajan päätöksen perusteella opetusta myös viittomakielessä äidinkielenä.

19.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän prosessin aikana, kun minä olen tehnyt tätä lakialoitetta ja selvittänyt ja keskustellut näiden perheiden kanssa, joissa on kuuroilla vanhemmilla kuulevia lapsia, ja sitten keskustellut myöskin kuntien viranomaisten kanssa, minä olen hiukan ollut hämmentynyt suhtautumisesta tähän asiaan, koska minulle on muun muassa sanottu, että miksi kuulevalle pitää opettaa viittomakieltä, että mitä järkeä siinä on, koska sen lapsen äidinkielihän on suomen kieli, ja eihän hän tarvitse viittomakieltä, koska hän osaa suomen kieltä. Tämä on jotenkin ollut niitä perheitä aliarvioivaa tai mitätöivää, koska viittomakieli on kuitenkin sen perheen kieli. Sitten olen kuullut myöskin sanottavan sitä, että kyllähän lapsi oppii viittomakielen siellä omassa kodissaan, mutta se on sitten sen kielen vähättelyä, koska viittomakielikin on koko ajan kehittyvä kieli ja sitä pitää viedä myöskin niin kuin kieliopillisesti eteenpäin, ja ilman että saa kunnollista opetusta omasta kielestään, ei voi kehittää kieltä eikä kieli kehity.

Siinä mielessä tämä on tärkeä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymys, että me mahdollistaisimme kuurojen vanhempien kuuleville lapsille oikeuden myöskin siihen toiseen äidinkieleen.

19.30 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kieli on varmasti meille kaikille vahva osa identiteettiä, ja siinä mielessä voi ajatella, että tässä lakialoitteessa on hyvin tällaisia perustavaa laatua olevia oikeuksien turvaamiseen tähtäviä seikkoja.

Tänä päivänä kouluissa käytetään myöskin paljon niin sanottuja tukiviittomia, eli meillä on esimerkiksi erilaisista oppimisvaikeuksista kärsiviä lapsia, joitten opetuksen tukena käytetään tukiviittomia. Taitaa olla niin ja kuuluuko peräti opetusohjelmaan vai onko opettajien valvettavuutta, että useimmiten alaluokilla opetellaan jonkun verran viittomia, ihan kaikki lapset opettelevat joitakin perusviittomia. Minun mielestäni se on kyllä äärimmäisen hieno asia. Olen omienkin lasten kohdalla huomannut heidän koulua käydessään, että kummallakin on tällaisia kursseja tai opetusjaksoja ollut, joissa on sitten käyty

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

läpi muutamia sellaisia perusviittomia. Minun mielestäni tämä on hyvä osoitus siitä, millä tavalla madalletaan kynnystä myöskin viittomien käyttämiseen.

Tänään oli hienoa huomata Euroopan kansanpuolueen kokouksessa Messukeskuksessa Euroopan parlamentin kautta aikojen ensimmäinen kuuro meppi, unkarilainen Ádám Kósa, jonka kanssa oli ilo tehdä työtä silloin, kun itsekin olin Euroopan parlamentissa. Voi sanoa, että jos yksi ihminen on Euroopan tasolla pystynyt saavutettavuutta lisäämään ja tuomaan viittomakielisten oikeuksia laajalla rintamalla esille, niin hän omalla esimerkillään. Hän on opiskellut lakimieheksi Unkarissa ja todellakin omalla poliittisella urallaan keskittynyt siihen, että hän haluaa viedä kuurojen oikeuksia ja saavutettavuutta eteenpäin, mutta on ottanut asiakseen myöskin muitten vammaisten oikeuksien edistämisen. Täytyy sanoa, että tämäntyyppisten ihmisten näkeminen korkeilla poliittisilla paikoilla, kun he käyttävät viittomia, kun se on heidän äidinkieltänsä: minä uskon, että sillä on aika suuri rohkaiseva merkitys myös monille, jotka sitten seuraavat vaikkapa uutisten kautta poliittisia tapahtumia ja vastaavia.

19.33 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! On ilman muuta hyvä, että saamme korkealle tasolle esimerkkejä niin viittomakielisistä kuin muistakin vähemmistöryhmistä, jotta ymmärryksemme lisääntyy.

Myös edustaja Mäkisalo-Ropposen esimerkki oli valaiseva siitä, miten kuuleva viittomakielinen lapsi voi kokea samaa ahdistusta kuin esimerkiksi vieraskielisessä maassa oleva lapsi, jonka äidinkieli on joku muu. Me olemme täällä Suomessa vuosien varrella tehneet paljon töitä sen eteen, että esimerkiksi Ruotsissa opetetaan niin laajasti suomen kieltä suomalaislapsille siitä huolimatta, että nämä suomalaislapset osaavat erinomaisesti myös ruotsin kieltä. Tässä on kyse ihan samasta asiasta, mikä pitäisi ymmärtää myös kuulevien mutta äidinkieleltään viittomakielisten lasten osalta. Miksi emme soisi heille samoja etuja?

19.34 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah'n hyvään puheenvuoroon haluaisin vielä täydentää sen, että joissakin kunnissahan tämä asia on hoidettu hirmuisen hyvin — siis siellä viittomakielen opetus on täysin mahdollista CODA-lapsille — mutta suurimmassa osassa Suomen kuntia asia ei ole näin.

Kun tätä asiaa sitten koulutoimenjohtajilta ja rehtoreilta kysyttiin, niin tämän asian ja ilmiön vaikeus tuli esille. He eivät edes tunnistanee, mitä nämä lapset ovat, että onko tällaisia ja miksi pitäisi heille erikseen opetusta järjestää. Tämän ilmiön vaikeus tuli myöskin esille silloin, kun tein ensimmäisen kerran kirjallista kysymystä tästä asiasta opetusministerille ja opetusministeriöön. Siinä vastauksessa tuli esille, että edes siellä ei tunnistettu tätä asiaa. He eivät kerta kaikkiaan vastanneet minun kysymykseeni CODA-lapsista, vaan he todistelivat vastauksessaan, miten hyvin kuurojen lasten viittomakielen opetus on järjestetty Suomessa. Se vain kuvaa tätä tilannetta. Jos ministeriössäkään ei tunnisteta tällaista ilmiötä, niin miten voisi olla kunnissa tai kouluissa silloin tietoa tästä minusta kuitenkin yhdenvertaisuuden kannalta tärkeästä ilmiöstä?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

11. Lakialoite laiksi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 51/2018 vp Heli Järvinen vihr

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. — Ja anteeksi, edustajat, puhemiehen ääni meinaa loppua, mutta yritän tästä selviytyä.

Keskustelu

19.35 **Heli Järvinen vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sympatiaa täältä voi antaa, valitettavasti sitä ääntä on vaikeaa korvata toiselle.

Me puhuimme täällä äsken lapsiköyhyydestä ja sen lisääntymisestä. Valitettavasti eläkeläisemme ovat toinen ryhmä, jolla köyhyys on lisääntynyt. Tämän hallituskauden aikana 24 000 eläkeläistä on ajautunut köyhyysrajan alapuolelle, ja tällä hetkellä näitä köyhyysrajan alapuolella olevia eläkeläisiä on jo lähes 200 000, tarkemmin 190 000.

On tietenkin monia syitä, miksi tähän on ajauduttu, mutta tällä kaudella on tehty kipeitä kansaneläkeindeksin leikkauksia ja jäädytyksiä, terveydenhuollon asiakasmaksuja ja lääkekorvausten omavastuita on korotettu, matkakorvauksia alennettu, ja kaikki nämä yhdessä ovat merkinneet eläkeläisille sitä, että yhä useampi on todellakin ajautunut köyhyysrajan alapuolelle ja yhä useammalla on vaikeuksia selvitä arjesta. Moni joutuu miettimään, hankkiako ruokaa vai lääkkeitä.

Eläkeläisköyhyys on hälyttävä epäkohta suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, ja kannattaa muistaa, että erityisen vaikeassa asemassa ovat hyvin olematonta työeläkettä kerryttäneet yli 75-vuotiaat yksin elävät naiset ja sitten toisaalta työkyvyttömyyseläkkeen varassa elävät, joista suurempi osa on miehiä. Sen takia vihreä eduskuntaryhmä ehdottaa takuueläkkeeseen reilua tasokorotusta eriarvoisuuden ja eläkeläisköyhyyden torjumiseksi.

Otan pari esimerkkiä: Viime kaudella takuueläkettä nostettiin vielä, vähän ikään kuin taloudellisella laskukaudella, 59 euroa. Tällä kaudella, kun olemme jo saaneet nauttia talouden kasvusta, takuueläkettä on korotettu tuleva, ensi vuodelle tarkoitettu korotus mukaan lukien vain 38 euroa, ja se ei yksinkertaisesti riitä. Me vihreät esitämme hallituksen esittämän 9 euron korotuksen sijaan 50 euron korotusta, jolla olisi jo merkitystä eläkkeensaajien pussissa.

19.38 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on kannatettava, koska kuten lapsiperheköyhyyskeskustelussa äsken mainitsin, niin minä sain tällä viikolla Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston Köyhyysvahti 2018:n käsiini, ja siinä puhutaan myöskin eläkeläisten köyhyydestä. Suomi sitoutui vuonna 2010 vähentämään köyhyys- ja syrjäytymisriksissä elävien määrää 150 000:lla vuoteen 2020 mennessä, ja nyt kyllä näyttää ihan selvältä, että tämä tavoite ei toteudu. Köyhyys on vähentynyt Suomessa 2010-luvulla vain vähän, ja pienituloisten toimeentuloa — siis tässä puhun myöskin pienellä eläkkeellä olevien eläkeläisten toimeentulosta — ovat heikentäneet erityisesti perusturvaetuuksien leikkaukset ja jäädytykset. Ajanjaksolla 2012—2015 sosiaali- etuuksiin tehdyt muutokset olivat pienituloisia suosivia. Sen sijaan vuoden 2015 jälkeen

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

tehdyt muutokset ovat heikentäneet pienituloisten asemaa. Nämä tiedot ovat siis tästä Köyhyysvahdista eli köyhyysraportista. Perusturvaetuuksien ostovoima on jäänyt jälkeen yleisestä kustannusten kehityksestä, ja se heikentyy myös tulevina vuosina, jos tehtyjä leikkauksia ei kompensoida ja etuuksiin vaikuttavien indeksien jäädyttämistä peruta.

Eläkeläisten toimeentuloa ovat vaikeuttaneet eläkkeiden lisäksi palvelumaksut, maksukatot ja asumiskustannusten nousu. Indeksileikkausten ja -jäädytysten lisäksi palvelumaksujen korotukset ja Kelan lääke- ja matkakorvausten heikennykset ovat entisestään heikentäneet eläkeläisten tilannetta. Eli monesta eri suunnasta on tullut eläkeläisten toimeentuloa heikentäviä asioita.

Sivistyneessä yhteiskunnassa, näin ajattelen, eläkeläisköyhyyttä tulisi määrätietoisesti vähentää eri keinoin, ja edustaja Järvisen lakialoite on yksi keino tässä monien asioiden joukossa. Se on oikeansuuntainen, mutta toki näihin muihinkin asioihin pitäisi tehdä korjauksia.

19.40 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä edellä edustajat Järvinen ja Mäkisalo-Ropponen totesivat, meillä on Suomessa eläkeläisköyhyyttä. Me emme ole saaneet sitä korjattua, vaikka se on ollut jo pitkään tiedossa, vaan päinvastoin tällä hallituskaudella monet leikkaukset ovat osuneet kaikkein kipeimmin juuri pienituloisiin ja ennestään vaikeassa asemassa oleviin ja nimenomaan pienituloisiin eläkeläisiin. Esimerkiksi indeksijäädytykset ovat olleet sellainen toimenpide tai esimerkiksi asiakasmaksujen korotukset, lääkekaton nosto, sairausmaksukaton nosto, koska me tiedämme, että kaikkein pienituloisimmat myös sairastavat enemmän. Sen takia tämä edustaja Järvisen lakialoite, joka on siis osa vihreätä vaihtoehtobudjettia, on äärimmäisen tärkeä: silloin tämä takuueläkkeen nosto 50 eurolla jo näkyy pienituloisen kukkarossa, ja me olemme myös sitomassa Kelan etuudet omassa vaihtoehtobudjetissamme indeksiin, jolloin varmistamme sen, että eläkkeet eivät myöskään tulevaisuudessa sitten jää jälkeen yleisestä kehityksestä.

Niin kuin tässä keskustelussa on tullut ilmi, todellakin tällä hallituskaudella 24 000 uutta pienituloista eläkeläistä on syntynyt, ja itse asiassa hallituksen ensi vuoden talousarvioesityksessä määrä vielä lisääntyy 5 000:lla. Tällä takuueläkkeen tasokorotuksella pystyisimme poistamaan 10 000 henkilöä pienituloisuuden loukusta, ja se olisi kyllä tärkeä askel eteenpäin.

Mutta niin kuin me olemme aiemminkin tässä salissa puhuneet, että vaikka köyhyydestä, niin lapsiperheköyhyydestä kuin eläkeläisköyhyydestä, me usein puhumme ja tuntuu vallitsevan semmoinen yksimielisyys, että asialle pitäisi tehdä jotain, niin valitettavasti nämä päätökset käytännössä ovat vieneet asiaa toiseen suuntaan. Jotta tämä yhteinen tahto aidosti etenisi, olisi tärkeää, että meidän budjettikirjaan otettaisiin selkeät mittarit, joita seurattaisiin, ja kiinnitettäisiin asiaan huomiota, sillä valitettavasti silloin, kun näitä yksittäisiä päätöksiä tehdään, liittyvät ne sitten indeksijäädytyksiin, liittyvät ne sitten lääkekorvausten omavastuun tai asiakasmaksujen korotuksiin, aika usein unohtuu kokonaiskuva ja vaikutukset näihin tiettyihin ihmisryhmiin häviävät, ja kun näitä päätöksiä tulee monesta suunnasta, niin yhteisvaikutus on varsin suuri. Tämänkin vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että nimenomaan tätä takuueläkettä korotetaan merkittävästi, koska ne ovat juuri ne kaikkein pienituloisimmat, jotka ovat jääneet usein ilman työeläkettä uransa aikana.

19.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraateilla on omassa vaihtoehtobudjetissaan myöskin varsin samansuuntainen esitys takuueläkkeen nostamisesta. Vaik-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

ka tosiaan, niin kuin täällä puheenvuoroissa on tuotu esille, hallituskin takuueläkettä on nostamassa, nimenomaan tämä ihmisryhmä on näitten hallituksen leikkausten johdosta jäänyt taloudellisesti muita heikompaan asemaan. Indeksien leikkaukset ja jäädytykset ovat vaikuttaneet mutta myöskin sitten monet muut, asiakasmaksuihin liittyvät korotukset, matkakorvausten alennukset, omavastuitten nostamiset ja lääkekorvausten omavastuitten korotukset. Nämä kaikki ovat olleet sellaisia, jotka ovat tähän samaan ihmisryhmään sattuneet.

Tietysti täytyy vielä huomioida, että moni pienellä eläkkeellä sinnittelevä on usein myös sellainen ihminen, joka kenties sitten asuu vielä omistusasunnossa, jossa esimerkiksi sähkön hinnan nousu ja erilaiset siirtomaksut ja vastaavat vaikuttavat toisaalta asumisen kustannuksiin. Usein on tilanne myös se, niin kuin tässäkin esityksessä, lakialoitteessa, sanotaan, että erityisesti tämä koskee naisia. Monta kertaa nämä naiset ovat vielä esimerkiksi niitä leskeksi jääneitä perheessä, jossa puoliso on ollut suurituloisempi. Siinä mielessä voi miettiä tämän ihmisryhmän pärjäämistä siellä arjessa.

Esimerkiksi näitten erilaisten lääkekorvausten jaksottamisesta on ollut useitakin esityksiä täällä salissa, on keskusteltu siitä, olisiko mahdollista näitä omavastuita jaksottaa vähän toisella tavalla. Toivottavasti tässä löytyisi ihan tällaisia hallinnollisia keinoja, millä voitaisiin vastata tähän tilanteeseen, jotta esimerkiksi alkuvuodesta tämä maksurasitus ei näille ihmisille tule totaalisen kohtuuttomaksi.

Mutta riippumatta siitä, millä tavalla näitä erilaisia kuluja ja omavastuita tullaan jaksottamaan, niin totuus on se, että kukkarossa on liian vähän rahaa. Sen tähden tätä aloitetta voi ehdottomasti kannattaa, ja tosiaankin, niin kuin totesin, KD:lla on sitten omassa vaihtoehtobudjetissaan vastaavanlainen oma aloite.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Minulla on täällä pyydytyissä vastauspuheenvuorossa seuraavana edustaja Essayah, mutta kun hän juuri äsken puhui, niin seuraavaksi edustaja Järvinen.

19.46 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Teetimme jokin aika sitten kyselyn eduskunnan tietopalvelulla siitä, millaisia ovat tämän hallituksen päätösten vaikutukset eri kansanryhmiin, ja ikävintä siinä selvityksessä oli se, että kaikkein eniten ostovoimaa on leikattu nimenomaan pienituloisimmilta eläkeläisiltä. Muistaakseni heidän ostovoimastaan tämä hallituskausi on leikannut peräti 2 prosenttia, ja siitäkin huolimatta, että pieniä parannuksiakin joihinkin asioihin on tehty, kuten Yle-vero on poistettu pienituloisimmilta ja veronalennuksia on saatu aikaan ja takuueläkettäkin on hieman nostettu, valitettavasti korotukset ovat kovin pieniä verrattuna esimerkiksi viime hallituksen aikaansaamiin korotuksiin. Kun me puhumme eläkeläisköyhyydestä, kannattaa muistaa, että takuueläkkeen korotus on yksi kaikkein tehokkaimmista keinoista kohdistaa parannuksia juuri näille kaikkein pienituloisimmille.

Kun katsoo graafista kuviota siitä, ketkä Suomessa ovat takuueläkkeen saajia, tämä tulos on aika mielenkiintoinen. Ensinnäkin takuueläkkeen saajia on yhteensä noin 102 000. Heistä noin puolet on yli 60-vuotiaita, eli noin puolet siis on alle 60-vuotiaita eli vielä työikäisiä. Alle 30-vuotiaita etuudensaajia on 13 500 eli yhteensä 13 prosenttia takuueläkkeen saajista. Mutta erityisen hurja tämä graafinen esitys on ikääntyneiden eläkeläisten osalta: Yli 65-vuotiaiden joukossa naisten osuus takuueläkkeen saajissa on lähes kaksinkertainen miehiin nähden. Kun puhumme yli 70-vuotiaista, naisten osuus on jo ainakin kol-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

minkertainen miehiin nähden, yli 75-vuotiaissa jo varmasti nelinkertainen, yli 80-vuotiaissa yli viisinkertainen, ja kun puhumme yli 90-vuotiaista eläkeläisistä, niin kun silmämääräisesti katsoo, naisten osuus näyttää jo lähes kymmenkertaiselta. Eli erityisesti ikääntyneet, yksin elävät naiset tarvitsevat meidän apuamme. Se heille suotakoon.

19.49 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Nyt täytyy huomauttaa tästä, ihan tekninen puheenvuoro, kun äsken edustaja Mikkosen jälkeen käyttämäni puheenvuoro ei jostain syystä kirjautunut tänne pidettyjen puheenvuorojen listaan, eli toivon, että siellä tekninen asiantuntemus nyt seuraa tätä listaa. Jostakin kumman syystä sitä ei kirjautunut siihen laisinkaan.

Näihin edustaja Järvisen tilastotietoihin sen verran haluan vielä kommentoida, että se on toisaalta ymmärrettävää, kun miettii esimerkiksi menneitten vuosikymmenten eläkerakennetta, miten usein oli niin, että vaikkapa maataloudessa ainoastaan talon isäntä oli se, jolle sitten jossakin vaiheessa maataloustulon perusteella ruvettiin eläkemaksuja maksamaan, ja useimmiten sitten ne henkilöt, jotka olivat kenties hyvinkin nuorina miniöinä tulleet taloon, olivat siinä mukana, talon töissä, ja tekivät täysipäiväistä työtä, huolehtivat lapset ja karjan siinä sivussa ja kuitenkin heille ei kertynyt eläketuloa, voi sanoa, vuosikymmeniin, ennen kuin sitten tätä maatalouden eläkelakia, MYEL-lakia, lähdettiin muuttamaan. Todellakin tämä oli tilanne hyvin pitkään, ja tämä osittain selittää maatalousvaltaisen Suomen kohdalla, minkä takia meillä on ollut paljon näitä ihmisiä, joilla sitten eläkekertymä on niin äärimmäisen ohueksi jäänyt.

Toisaalta sitten myöskin takavuosina saattoi olla niitä tilanteita, että henkilö oli kotona hoitamassa lapsia pidemmän aikaa ja sitten välttämättä työuraa ei juurikaan kertynyt tai sitä kertyi hyvin hajanaisesti tai sitten kävi niin, että kertyneet tulot olivat niin pieniä, että niistä ei varsinaisesti eläkettä päässyt juuri tulemaan. [Puhemies koputtaa]

Lisäksi vielä meillä oli pitkään tilanne, että alle 23-vuotiaille ei kertynyt eläkettä, kunnes sitten sitäkin lainsäädäntöä muutettiin. Saattoi olla juuri niin, että kenties 23-vuotiaaksi joku nuori oli työssä, sitten ehkä jäi kotiin ja sitten myöhemmin palasi työelämään, jolloin se olisi voinut kertyä.

Mutta todellakin pyydän, että pöytäkirjasihteeri tarkistaa tuon, miksi tänne ei kirjautunut tässä asiakohdassa edustaja Mikkosen jälkeen pitämäni toinen puheenvuoro.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Arvoisa edustaja, se on kyllä tullut kirjautuneeksi tänne, tarkistettiin äsken.

19.51 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella, kuten edustaja Essayah tuossa äsken kertoi ja edustaja Järvinen myös totesi, nimenomaan näistä kaikkein pienituloisimmista eläkeläisistä meillä on todella paljon naisia. Syitä on muun muassa juuri se, että aika monet naiset ovat olleet kotona eivätkä ole tehneet työuraa ja niitä eläkemaksuja ei ole kertynyt, tai todellakaan aikoinaan myöskään maataloudessa näille naisille ei kertynyt eläkettä.

Mutta aivan samalla tavalla tietysti ja varmasti tulevaisuutta ajatellen työkyvyttömyyseläke on ehkä sellainen, joka ei samalla tavalla ole sukupuolittunut asia, vaan siinä varmastikin sekä miehiä että naisia on valitettavasti entistä enemmän, ja tänä päivänä on iso jouk-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

ko entistä nuorempia, jotka joutuvat työkyvyttömyyseläkkeelle, ja heidän eläkekertymänsä sitten jatkossa tulee olemaan äärimmäisen pieni.

Sen takia, koska me tiedämme, että tulevaisuudessa tämä eläkeläisten kirjo ja myös heidän tulotasonsa kirjo ovat ehkä vieläkin laajempia kuin mitä tänä päivänä, me vihreät olemme pitäneet tärkeänä, että nämä korotukset tehdään ennen kaikkea kaikkein pienituloisimmille eläkeläisille. Sen takia me olemme halunneet reippaasti nostaa takuueläkettä, koska se kohdistuu silloin juuri niihin, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa [Puhemies koputtaa] ja joutuvat sinnittelemään kaikkein pienimmillä tuloilla.

Pidän kyllä äärimmäisen arvokkaana sitä, että me, Suomi, hyvinvointiyhteiskunta, pidämme huolta ikäihmisistämme, pidämme huolta siitä, että jokainen eläkeläinen ja jokainen vanhus pystyy elämään [Puhemies koputtaa] viimeiset vuodet niin, että todellakin arjen taloudellinenkin turva on sentyyppinen, että ei joudu miettimään, että ostanko lääkkeitä vai ruokaa. Valitettavasti se on tänä päivänä arkea aivan liian monelle suomalaiselle eläkeläiselle.

19.53 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! THL:n selvityksen mukaan kaikkein pienituloisimpia ovat 75-vuotiaat yksin asuvat naiset. Se on se kaikkein haavoittuvuin ryhmä tällä hetkellä. Sitten meidän on hyvä muistaa, että eläkeläisköyhyys vaikuttaa hyvin kokonaisvaltaisesti ikäihmisten elämään ja hyvinvointiin. THL on tätä tutkinut minusta ansiokkaasti, ja he ovat todenneet, että matalaan sosioekonomiseen asemaan liittyy ikääntyneillä heikompi fyysinen ja psyykinen toimintakyky, suurempi sairastavuus ja korkeampi kuolleisuus. Tämän THL:n tutkimuksen mukaan he kuitenkin jättävät käymättä lääkärissä ja käyttämättä palveluita huonon taloudellisen tilanteen vuoksi. Heillä olisi eniten tarpeita, mutta he eivät rahanpuutteen takia mene palveluihin. Heikosti toimeentulevat ja pienituloiset ikääntyneet tarvitsevat myöskin kotipalveluja ja kotisairaanhoidtoa huomattavasti parempituloisia enemmän, mutta he kokevat, että heillä ei ole myöskään näihin palveluihin varaa omavastuiden takia. He kokevat, että he eivät saa palveluita riittävästi.

Toimeentulon tarvetta koki useampi kuin joka kymmenes ikääntynyt, mutta suurin osa heistä koki, että he eivät ole saaneet sitä riittävästi tai he eivät ole saaneet sitä lainkaan. Eli toisin sanoen eläkeläisköyhyydestä totta kai ensimmäinen asia, mikä pitää muistaa, on se, että se aiheuttaa inhimillistä kärsimystä, mutta jos me ajattelemme sitä, miten paljon siihen liittyy sairastavuutta ja voimien nopeampaa huonontumista palveluiden käyttämättömyyden takia, niin se myöskin aiheuttaa pitkällä ajanjaksolla yhteiskunnalle lisääntyviä kustannuksia. Sen takia kannattaisi pitää huolta siitä, että kukaan eläkeläisistä ei asu epäinhimillisissä olosuhteissa eikä joudu kokemaan eläkeläisköyhyyttä.

19.55 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Minut havahdutti tähän ongelmaan aikaan eräs maatalon emäntä, joka oli juuri eläkeiässä. Hän kertoi tullessaan aikanaan miehensä perheen kotitalalle, tehneensä siellä vuosikymmeniä töitä 24/7 — hän hoiti käsin lypsykarjaa — ja, kuinka ollakaan, eläkkeelle jäännin kynnyksellä mies löysi nuoremman vaimon. Heille tuli avioero. Mies vei mennessään paitsi kotitilat ja -mannut myöskin koko kerryttämänsä eläketurvan, ja nainen jäi aivan ilman mitään suojaa ja turvaa.

Tämän naisen ja tämänkaltaisten naisten elämään takuueläke on tuonut aivan valtavan muutoksen ja parannuksen. Se on varmasti yksi parhaista päätöksistä, mitä saimme aikaan toissa kaudella täällä eduskunnassa. Mutta tämä takuueläkekään ei toimi, ellei sitä järjes-

Pöytäkirja PTK 111/2018 vp

telmällisesti koroteta, sillä edelleenkin lähes 15 prosenttia eläkeläisistä elää suhteellisen köyhyysrajan tuntumassa ja peräti viidennes köyhyysrajalla köyhyysrajan yläpuolella. Selvityksen mukaan 60 prosenttia yli 75-vuotiaista eläkeläisistä kuuluu pienituloisten ryhmään. Sen takia sekä tämän hallituksen että tulevien hallitusten pitää todella muistaa käyttää takuueläkkeen korotusta keinona eläkeläisköyhyyden torjunnassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.11.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen